JOCHS FLORALS

DE

BARCELONA

EN 1862.

BARCELONA:

LLIBRERIA DE SALVADOR MANERO,

Rambla de Sta. Mónica, n. 2, devant de la casa de Correus.

1862.

AQUESTA EDICIÓ ES PROPIETAT DE D. SALVADOR MANERO.

Barcelona: Imp. de *El Porvenir*, de Bonaventura Bassas, Tallers, n. 51 y 53.—1862.

CONSISTORI DE 1862.

MANTENEDORS.

D. Joan Illas y Vidal, *president*.

D. Mariano Aguiló.
D. Joseph Coll y Vehí.
D. Miquel Antoni Martí.
D. Manuel Angelon.
D. Joseph Llausás.
D. Víctor Balaguer, *secretari*.

EX-MANTENEDORS.

D. Manuel Milá y Fontanals.
D. Joaquim Rubió y Ors.
D. Joseph Lluis Pons.
D. Mariano Flotats.
D. Joan Mañé y Flaquer.
D. Adolfo Blanch y Cortada.

D. Miquel Victoriá Amer.
D. Joan Cortada.
D. Antoni de Bofarull.
D. Francisco Permanyer.
D. Joaquim Roca y Cornet.
D. Joseph Antoni Llobet y Vall-llosera.
D. Vicens Joaquim Bastús.
D. Lluis Gonzaga de Pons y de Fuster.
D. Antoni Bergnes de las Casas.
D. Lluis Cutchet.
D. Pau Estorch y Siqués.
D. Joseph Leopoldo Feu.
D. Manuel de Lasarte.

MESTRES EN GAY SABER.

D. VICTOR BALAGUER, proclamat en 20 de juin de 1861.
D. GERONI ROSELLÓ, proclamat en 4 de maig de 1862.

ADJUNTS HONORARIS.

M. I. S. Rector de la Universitat literaria.
M. I. S. President de la Academia de Bonas Lletras.
Los mestres en Gay Saber.

ADJUNTS DE NÚMERO.

D. Joan Agell.
D. Evaristo Alomar.
D. Ramon Anglasell.
D. Manuel Anglasell.
D. Joaquim Arimon.
D. Francesch Pelayo Briz.
D. Joaquim Cadafalch.
D. Antoni Camps y Febrés.
D. Joseph Anselm Clavé.
D. Manuel Duran y Bas.
D. Miquel de Elias Marchal.
D. Lluis Marlés.
D. Pau Milá.
D. Joseph Miravent.
D. Ignasi Ramon Miró.
D. Francisco Muns.
D. Salvador Mestres.
D. Ruperto Mandado.
D. Eusebi Pascual.
D. Manuel Patxot.
D. Feliu Permanyer.
D. Jaume de Puigguriguer.

D. Isidro Vilaseca.
D. Bernabé Espeso.
D. Francisco Fassant.
D. Antoni Fargas.
D. Joseph Flaquer.
D. Emilio Fochs y Odena.
D. Francisco Forns.
D. Ignasi Fontrodona.
D. Eusebi Font.
D. Eduardo Gibert.
D. Joseph Antoni Gibert.
D. Narcis Gay.
D. Fernando Gonzales.
D. Joseph de Letamendi.
D. Claudio Lorenzale.
D. Francisco Llivi.
D. Jaume Llansó.
D. Salvador Manero.
D. Pere Nolasco Vives.
D. Joseph Vilaseca.
D. Francisco Romaní y Puigdengolas.
D. Felip Bèltran.
D. Tomás Marull.
D. Lluis Coll.
Sr. Vescompte de Montserrat.
D. Ramon Sunyol.
D. Jaume Manuel Calafell.
D. Joan Sastre.
D. Lluis Ricardo Fors.
D. Ramon Granot.
D. Lluis Sagnier.
D. Francisco Puig y Esteve.
D. Estanislau Reinals.
D. Rosendo Rufasta.
D. Elías Rogent.
D. Joseph Simon Rubis.
D. Joan Baptista Orriols.
D. Joseph María Sirvent.
D. Joseph Subirana.
D. Ramon de Siscars.
D. Bartomeu Ribó.
D. Mariano Soriano Fuertes.
D. Vicens Serra.
D. Geroni Torrabadella.
D. Ceferino Tresserra.
D. Terenci Thos.
D. Silvino Thos.
D. Pau Valls.
D. Ramon Vives.
D. Joseph Buigas.
D. Eduardo Pouplana.
D. Manuel de Bofarull.
D. Francisco Joseph Orellana.
D. Dámaso Calvet.
D. Pau Ribó.
D. Llorens Clot.
D. Jaume Serra.
D. Joseph Carbonell.
D. Antoni Bastinos.
D. Joan Fabra.
D. Teodoro de Mata.
D. Federico Jordá.
D. Celesti Barallat.

ACTA DE LA FESTA.

Lo primer diumenge de maig de 1862, (4 del mateix mes), baix la presidencia del Excel-lentíssim Ajuntament Constitucional y dels set Mantenedors y ab assistencia de una comissió de la Excel-lentíssima Diputació provincial, del M. I. S. rector de la Universitat literaria y de varias comissions de las academias y corporacions científicas y literarias de aquesta ciutat, com també del senyors Adjunts y Mantenedors que han estat, tingué lloch la IV festa dels Jochs Florals en presencia de un numerós y distingit concurs de senyors invitats.

Obrí la sessió lo M. I. S. corregidor D. Joseph Santa María ab lo discurs que va continuat ab lo número (1).

Lo infrascrit president del Consistori pronunciá en seguida lo discurs continuat ab lo número (2).

Inmediatament lo abaix firmat secretari llegí la memoria corresponent á son encárrech (3), y en continent passá á donar lectura de la poesía enviada al Consistori pel célebre poeta provensal Federich Mistral (4).

Tingué lloch á continuació la obertura dels plechs que contenian los noms dels trobadors premiats, y resultá esser los següents :

D. GERONI ROSELLÓ (de Mallorca), premiat ab la *Flor natural*, com autor de la poesía titulada Lo CASTELL DE LA ARMONIA, portant la divisa *Regina gran... bell amor!* (5).

Cridat per tres voltas lo trobador premiat, y no presentantse, lo Consistori acordá, en son nom y representació, anomenar reina de la festa á la distingida poetisa catalana D.ª Josepha Massanés de Gonzales, com homenatge degut á son talent, passant á buscarla dos senyors mantenedors pera acompanyarla al lloch destinat pera ella.

Oberts los plechs que contenian los noms del trobadors premiats ab los accessits al dit premi de la *Flor natural*, foren proclamats:

D. Teodoró Llorente (de Valencia), com autor de la poesía VINT Y SINCH ANYS, presentada baix la divisa *Fraternitat literaria* (6).

D. Therenci Thós y Codina (de Mataró), com autor de la composició LOS VEREMADORS, que porta per divisa *Bon any sia de bé* (7).

Oberts los demes plechs resultaren esser premiats :

D. GERONI ROSELLÓ (de Mallorca) ab la *Englantina d'or* per la poesía LO REY CONQUERIDOR, portant per divisa *Es del mon lo pus ardit* (8).

D. Antoni Camps y Febrés ab un primer accessit com autor del romans LO COMPTE BORRELL, portant per divisa *Plora la ciutat comptal — plora llágrimas amargas.* (9)

D. Therenci Thos y Codina ab un segon accessit per son romans EN PERS DE MUNTCADA ab la divisa *Cansó n'ai treta* (10).

D. JOAQUIM RUBIÓ Y ORS ab la *Viola d'or y d'argent* com autor

de la poesía Lo TRIUMFO DE LA CREU, que té per divisa *In fides spes mea* (11).

D. Dámaso Calvet ab un primer accessit per sa oda A LA VERGE MARIA presentada ab la divisa *Quæ est ista ?* (12).

D. Antoni Camps y Febrés ab altre accessit, com autor de la poesía A MON DEU, que porta per divisa *Cœli enarrant gloriam Dei* (13).

D. JOAQUIM RUBIÓ Y ORS ab la *Ploma d'or* del Ateneo Catalá, com autor del treball en prosa enviat ab la divisa *Pobre esperanza mia—que en pedestal tan frágil te sostienes*, y ab lo títol: *Assi comensa la historia de un fet de caballeria*, etc. (14).

D. *Therenci Thos y Codina* ab lo primer accessit per sa rondalla titulada LA VEU DE LA CASTELLANA y enviada baix la divisa de *Si no no ho voleu creurer, anauho á veurer* (15).

D. Genis Domingo Reventós ab lo segon accessit per son treball BARCELONA ANTIGUA EN LO SIGLE ACTUAL, sa divisa *Hæc olim meminisse juvabit* (16).

D. JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA ab la *Ploma de plata* del Ateneo de la clase obrera per sa poesía LO TREBALL DE CATALUNYA. (17)

D. *Lluis Roca y Florejachs* (de Lleyda) ab un accessit com autor de la oda LA VEU DEL TIBI DABO (18).

Los autors presents reberen de mans de la dama los premis á que se havian fet mereixedors, y llegidas las poesías en nom y ausencia de sos autors per los senyors D. Manuel Angelon, D. Joseph Coll y Vehí y D. Eusebi Pascual, terminá la festa, después de proclamarse Mestre en gay saber á D. Geróni Roselló, ab lo discurs de D. Mariano Aguiló, altre dels mantenedors (19), declarant en seguida lo M. I. S. Corregidor que quedavan terminats los JOCHS FLORALS de 1862.

Lo mantenedor president, **Joan Illas y Vidal.**

Lo mantenedor secretari, **Víctor Balaguer.**

NUMERO I.

DISCURSO DEL M. I. S. ALCALDE CORREGIDOR.

Por cuarta vez tiene lugar ésta fiesta, y en ella como en las demás sentimos la viva satisfaccion de ver realizarse de año en año nuestras legítimas aspiraciones.

Cuantos se distinguen entre nosotros por su saber y por su talento, todos se honran hoy en contribuir al brillo y al buen éxito de esta empresa literaria. En los Juegos Florales celebrados en el año anterior oimos resonar en este recinto la voz elocuente del digno presidente de su ilustrado Consistorio, venerable patricio encanecido

en el largo ejercicio de una noble carrera. La autoridad de su palabra, la nobleza de sus sentimientos, el fuego de su diccion elevaron hasta el entusiasmo en nuestros corazones el dulce y tierno amor á Cataluña, el puro y ardiente amor á España. Porque es cierto, ciertísimo SS. : el que bien ama á su hogar, á su pueblo y á su provincia, mas y mejor ama tambien á su patria.

En esta verdad indiscutible descansan los sólidos cimientos de este hermoso templo levantado en honor y gloria de las letras catalanas. Y por esto varios ingenios, que descuellan todos en el cultivo del idioma patrio, se apresuran hoy á rivalizar con noble ambicion para penetrar victoriosos en este templo y recoger en él con orgullo las modestas flores del triunfo.

Compruébalo el número infinito de composiciones presentadas en este certámen, muchísimo mayor que en otro alguno. De ellas se dará cuenta.

Permitidme en tanto, SS., felicitar con toda la efusion de mi alma á los autores de esas composiciones, porque esos estudios engrandecen el preclaro nombre de esta nuestra ciudad querida, de Cataluña toda; y porque su ejemplo fecundará á no dudarlo el gérmen de nuevos ingenios.

Y bien podemos felicitarnos todos, SS., por haberse mecido nuestra cuna y mecerse la de nuestros hijos en un pais, que fiel á sus venerandas tradiciones responde siempre dignamente á todo llamamiento que se le dirige en nombre de la humanidad, de la patria y de la gloria.

NUMERO 2.

DISCURS DEL SENYOR PRESIDENT DEL CONSISTORI.

EXCEL-LENTISSIM SENYOR.

¿De ahont venim y ahont anem?

¿Qué es lo que 'ns porta cada any en aquest lloch, quant vé l' mes en que tot riu y 'ls camps floreixan plens de verdor?

¿Per qué en dia com avuy, cada any, ne fa ja quatre, en grossa festa se vehuen congregats, presidint lo Consell de Barcelona, los homens de govern y los dels arts y lletras, la flor dels estaments y aqueixas damas que son un pom de flors?

Tres mots son la divisa de aquestos Jochs Florals. Son tres paraulas santas las que 'ns fan congregar.

Llegimlas, beneimlas, proclamemlas; puig ellas son los tres millors consols de l' ánima, las tres fonts d' alts pensaments y de grans obras, las tres cordas de l' arpa tan famosa dels antichs trobadors.

La Patria! La Fè! Lo Amor!

¿Qui al pronunciarlas no sent un salt al cor?

La Patria! Ella 'ns recorda que no hem vingut al mon com fulla seca que l' vent fa rodolar, sola y aixuta, fins que un cantell de pedra ó l' fregadis de terra la torna pols. Ella 'ns recorda que som mes be com fullas dalt del arbre en aquest mes de maig: totas lluentas y acostadas, ornament de las brancas, manteniment del tronch de qui reben la vida y de qui ne forman lo brodat mantell.—Per ellas naixen las flors, los fruits, y fins també la sombra, que n' fan del arbre la gloria y la magestat dels boschs y dels jardins; mes sols perque del tronch xuclan la bona saba son destino compleixan y s' alsan orgullosas llansánt al vent aromas y formant un bell teixit ben resistent.

Llansánt *al cel* aromas: com se eleva cap al cel lo pensament del home quant contempla y admira al entorn aquestas maravellas que n' diem Creació.—Las espinas y los dols de aquesta vida ne son mallas d' esperansa que 'ns sostenen y 'ns portan á una ditxa complerta y sense fi, quant la fé nos ensenya que som las criaturas que lo Creador feu á sa semblansa, capasses de coneixel' y adorarlo, destinadas á unirse per sempre ab éll com rius que al mar retornan y verdader miracle de son immens amor.

Oh! res importa, res, que las mortals despullas nostras rodolian algun dia y pols se tornian, com las fullas del arbre que asseca y que fa caurer ó un raig de sol que abrasa, ó l' alé de tronadas ó lo fret de la tardó: no: res importa que la pols tornia á esser pols, quant á l' esperit que éll deixa allavors lliure se li espera la gloria sempiterna del Senyor.

Del Senyor que nos permet en esta vida sentir amors, que ben guiats pe 'ls seus preceptes, nos disposan á rebrer mes avant lo seu amor.

Amors per los quals lo mon segueix y dura, y se forman las fami-

lias y las tribus, y los pobles y las nacions se succehiexen, y totas ellas juntas no son mes que un tot.

Y entre los amors de aquesta vida curta, ressurt, aixis com cim mes alt de entre molts d' altres, l' amor de enamorats que en tots los segles los poetas cantaren ab son major fervor.

Oh! qui, digau, sense enternirse escoltaria los trasports amorosos de una dona del tot enamorada y de son aymador despres de llarga ausencia, quant haventse plorat tal volta los dos per morts ó per perduts, se retroban un dia quant menos ho pensavan, y esglayats de sorpresa per un instant, se llansan de repente l' un en brassos de l' altre, inflamada la seua sanch dintre sas venas per lo batament que apar que 'ls rompia 'ls cors.

Esglais, deliris: ja llágrimas, ja queixas: fondos sospirs y dolsas parauletas de baix en baix..... y tot d' un cop un crit: May mes no m' deixis! la mort jo vull avans que t' hajia d' anyorar!!

¡ Oh dolsa, oh forta llengua catalana, que no t' faltan paraulas ni pera 'ls crits de guerra, ni pera 'ls cants del temple, ni pera 'ls lais d' amor! ¿Per qué n' hi ha que dihuen que aviat vas á morir? ¿Per qué pretenen que aquets jochs son no mes que revivallas de un malalt que agonisa, y que sols pera millor amortellarte recullim flors pera honra teua en cada mes de maig?

Morir lo catalá! Arrancarnos la llengua que es una entranya nostra, que may podriam per mes que aixi ho volguessem arrabassarla del nostre pensament!! La llengua que rodejats de estranys y en terras lluny no s' passa ni un sol dia sens que vinguia á posarse demunt dels nostres llabis, una y mes voltas, sempre com desitjada mel!!

La llengua nostre mare; la que umplia en altre temps aquesta sala, surtintne en embaixadas á Reys y á Pobles y també en sabias lleys! La llengua gloria nostre en que se escrigué primerament lo llibre de las bonas costums dels fets de mar, allavores rebut pe' l' mon comerciant com lley comuna, y encara avuy, al mitx de novas lleys que son fillolas seuas, guardat ab molt gran respecte per los sabis, movent sa admiració!!

La llengua que tantost sia expurgada de vicis y rebrechs que ha prés anant perduda la pobreta pe 'ls camps y pe 'ls carrès, pot

encara tornarse á presentar com noble dama pera honra dels palaus, y donar magestat á actes solemnes com solemne n' es aquest que celebrém!!

No 'ns fassia, no, por lo risch de que 'ns destorbia ella de parlar ab puresa y sens treball la llengua castellana, la llengua nacional que per tal de tot bon cor y sense enveja la amám y cultivám.

¿Acás voldriau que dels nostres plans de estudis se desterrás lo de tota altre llengua que no fos la que parla lo govern que 'ls doná? ¿Perqué hauria de espantarnos saber lo catalá, com desitjam saber lo francés ó lo inglés, ó una altre llengua viva, ó moltas mes també?

No es, no, lo parlar á un temps mateix mes de una llengua, pulidas totas, lo que pot destorbar que la una y l' altre súrtian dels llabis com aigua cristallina de sonora corrent. Lo pensar incorrecte, lo mal trench de una llengua avesada de lluny á mals vicis y á parlar ab descuit; vehus aquí lo que á voltas fa que en actes solemnes nos trobem tots lligats, com un pastor vestit ab una gran casaca, que no sap moure 'ls brassos, y los doblechs los mes amples li fan nosa, tot roig y encarcarat.

Per so es que s' equivocan, y molt, los que apar crehuen que al tornar á polir la nostre llengua ne sortirém nafrats; que 'ns posèm nous obstacles pera saber alternarla ab lo bon castellá; y també los que dihuen que li tornem sas galas tan sols pera poder enterrarla ab major honra, ó bé sols pera vindrer á endolsirli las bascas de agonía en la hora de sa mort.

No la mort, no; la vida volem ferli millor!—La mort pera l' descuit que fa que ara jo parlia com noy devant lo mestre, ab por á cada paraula, perque parlo en la llengua que de noy he parlat!!

Deixeu que tot á un mateix temps la nostre boca expressia grans conceptes ab frases ben senyoras, lo mateix ab los mots del Rey En Jaume que ab los de Alfons lo sabi; deixeu que de aquest modo fem passar tal volta de la una á l' altre llengua, ja rebent ja donantne, paraulas y modismes, sense may per aixó confondrerlas ni may per aixó tampoch tocar á sas arrels.

Ja ho diguéren patricis de molt mes talent que jo: No 'ns destor-

ba; ans be 'ns ajuda pera esser bons espanyols esser catalans de cor ab viva fé.

Los recorts y l' llenguatge que ab la llet hem mamat, com millors siguian millors també 'ns farán, mes forts, mes ágils, pera l' maneitg de brassos y de llengua en los fets y en las lletras nacionals.

A n' aixó anem!

A la Patria la sanch; nostres cors á l' Amor; á la Fé tot.

Vehus aquí resumits los Jochs florals.

NUMERO 3.

MEMORIA DEL SECRETARI.

EXCEL-LENTÍSSIM SENYOR.

Si verament hagués mort nostra llengua y ferne deguessem avuy son inventari, tal profusió de joyas y de riquesas trobariam en la herencia de la morta, que be podriam sos enorgullits hereus alsarle un monument fastuós, y durader, y etern com nuyll que en lo mon sia. Pero no es morta, Excel-lentíssim Senyor, la llengua de nos avis, ni ha entrat sisquera en lo camí pel que dolorejant los moribunds caminan.

Jo be sé que varons respectables, que doblegan sos fronts pensivols sota 'ls llorers de gloria que 'ls ombrejan, l' han dat y benehit

per morta nostra llengua, pero sé també que moltas voltas s' equivocan los sabis;—y digaho sino la terra que rodolaba sota 'ls peus dels qui sa rotació negavan, y digaho sino la América que guardava sos tresors y sas immensas planuras de plantas y fruits desconeguts pels descendents dels qui tingueren á son descubridor per visionari, y acas algun jorn ho diga també lo nou mon que en las entranyas del mar espera al somorgujador Ictíneo pera donar al Colon dels abismes la rahó que li negan los qui segona volta volen fer la patria ingrata.

¡La llengua catalana morta, Excel-lentíssim Senyor! Be se 'n parla de morts en aquest segle! Be se 'n parla en esta época de filosofía y crítica, que sembla estar en sos moments de febre y de deliri com los seus de deliri y febre tingué un dia lo romanticisme; y no obstant, per hont vulla que girem los ulls trobem morts que viuhen y que parlan. Las provincias se remouhen, las nacionalitats s' alsan, las llenguas se despertan. Y no fa pas mol temps que tot era mort al dir de certs crítichs de secta, que voldrian fer del mon una unitat regimentada, com de la poesía ne voldrian fer una literatura incolora y de enervament. ¡Mortas las provincias, y may ab mes dalé han mostrat sa vida propia! ¡Mortas las nacions, y ja may mes aspiracions de independencia habian fet commourer tant al mon en sas entranyas! ¡Mortas las llenguas, y la provenzal se fa premiar representada per Mistral en la academia de Paris, y la catalana en sos anyals certámens arranca de las arpas de sos trovadors nous pindárichs himnes á la patria, dolcissims cants d' amors y amantíssimas llahors á la Verge sobirana! ¡Oh! Benehesca Deu á eixas mortas que 's mouhen, y s' agitan, y caminan, y lluytan, y parlan! ¡Vius, pas á las mortas!

Al obrir est any los anals dels Jochs Florals, de mantinent se troba una disposició de V. E., que, tot demostrant sa generositat y lo afecte que guarda á estos certámens, com de ells bon instaurador y protector, demostra aixi mateix que los Jochs Florals se han fet ja acreedors á mes especial sol-licitud per part de la popular corporació que baix son protectorat tingué á be admetrerlos. Aixis es com se compren que á 6 de mars del corrent any se prengués lo acort de cridar als mantenedors de la que es per V. E. ano-

menada *noble y patriótica institució del Jochs Florals*, cedintlos una sala en esta casa pera ferne son consistori y en éll guardar tot lo corresponent á son arxiu y biblioteca.

Y no es sols aquest, en mitj de esser molt gran y legítim, l' únich motiu de pler y satisfacció que tenen los actuals mantenedors. Trobadors estrangers—estrangers á pesar de haber nascut en terras un dia catalanas,—han celebrat en lausangers cántichs la nova era que comensá per la literatura de la terra catalana ab la instauració dels Jochs Florals de Barcelona.

«Ja puch morir,—diu En Roumanille, lo poeta provensal,—ja «puch morir, ó mon Deu, ara que veig en torn del árbre á proven- «sals y catalans, bons fills de una mateixa mare, regoneixerse com «germans, y, la má dins la má, cantar en cor y amarse com los «germans se aman.»

Y al mateix temps, Excel-lentíssim Senyor, que la veu d' En Roumanille arribava á nosaltres, brotava una valenta inspiració del arpa de un trobador, devant lo qual nom, célebre ja en la Europa literaria, se han inclinat los mes eminents varons del imperi vehí. Federich Mistral, lo autor de la *Mireya*, ha trobat alts é inspirats pensaments pera cantar en llahor dels catalans, de llurs Jochs Florals y de llur llengua. Sa poesía, tota galiada de dolsas y tendras imatges, tota flamejant de patriótichs sentiments, nos es arribada per mans del laureat poeta catalá D. Dámasso Calvet, qui nos ha fet la mercé de acompanyarla ab una bona traducció que los mantenedors han determinat llegir en esta festa.

Lo Consistori se troba també en lo cas de consignar públicament un vot de gracias al tan estudiós com distingit literat aragonés D. Geroni Borao que en una magnífica poesía celebrá los Jochs Florals y los triumfos dels poetas catalans; com aixi mateix deu fer menció honorífica de un erudit treball que en correcta prosa catalana li ha remés, com ho feu ja en lo any passat, lo Sr. D. Joseph Subirana, qui de temps, y sempre ab mes zel y lluiment, contribueix á la conservació y resplandor de la llengua patria. Precisament lo desitj manifestat pel Sr. Subirana respecte á donar lloch en estos certámens á la prosa, se troba complert per lo *Ateneo Catalá*, la qual digna corporació, inseguint lo bon exemple

trassat en lo any próxim últim y en lo anterior per la Excel-lentissima Diputació, lo Excel-lentissim Sr. D. Pasqual Madoz y Excel-lentissim é Il-lustríssim Sr. Bisbe de Barcelona, ha destinat en lo present una ploma d' or pera premi de aquella narració ó llegenda escrita en bona prosa catalana que á judici del Consistori tingués mes merit literari.

Sempre los bons exemples han tingut bons imitadors. Lo Ateneo de la clase obrera, corporació baix molts conceptes recomendable, resolgué enviarnos una ploma de plata pera esser adjudicada al millor cantor del *Treball Nacional*, acompanyant lo dó ab un ofici en que se llegeixen los següents entussiastas parágrafos, que mereixen per cert esser transcrits:

«La clase obrera catalana, amiga tant com qualsevol altre dels «recorts de sa adorada terra, no pot deixar de ser simpática á la an«tigua institució que vosaltres tan dignament representau, y com «vosaltres creu que no deu morir jamay la llengua en que se dicta«ren lleys admesas y celebradas desde la monumental Venecia fins «als mes remots racons del Bósforo; la llengua en que parlá Ausias «March, Joan I y Cabestany, y en que se escrigueren nostras sabias «constitucions, que no pogué tirar completament per terra tot lo «despotisme vingut del estranger.»

«Lo Ateneo catalá de la classe obrera creu també, com un poeta, «que qui no estima la sua llengua mereix esser mut. Per assó aplau«deix la institució dels Jochs Florals, símbol perpetuo de nostra «nacionalitat; per assó vol portar son gra de arena á eix gloriós mo«nument, que restaurá nostre municipi y vosaltres tan digna«ment sosteniu.»

No hi hauria aquest any sino motius de intima gaubansa pel Consistori, si malaventuradament no degués cumplir ab la trista missió de donar compte de dos molt sensibles baixas que ha sofert en lo cos de mantenedors y adjunts, lo qual en lo any que acaba de transcorrer ha perdut á dos de sos companys, á dos de sos mes illustrats individuos, á dos de sos mes ardents panegiristas.

D. Joseph Antoni Llobet y Vall-llosera, mantenedor que fou en lo segon any de la instauració de estos Jochs, ha mort lluny desgraciadament de sa patria y de sa familia, en la ciutat de Ali-

cant, ahont partí mogut de son zel per la ciencia y de son desitj pera fer be. D. Joseph Antoni Llobet, que tant se habia desvellat per las glorias catalanas, no ha tingut ni sisquera lo conort de morir en la terra per éll tan amada, en brassos de la familia d' éll tan volguda, y al deixar una plassa vacant en totas las corporacions científicas y literarias de Barcelona, que 'l contavan com un de sos mes incansables individuos, ha llegat un bon recort á tots quants de veras lo estimavam.

Lo altre á qui m' he referit, es D. Salvador Estrada, poeta que tingué la gloria de esser premiat en la primera festa. Que los ecos de aquest saló, despertats un dia per los picaments de mans que obtingueren sas composicions premiadas, ho sian novament al ressonar ara son nom com homenatje de respecte degut á qui tan celosa y correctament manejá la llengua, dedicantse per espay de molts anys á treballs filológichs y erudits, que si en general no son apreciats de tothom, ho son y deuhen serho ab especialitat de corporacions com aquesta. D. Salvador Estrada ha deixat un bon recort en tots quants sabian lo molt que per sa erudició valia, y la primera fulla del llibre de nostres Anals se encarregará de portar son nom á la posteritat literaria.

Pero, venint ja á la festa que avuy se celebra, Excel-lentíssim Sr., lo Consistori se troba en lo deber de dir á V. E. que encara que los Jocus Florals no haguessen donat mes resultat que lo de aquest any, podria V. E., podria la patria literaria, podriam tots donarnos per ben alegres y satisfets. Son 162 los plechs entregats á esta secretaria, contenint, entre totas, 174 composicions, de las quals 37 históricas, 50 religiosas y 87 perteneixents á assumptos varis. Y poch valdria que haguessen las composicions crescut en número, si no haguessen aumentat en merit. En tant es certa esta última part, en quant lo Consistori se ha vist obligat á celebrar varias y animadas sessions sols pera adjudicar los premis, podentse dificultosament posar de acort, y veyentse obligats alguns de sos individuos á consignar en actas sos vots particulars, que tantas y tan dignes eran las obras que obtavan al premi. Sia dit en honra y gloria dels poetas vensuts que moltas de llurs composicions tenen cualitats que especialment las recomanan, alguna hi ha que sols per la diferencia de

un vot ha deixat d' esser premiada , y aquestos son los poderosos motius que justifican la determinació presa aquest any per lo Consisfori de donar accessits als premis estraordinaris y de fer mencions honorificas en los ordinaris.

Lo fallo dels mantenedors ha estat donchs lo següent :

Flor natural

regalada per lo jardiner Sr. Martí.

Se ha donat per vot unánim, á la poesía que porta per divisa REGINA GRAN... BELL AMOR... y té per títol LO CASTELL DE LA ARMONIA; manifestant empero un dels mantenedors que, á son judici, equiparaba en mérit á esta la titulada : *Als cantors de Catalunya.*

Lo primer accessit á est premi se ha adjudicat á la que te per lema *Fraternitat literaria* y porta lo títol de VINT Y CINCH ANYS, per sis vots contra un que obtingué la titulada *A la reina dels Jochs Florals.*

Lo segon accessit lo ha obtingut la composició LOS VEREMADORS, sa divisa *Bon any sia de bé*, per quatre vots contra dos en favor de *A la reina dels Jochs Florals* y un á favor de la que te per títol *Als cantors de Catalunya.*

Lo Consistori deu fer menció especial y particular de la poesía titulada *Als poetas de Provensa* , pera la qual dos dels mantenedors reclamavan un premi extraordinari , com altres lo demanavan també pera la que porta lo títol de *Als cantors de Catalunya.*

En quant á mencions honorificas de las poesías que optavan á est premi, deu ferne lo Consistori de las que portan los següents títols: *A la reina dels Jochs Florals*, *Als cantors de Catalunya, Las flors del trobador, Nostres amors, Albada* (la de las presentadas ab est títol que comensa ab los versos *Escoltam bella nina,—nina dels cabells d' or que sentne per tú gala—per mi ne son dolor), La vinguda de las orenetas, La cansó de la oreneta, La estreta de ma,* y *La lira y l' arpa ó las darrerias del trobador.*

Englantina d' or,

costejada per lo Excel-lentissim Ajuntament.

Se ha donat á la poesía que porta la divisa *Es del mon lo pus ar-*

dit y lo títol Lo rey conqueridor per quatre vots contra tres que obtingué *Lo compte Borrell.*

Lo primer accessit á est premi lo ha obtingut per unanimitat Lo compte Borrell, que te la divisa *Plora la ciutat comptal-plora llágrimas amargas.*

Se ha cregut mereixedor del segon accessit lo romans titulat En Pers de Moncada y presentat baix la divisa *Cansó n' ai treta*, que obtingué quatra vots, habentne merescut tres per est accessit la poesía titulada *La llengua catalana.*

Per lo perteneixent á mencions honoríficas, lo Consistori se creu trobar en lo cas de ferne de las següents composicions: *La llengua catalana*, *La presa de Mallorca*, (á la que dos dels mantenedors donavan lo vot pera primer accessit, cas de mereixer lo premi *lo compte Borrell*) *Llibertat y fraternitat*, *La tornada del voluntari*, *Lo enterro del princep de Viana*, *Princep y mártir*, *En Borrell lo desditxat*, *La reina Margarida y Lo compte de S. Martí.*

Viola d' or y de plata,

costejada per lo mateix Excel-lentissim Ajuntament.

Se ha adjudicat á la poesía que te la divisa *In fides spes mea* y lo títol de *Lo triunfo de la creu*, per sinch vots, habentne obtingut dos la composició titulada *La llimosna y la pregaria.*

Lo primer accessit se ha donat á la que porta per divisa *¿Quæ est ista?* y per títol *A la Verge Maria*, obtenint sinch vots contra los dos mateixos que tingué *La llimosna y la pregaria.*

Ha merescut esser tercer accessit d' est premi la oda *A mon Deu*, presentada ab la divisa *Cœli enarrant gloriam Dei*, per haber obtingut sinch vots contra los mateixos dos, que foren donats á la composició dessus dita.

En clase de menció especial y particular, lo Consistori deu darne una á favor de la poesía *La llimosna y la pregaria*, que consta registrada en actas ab la divisa *Date... orate...* Las mencions honoríficas corresponents á est premi son las següents: *A Deu* (la de las poesías presentadas ab est títol que comensa *Quánt roda 'l tró pels*

núbols fent estremir las rocas, etc.) Fé, Esperanza y Caritat, A la sempre Verge, A Deu, (la de entre las presentadas ab est títol que comensa: *Baixáu dels alts, Senyor, d' ahont un dia, etc.*) *Un recort á ma primera comunió, La barca, La redemptora del cautius, y La cativa.*

Ploma d' or

regalada per lo Ateneo catalá.

Se ha cregut que era mereixedor d' est premi, d' entre los treballs en prosa presentats al Consistori, lo que porta com divisa *Pobre esperanza mia—que en pedestal tan fragil te sostienes!* y com títol: ASSI COMENSA LA HISTORIA DE UN FET DE CAVALLERIA QUE PORTÁ Á VENTURÓS ACABAMENT LO COMPTE DE BARCELONA, LO GRAN ANOMENAT, SALVANT EN JUDICI DE DEU PER BATALLA Á LA EMPERADORA DE ALEMANYA.

Ha obtingut lo primer accessit la rondalla titulada LA VEU DE LA CASTELLANA y presentada ab lo lema *Si no ho voleu creurer, anauho á veurer.*

Lo altre accessit se ha dat al treball que té per títol BARCELONA ANTIGUA EN LO SEGLE ACTUAL y per divisa *Hæc olim meminisse juvabit.*

Ploma de plata,

regalada per lo Ateneo catalá de la clase obrera.

Se ha adjudicat á la poesía la qual divisa es *In sudore vultus tui vesceris pane donec reverteris in terram de qua sumptus est*, ab lo títol *Lo treball de Catalunya.*

Per haverhi entre las demés composicions presentadas per obtar á est premi una superior á las altres en mérit literari, se li ha donat un accessit, essent la que lo ha merescut la que té per divisa *Vade Sátana* y per títol *La veu del Tibi Dabo.*

Tres dels senyors mantenedors foren no obstant de parer que cap de las poesías presentadas á est premi, á part son mérit literari, omplia á son judici las condicions del programa ni responia al de-

sitj que hagués pogut móurer á la classe obrera á oferir la ploma de plata.

A cada un dels poetas premiats se li donará un exemplar de las obras *Los trovadores en España* ó *Lo trobador de Montserrat*, regaladas aquest any per la Excel-lentíssima Diputació provincial.

Tal es, Excel-lentíssim Senyor, lo fallo del Consistori, haventse suprimit aquest any lo judici calificatori ab que era costum acompanyar lo nom de las obras premiadas, á causa de la discordancia entre los mantenedors, discordancia que per altre part no pot menys de redundar en favor de las obras presentadas, pus prova que eran moltas en número las notables y las dignas.

Pocas paraulas mes, Excel-lentíssim Senyor. Cada dia ab mes saba, cada dia ab mes robustesa, cada dia ab mes gloria, los Jochs Florals fan son camí, digan lo que vullan los moderns filosops, que á forsa de voler que tinguessem lo mon enter per patria, no veuhen tal volta que acabariam pla per no tenirne.

¡Qué Dèu nos benehesca y conserve la llar doméstica ab sa benaventurada pau, ab sa plasent serenitat, ab sos purs y castos plahers que no poden á nuyls altres compararse perque son manancial puríssim de tota classe de virtuts!...

La llengua universal, de la que tan enemichs se nos declara, no es sino un d' eixos falaguers somnis que com per májica se desvaneixen al lluir lo primer raig del sol de la realitat. ¿Voleu una llengua universal vosaltres los d' ella apóstols, y encara no haveu pogut fer universal la santa y pura religió del Crucificat en lo Gólgota? ¿Voleu una llengua universal, y no recordau que Roma, que ho imposá tot als pobles somesos, lleys, costums, usos y fins sa religió, no pogué jamay imposarlos per complert sa llengua?

¿Per ventura no s' prega á Dèu en totas las llenguas? ¿Per qué en totas no hem de cantar la patria? ¿Per qué en totas no hem de contribuir al progrés moral y material dels pobles?

Lo que havem de aspirar á fer universal tots los qui ab major ó menor éxit y ab menors ó majors coneixements treballem en lo camp, encara bastant árit, de la il-lustració, no es la llengua, sino lo culto á la patria, lo culto á la llibertat y lo culto al treball, los tres ángels guardians dels pobles, las tres grans músas épicas dels tro-

badors moderns; y eixa santa propaganda se pot fer en totas las llenguas, y mes què en cap altre en la materna, ja que, digas' lo que 's vulla, sempre en l' arpa del poetas de tots los segles hi haurá una corda privilegiada y escullida pera cantar en sa llengua, com sempre en los llavis de tots los homens hi haurá un nom dols, lo de sa mare, y en sos cors un nom sant, lo de sa patria.

NUMERO 4.

I TROUBAIRE CATALAN.

No pot estimar sa nació
Qui no estima sa provincia.

I.

Fraire de Catalougno, escoutas! Nous an di
Que fasias peralin reviéure e resplendi
Un di rampau de nosto lengo:
Fraire, que lou bèu tèms escampe si blasin
Sus lis óulivo e li rasin
De vòsti champ, colo e valengo.

Dóu Comte Berenguié, fraire, bèn nous souvèn,
Quand, de la Catalougno adu pèr un bon vènt,
Emé si velo blanquinello
Intrè dins noste Rose, e reçaupè la man
E la courouno e li diamant
De la princesso Doucinello.

Prouvènço e Catalougno, unido pèr l' amour,
Mesclèron soun parla, si coustumo e si mour;
E quand avian dins Magalouno,
Quand avian dins Marsiho, à-z-Ais, en Avignoun,
Quauco bèuta de grand renoum,
N' en parlavias ó Barcilouno.

Cènt an li Catalan, cènt an li Prouvençau,
Se partejèron l' aigo e lou pan e la sau:
E (que Paris noun s' escalustre!)
Jamai la Catalougno en glòri mountè mai,
E tu, Prouvènço, plus jamai
As agu siècle tant ilustre!

Li Troubaire, — e degun lis a vincu despièi,—
À la barbo di clergue, à l' auriho di rèi
Aussant la lengo poupulàri,
Cantavon, amourous, cantavon libramen
D' un mounde nòu l' avenimen
E lou mesprés di vièis esglàri.

Alor i' avié de pitre e d' aspre nouvelun:
La republico d' Arle, au founs de si palun,
Arresounavo l' emperaire;
Aquelo de Marsiho, en plen age féudau,
Moustravo escri sus soun lindau:
Tóuti lis ome soun de fraire.

Alor, d' eilamoundaut, quand Simoun de Mountfort,
Pèr la glòri de Diéu e la lèi dóu pu fort,
Descaussanavo la Crousado,
E que li courpatas, abrasama de fam,
Voulastrejavon, estrifant
Lou nis, la maire e la nisado;

Tarascoun e Bèucaire e Toulouso e Beziés,
Fasènt bàrri de car, Prouvènço, li vesiés,

Li vesiés bouie e courre is armo,
E pèr la liberta peri tóuti counsènt...
Aro nous agroumoulissèn
Cavans la caro d' un gendarmo!

Segur i' avié de chaple à grand cop de destrau,
E la lucho de-longo, e pertout plago e tráu;
Mai lou fio caufo, se devoro!
A lor avian de Conse, e de grand ciéutadin
Que, quand sentien lou dre dedin,
Sabien leissa lou rèi deforo!

Fuguessias rèi de Françe e Louis VIII voste noum,
E cènt milo Crousa vosto armado, Avignoun
A si pourtau metié la tanco.
La vilo èro esclapádo; èro espóutido à plat....
Mai noste libre counsulat
Avié fa tèsto à l' armo blanco.

De Pèire d' Aragoun, fraire, bèn nous souvèn:
Segui di Catalan, venguè coume lou vènt,
Brandant sa lanço bèn pounchudo.
Lou noumbre e lou malastre aclapon lou bon dre:
Davans li bàrri de Muret,
Soun tóuti mort à nosto ajudo!

Tambèn, coume lou clergue emé lou capelán
Despièi, lou Prouvençau respond au Catalan
Á travès l' oundo que souspiro;
Á travès de la mar, tambèn, i a de moumen,
Ders Barcilouno tendramen
Barcilouneto se reviro.

II.

Aro pamens se vèi, aro pamens sabèn
Que dins l' ordre divin tout se fai per un bèn:

Li Prouvençau, flamo unanimo,
Sian de la grando Franço, e ni court ni coustié;
Li Catalan, bèn voulountié,
Sias de l' Espagno magnanimo.

Car enfin à la mar fau que toumbe lou riéu
E la pèiro au clapié; de traite Vaqueiriéu
Lou blad sarra miéus se preservo;
E li pichot veissèu, pèr navega segur,
Quand l' oundo es encro e l' aire escur,
Fau que navegon de counservo.

Car es bon d' èstre noumbre, es bèu de s' apela
Lis enfant de la Franço, e' quand avès parla,
De vèire courre sus li pople,
De soulèu en soulèu, l' esperit renadiéu,
E trelusi la man de Diéu
De Solfèrino à Sebastople!

Mai, uno fes passa li jour de broufounié,
Uno fes qu' au timoun canto lou timounié,
E que la mar es aplanado,
Pèr segre soun estello o traire soun fielat,
Chasque veissèu, d' aqui, d' eila,
Á soun plesi se desmanado.

Ansin, arribe l' ouro ounte chasco nacioun,
Countènto de sa part e franco d' óupressioun,
Espigara coume un bèl òrdi
Ounte podon, aucèu, parpaioun, emai flour
Mescla si cant e si coulour,
Sèns vitupèri ni descòrdi;

E la Franço e l' Espagno, en vesèn sis enfant
I rai de la patrìo ensèn se recaufant,
Canta matino au meme libre:

« Lis enfant, se van dire, an certo proun de sèn :
Leissen-lèi rire e jouga 'nsèn,
Aro soun d' age d' èstre libre. »

E veiren, iéu vous dise, á la mendro ciuéta
Redescèndre, o bonur! l' antico liberta
E l' amour soul jougne li raço;
E quouro que negreje uno arpo de tiran,
Tóuti li raço boumbiran
Pèr coussaia la tartarasso!

Alor, li Prouvençau, emé lou tambourin
Que fara trefouli la barco é li marin,
Nous gandiren à vòsti targo:
I vigno d' Alicant prendren nòsti maiòu;
E quand farés courre li biòu,
Vous n' adurren de la Camargo.

Alor, li Catalan, d' óulivié frairenau
Courounant vòsti front, courounant vòsti nau,
Au mes de mai vendrés nous vèire:
E charraren d' amour, di vin e di meissoun,
E cantaren nòsti cansoun,
E parlaren de nòsti rèire.

Dis Aupo i Pirenèu, e la man dins la man,
Troubaire, aubouren dounc lou vièi parla rouman!
Açò 's lou signe de famiho,
Açò 's lou sacramen qu' is àvi joun li fiéu,
L'ome à la terro! Aço 's lou fiéu
Que tèn lou nis dins la ramiho.

Intrepide gardian de noste parla gènt,
Garden-lou franc e pur e clar coume l' argènt,
Car tout un poble aqui s' abéuro;

Car, de mourre-bourdoun qu' un poble toumbe esclau,
Se tèn sa lengo, tèn la clau
Que di cadeno lou deliéuro.

Fraire de Catalougno, à Diéu sias !—Nous an di
Que fasias peralin reviéure e resplendi
Un di rampau de nosto lengo :
Fraire, que lou bon Diéu escampe si blasin
Sus lis ólivo e li rasin
De vòsti champ, colo e valengo !

AU FELIBRE CATALAN DON DÁMASO CALVET.

Calvet, moun bon ami, jouine pin escalant,
Di valoun maiourquin, di serre catalan
Tu qu' amadures l' epoupèio,
Au Counsistòri gai de vòsti Jo Flourau
Presènto aquésti vers courau
Dóu calignaire de Mirèio.

(F. Mistral).

Maillane (Bouches-du-Rhône)
avoust 1861.

TRADUCCIÓ

DE LA ANTERIOR POESIA,

PER

Don Dámasso Calvet.

I.

Escoltáu , escoltáu ,—germans de Catalunya !
Nos han dit que una branca,—en terra no molt llunya,
De nostra llengua féyeu—reviurer y brillar :
Germans , que lo bon temps—sobre vostras campinyas,
Valls , olivars y vinyas ,
Sa pluja deixi anar.

—

Del compte Berenguer,—germans, guardám memoria,
Quant ab sas velas blancas,—qu' inflava un vent de gloria ,

Vingué de Catalunya,—y l' Ródano muntá.
Y de la hereva d' Arles,—Dolsa, la gentil dona,
Rebía la corona,
Las joyas y la má.

—

Provensa y Catalunya,—que per l' amor s' unian,
Gloria, costums y llenguas,—y vida confonian;
Y quant en Magalona,—en Marsella, Avinyó,
O en Aix, nina gentil—los poetas celebravan,
Eixos cantars trobavan
En Barcino un ressó!

—

Cent anys los catalans—y ls' fills de la Provensa
Se partiren lo pa,—l' aigua y la sal: (y ofensa
No vol llansar ma lira—al 'nomenar Paris).
En gloria, Catalunya,—may com llavors muntares,
Ni may los nostres pares
Sigle mes gran han vist.

—

Los trobadors, (y cap—los ha vensut fins ara).
A la orella dels reys,—dels bisbes á la cara,
En llengua popular—cantavan llurs amors.
Y llibrament predian—l' era qu' endevinavan,
Y lo menyspreu cantavan
Dels furs de llurs senyors.

—

Llavors hi habia coratge—y saba renovada:
La república d' Arles,—que á flor dels estanys nada,
Ab feresa parlava—á un dels monarcas grans.
Y en plena era feudal,—dalt de las portas de ella
Havia escrit Marsella:
«Los homens son germans.»

—

Llavors, de cap amunt,—quant Simon de Monfort
Per la gloria de Déu—y la lley del mes fort,

Baixava ab sa creuada—per respectar lo dret;
Y los corps famolenchs—pels aires volejavan,
Y lo niu estripavan,
La mare, y ls' aucellets;

—

Tarascó y Bellcaire—un mur de carn li feya,
Ab Beziers y Tolosa;—y la Provensa ls' veya
Bullir, corre' á las armas,—y per la llibertat
Morir tots á la una.—Ara ns' roba l' coratge
Lo menassant visatge
De un sol gendarme airat.

—

Es cert, que lo contell—no estava may en vaga,
Y per tot la matansa—queya com una plaga;...
Mes si lo foch devora,—que escalfa es també un fet!
Llavors també grans consols,—grans ciutadans pujavan,
Que afora al Rey deixavan
Tenint á dintre al Dret.

—

Fósseu, vos, Rey de Fransa,—cent mil los que manávau,
Y Lluis vuit vostre nom,—quant á Avinyó arribavau
A vostra gent la vila—barrava sos portals.
Era arrassada, es cert;—mes entre eixa ratzia
Lo Consolat havia
Fet cara á las destrals.

—

De Pere d' Aragó,—germans, guardám memoria;
Seguit de catalans,—que duya un vent de gloria,
Y blandejant sa llansa—vingué. Mes trista sort!
Brillá sa mala estrella;—eran molts mes los altres,
Y en Muret per nosaltres
Trobaren tots la mort.

—

Y com al celebrant—lo chor en jorn de festa,
Densá lo provensal—al catalá contesta,

Al través de las onas,—que moren gemegant.
Y quant Barceloneta,—d' anyorament suspira,
Ab tendres ulls se gira
Vers sa germana gran.

II.

Mes ara ja veyém—que en la pensa divina
Tot se fá per un be,—tot á millor camina.
La Provensa á la Fransa—ab llealtat s' uní.
Y de bon grat la terra,—que l' Ebro y lo Ter banya,
La magnánima Espanya
Per mare n' escullí.

—

Perqué es forsa, que al mar—la riera sia llansada,
Y la pedra al pilot:—la espiga mes granada
Resisteix calamarsas,—y ls' vents de la calor.
S' acostan y s' ajudan—las naus de poca antena,
Quant l' onada fa esquena,
Quant hi ha en lo cel negror.

—

Perqué es bó de ser molts.—Es bell de fills de Fransa
Portar lo nom; y véurer—com corre, com s' avansa
Al crit de nostra veu,—de renaixensa l' sol,
Astre, que l' bras de Déu—empeny de dia en dia,
Y de Solferí l' guia
Fins á Sebastopol.

—

Mes, reposats los vents,—la atmósfera esbargida,
Quant canta l' timoner—y está la mar dormida,
Per seguir llurs estrellas,—s' escampan los vaixells.
Y l' llaut pescador,—que á un petit vent vacila,
Pera parar la enfila
També s'aparta d' ells.

—

Axís, vindrá lo jorn, —que de sa part contenta
Cada nació, y lliure —del jóu que la atormenta,
S' aixecará espigada, —com un bell camp de esplets.
Sens discordia ni enveja—llurs cants y llurs colors
Allí confondran flors,
Papallons y aucellets.

—

Y la Fransa y la Espanya,— sos fills al contemplarne,
En la mateixa lléngua — al Criador cantarne,
Y del sol de la patria — prenent los raigs ensemps;
« Los noys (se dirán ellas),—puig plegats s' entretenen,
Deixémlos, que ja tenen,
D' esser lliures lo temps.»

—

Y veurém las ciutats, — de independencia amigas,
Recobrar oh fortuna! — las llibertats antigas;
Y sols de amor los llassos — las rassas unirán.
Y quant de algun tirá — se vege l' ala estesa,
Tots al aucell de presa
La cassa donarán.

—

Llavors los Provensals, — al só dels tamborins,
Que farán bellugar — la barca y los marins,
Vindrem á vostras platjas.—Quant plantarem ceps nous
Pendrem los de Alicant; — y pera vostras plassas
De camarguencas rassas
Vos menarém los bóus.

—

Llavors los Catalans, — de fraterna olivera
Coronant vostre front, — y vostra náu velera,
Vindréu lo més de maig.—Dels avis parlarém,
De glorias y d' amors, — de vins y de cullitas,
Y nostras favoritas
Cansons entonarem.

—

Dels Alpes al Pirene, — y nostra má encaixada
Arborém trobadors —la llengua menyspreada;
Que es l' escut de familia, —lo jurament sagrat
Que uneix los fills als avis,—lo llauradó á son camp;
Ella es lo fil que al ram
Te l' débil niu lligat.

—

Intrepits guardians—de nostra llengua cara,
Guardémla franca y pura,—com es gentil y clara;
Pus tot un poble en ella—hi vá á matar la set.
Que si á un generós poble—contra la lley y 'l dret
Lo pes del despotisme—carregan en sa esquena,
Y als peus de sos tirans—lo fan caurer esclau,
Mentres sa llengua tinga,—per romprer sa cadena
Tindrá sempre la clau.

—

Adeusiáu, adeusiáu,—germans de Catalunya!
Nos han dit que una branca,—en terra no molt llunya,
De nostra lléngua féyeu—reviurer y brillar.
Germans, que lo bon temps—sobre vostras campinyas,
Valls, olivars y vinyas,
La pluja deixi anar.

NUMERO 5.

PREMI DE LA FLOR NATURAL.

LO CASTELL DE LA ARMONIA.

Regina gran.... bell amor!

***

Dalt un puig coronat d'arbres
Que domina monts y plans,
Hi ha el castell de las set torres,
De los set portals murats.

¡Que n' es d' hermosa la reyna
Que habita dins est palau!
¡Que n' es la reyna de rica!
Y lo castell que n' es d' alt!

Lo marlet de mes amunt
Té la senyera onejant:
De drap n' es de plata fina
Ab un sol tot d' or brodat.

Lo *castell de la Armonía*
Li diuen los naturals,
Perque en surten sospirs dolsos,
En surten dolsos cantars.

Set donzellas té la reyna
Que sempre la cort li fan;
Y set gentils cavallers
Li guarden los set portals.

Ellas son: *Sabiduría*,
Bellesa, *Fé*, *Veritat*,
Virtut, *Puresa*, *Esperansa*,
Totas set d' estirpe real.

Y los cavallers: *Amor*,
Enteniment clarejant
L' Entusiasme, lo *Poder*,
Enginy, *Sentiment*, *Cor franch*.

Gran fama logra la reyna
Per son parlar celestial;
Per axó son molts qui l' aman,
Mes son pochs los estimats.

Venturós qui la pot veurer
Sens lo vel que porta al cap;
Mes venturós si ella 'l mira;
Si sonriu ¡fortuna gran!

Molts n' hi pujen, molts n' hi pujen
Molts romeus se n' hi han pujat,

Mes casi tots s' en devallen
De desdeny los cors nafrats.

¿Quina llansa y ha prou fina,
Que dels cavallers guardians
En los escuts no se rómpia,
En los escuts de diamant?

¿Quina mirada hi ha tenra,
Quina paraula qui bast
Per guanyar á las donzellas
Que guarda á la reyna fan?

Los quí s' hermosura han vista
Maravellas n' han contat,
Y el mon sospés ou encara
Ou l' eco de son parlar.

Sa veu es lo só d' una arpa
Perdut de nit per lo espay;
Sa semblansa n' es lo sol
Que té la mar per mirall.

Quant per maig mira la terra
Reverdeixen tots los camps;
Mira el cel en nit serena
Y roman tot estrellat.

La nit la rosada plora
Quant ella á dormir s' en vá;
L' aucell canta, la flor s' obri,
Quant ella es vol despertar.

¡O que n' es de trista cosa
Estar d' ella enamorat,

Y rendirse á mitx camí
Del sender per hont hi van!

—Pelegrí, bon pelegrí,
Pelegrí del mon cansat,
Hont t'en vas per estas penyas
Camina, caminarás?

—Jo m'en puig muntanya amunt,
Jo m'en vaig pelegrinant,
Ferit d'amor d'una reyna
Que somiy des que som nat.

Jo vull que s'alé m'etsis,
Jo vull que s'alé m'abrás,
Y daré tota ma vida
Per morir dins son palau.

Sent que l'ánima il-lumina,
Que del cor las alas bat,
Y sent per tot sa presencia
Sens poderla veurer may.

La sent dins la llum del cel
Y dins los nuvols daurats;
Dins los bells colors del iris,
Dins la pluja, dins lo llamp.

Errant va per los boscatjes
Y puja per los penyals;
S'asseu devora los rius,
Passeja vergers y prats.

N'es lo suspir del ramatje,
N'es la espuma de la mar,

N'es lo perfum de las rosas,
N'es del rossinyol lo cant.

No hi ha res de bell, de noble,
En el mon no hi ha res gran,
Hont no hi senta son alé,
L'ardor de son foch sagrat.

Jo vull viurer sols per ella,
Jo cantant vull espirar,
Vull qu'em don la ma d'esposa,
Vull que l'ánima m'inflam.

Animeta, llum de Deu,
Lo camí te cansará,
Deixa lo pes de ton cors
Que t'en portas rossegant.

Aixampla tas alas blancas,
Pren ton vol fins allá dalt,
Colomet, volta la torre,
Volta y tórnala á voltar.

Déu te guart de los falcons,
Dels espervers y milans,
De las fletxas de los vicis,
De los vicis Déu t'en guart.

Molts han de esser qu'envejosos
A ton cor li apunten l'arch;
Mes la fé será la forsa,
Qu'en tas alas trobarás.

No hi haurá secrets per tú
Dins lo oscur del cor humá;

Ni tindrá el futur cap sombra,
Ni cap sombra lo passat.

Cantarás lo bé del mon,
Plorarás del mon lo mal;
Colomet, volta la torre,
Volta y tórnala á voltar.

De la gótica finestra
Poset demunt los pilans;
Passa salas, passa alcovas,
Passa cambras de crestall.

Si't demanen sant y senya;
«Poesía» els respondrás,
—«Gloria á tots los qui s'en venen.»—
Dolsa música et dirá.

En lo jardí llavors entra,
Ahont ton ídol trobarás,
Y poset sobre el llorer
Sobre el llorer immortal.

Y arranca'n sols una fulla
Y ab ton bech l'emportarás,
Per la gloria d'un sol nom
Que dins lo cor tinch tancat.

De Palma de Mallorca.

(De Don Geroni Roselló.)

NUMERO 6.

PRIMER ACCESSIT Á LA FLOR NATURAL.

¡VINT Y CINC ANYS!

¿Per qué aneu tant de pressa, anys volguts de la vida?
Any que ten vas, no escoltes la meua veu que 't crida?
Detin, detin el pas.
¡Si en lo teu minut últim etern ferte volgueres!...
¡Ya passá!... Una memoria ya sols pera mí eres:
¡Adeu, any que ten vas!

—

Tú, que vens, ¿com te diuen? Del temps que may es cansa
Altre fill hermós eres; de flòrs de la esperança
Lo front coronat tens.
Deu vulga que no 's caiguen les flòrs que hui 't coronen;
Les flòrs de la esperança fruyt pòques vòltes donen:
¡Ben vengut, any que vens!

—

De desfullades roses la porta de ma casa
Enrame pera que entres: passa per mí com passa
Blanch núbol pel cèl blàu;
Com l'aigua clara corre per un canal de marbre;
Com l'au enamorada volant va d'arbre en arbre
En busca del seu càu.

—

Molts anys perduts ya porte cercant la falsa ditxa
Que'n cèl de daurats núbols veu l'ánima y desitja,
Y may pòt vore pròp:
De nit, en altres segles, axí el passatger vea
Una llum encantada que'l seu caball li fea
Portar sempre á galòp.

—

Rodant en círculs rápids imatgens mil hermoses
Ab ses pintades ales de blanques mariposes
Volaven sobre mí:
Quant la mèl les abelles van en les flòrs á pendre
Axí, deixant los mústios, busquen lo capòll tendre
Que fa poc que s'obrí.

—

Vergens d'ulls carinyosos, ab sòltes cabelleres,
De les mans agafantse, en mil vòltes llaugeres
Passaven revolant;
Y al passar s'acostaven, y en veu molt dolça em dien
Una paraula dolça, y fugien, fugien
De mí sempre davant.

—

Volent abraçar sombres els braços yo estenia,
Perque feu que provara la dolça poesía
Sa venenosa mèl;
Y sense que pensara que may caure poguera,
Cercant los meus ensómis, volguí en ales de cera
Volar sobervi al cèl.

—

Y Deu á gran distancia posá el cèl de la tèrra,
Y en un camp de batalla nos condená á una guèrra
Ahon ix del còr la sang;
Y vòl que'n lo destèrro, per uns pòcs dies hòste,
Pòc á pòc y en fatiga l'hòme á lo cèl s'acoste
Anant pel mitx del fanch.

—

Y en mitx de lo fanch naixen tèndres y fresques ròses,
Com broten les espigues entre silvestres bròses,
Els lliris entre carts:
Lo bé y lo mal del hòme son la mesclada herencia;
Deu de sucre y fèl òmpli lo gòt de la existencia:
Begamse les dos parts.

—

Si al dolç lo amarg es mescla en este mon de pròva,
Begam sense queixarnos, perque amarg tot ho tròva
Qui ho vòl trovar tot dolç:
Qui l' camí de la vida anar vòl massa apressa,
Per mes que volar vulga, en lo camí tropessa
Y càu entre la polç.

—

Olvidant dels ensòmis lo mentirós orácul,
Sort á les veus qu'em criden al cèl, he prés lo bácul
Del pobre peregri.
Al fi de la carrera yo aplegaré á mon hora,
Y agafant les flòrs tèndres qu'esclaten á la vora,
Aniré el meu camí.

—

No vulg qu'hermosos ángels vinguen mon còr á encendre
En una eterna flama; ángels d'ulls d'un blàu tendre,
De cabellera d'òr.
No vulg anar darrere de falaguera sombra:
En este mon dels hòmens, mescla de llum y d'ombra,
Manco li basta al còr.

—

Tu, que una lley qu'ignòres també á lo mon destèrra,
Tu, pobre criatura, que anant vas per la tèrra,
Com yo, pel mitx del fanch;
Que de la flama etèrna lo fòc en lo còr tanques;
Que passes per la vida coroná á, de flòrs blanques,
Vestida ab vestit blanch;

—

Tu, que't rius y suspires, tu que cantes y plòres,
Que'l mal del mon sufrixes, y qui fa'l mal ignòres,
Y ho veus tòt pur y sant;
Qu'encontres de la vida la cárrega llaugera
Perque tens esperança y fé; ¡ma companyera!
¡Oh tu, la que'm vols tant!

—

Mentres junt á mi estigues, y veja que s'encenen
Los teus ulls amorosos en lo fòc viu que prenen
Dels meus ulls en lo fòc,
Sense pòr he de veure qu'els anys volant sen porten
De ma corona d'ángel les flors seques; ¡m'importen
Eixes flòrs hui tan pòc!

—

Si la ilusió sen vòla, sols perc una mentira:
El llaurador no plòra, si caure les flòrs mira;
La flòr càu, naix lo frut.
¿Qué impòrta musties vore les flors de la esperança?
Si el fruyt d'òr de la vida la mehua má ya alcança,
Digaume, ¿qué he perdut?

De Valencia. (De Don Teodoro Llorente.)

NUMERO 7.

SEGON ACCESSIT Á LA FLOR NATURAL.

LOS VEREMADORS.

TORNADA.

Com ballarém dalt del brescat
la farandola,
la farandola:
com ballarém dalt del brescat
vermells d' orellas,
calents de cap.

Abans que vinga
lo vent que torna
las fullas secas
de la tardor,

ningú 's detinga,
tothom s' afanyi
¡y á la verema
veremadors!

Que fent l' aleta
ja esvoletegan
las niaradas
per tot arreu,
y fa denteta
lo sol al veurer
patonejarne
tant be de Dèu!

Ja per las rasas
deixant llurs casas
de lluny se veuhen
cent minyonets:
cent minyonetas,
com élls tendretas
los coves portan
y 'ls panerets.

Per las tasqueras
llargas fileras
de matxos briosos
ne van pujant:
sota la orella
penjada esquella
marxant alegres
fan repicar.

Au! que ja hi som! ningú 's detinga,
Dèu benchesca nostres suors,
Y quant serém que Nadal vinga
Lo ví del tros beurem á doll.

Las vinyas son espampoladas,
Parras y ceps plens de rahims;
Appa! minyons, quìnas cepadas!
Feu que no 'n quedi ni un sol gotím.

Las martorellas,
y entremitj d' ellas,
las valencianas
y 'ls moscatells;

uns ne verdeijan,
altres negreijan
y altres de perlas
semblan ramells.

De nostras tossas
las pansas rossas
ben espremudas
¡quin vi farán!
valdrá la gota
mes que una bota
dels vins d' Alella
y 'l Priorat.

De las mayolas
tot trepitjantne
la rahimada
dalt del brescat,
qué farandolas
ballarém, ninas,
vermells d' orellas
calents de cap!

Las portadoras,
minyons, alsemne,
que es arribada
ja la tardor.
Cent veus llavoras
á cor responen:
¡á la verema
veremadors!

TORNADA.

Com ballarém dalt del brescat
la farandola,
la farandola:
com ballarém dalt del brescat
vermells d' orellas,
calents de cap.

(De D. Terenci Thos y Codina).

NUMERO 8.

PREMI DE LA ENGLANTINA D' OR.

LO REY CONQUERIDOR.

Es del mon lo pus ardit.
Olivier.

I.

Denant los murs de Maylorcha,
De Maylorcha en la ciutat,
S' apareyla l' host christiana,
Combatre fort desirant.

Lo brugit s' òu de las armas
Trompas sonan é atabals,
Pavallós é tendas levan,
E móuense de tots latz.

En Jacme rey d' Aragó,
Cavalcant en son cavayl,
Guarnit d'elm, spasa nua,
Quax no pot pus esperar.

D' ira sos uyls li flamejan
E d' ira son cor li bat;
Car no sguarda un sarrahi
Sens qu' hage set de sa sanch.

Sagrament eyl prench dels nobles;
Tots los guerrers han jurat
De fer presa de la vila
O de morir massacrant.

Cent tors la vila environan (1)
Guarnidas d' homens armats;
Mas, armas no l' espaventan,
Ne host l' espaventa may.

E sguardant la part del mur
Que los ginys han derrocat,
Enaxi parla á los seus,
Metent l' ira en son parlar:

—Sanct Jordi! Sancta María!
Lá vos esperan, á lor!
Cascun lo primer y sia
Si sent la fe dins son cor.

Hoc, molts n' y ha, mas no'ls ajuda
Lo braç ferm de Jesu-Christ;

---

(1) «—De val ample e pregon revironada, garnida e defesa de espessa de tors e de mur, de bel antemural coronada.» —*Crónica de Marsili.*—«D' aytal ciutat de Mallorques qui es de las fortes ciutats del mon, é la mills murada.» —*Crónica de Muntaner.*

Quant lur força hauretz retudà
Tot l' infern n' estará trist.

A lor! Vergonya chrestians!
Deus ho vol é jo 'n suy cert :
Paucha es la sanch dels vilans
P' els dampnatges que 'm soffert.

Ne burgés ne cavayler
Gir son dors, enquer que las;
Car será vil homeyer
E traydor qui torn atrás.

Per colp ne per nafra pocha
Vulla negun romanir;
Hajatz tots lo cor de rocha,
Ans que deshonra morir.

Qui vege á son frare occiure
Vage avant, comanlo á Deu ;
Per venjarlo vulla viure,
E son colp sia pus greu.

Negun en son briu defala,
Hage 'n set de sanch infael;
Sarrahins morts fan l' escala
Per on puja l' arma al cel.

A lor! Car Deus ens convida
A la victoria en est jorn ;
Non rest enemich ab vida
En plus d' una legua en torn.

De vostres lanças quiscuna
Un cap sarrahi aport ;
No hage sageta neguna
Que no 'n fera un de mort.

De sanch de los vostres avis
Guardatzlos plenes las mans;
Anatz venjar lurs agravis
Fentne lo past dels milans.

Siatz l' açot que Deus los dona,
No hagen treua ne perdó;
Faytz de lurs caps tor redona,
Ont metetz lo ganfanó.

Muyren tuyt, pus mester s' es,
Los qui no 's reten esclaus;
E façam p'els palafrés
Estables de lurs palaus.

Vostre es lo forment que menjan,
Vostres son los lurs havers;
Esguardatzlos com s' arrenjan
Per vos emblar vostres plaers.

A quiscun tolgatz la vida
Li tolretz del cors verí;
L' Almudayna lá 'us convida,
En nom de Deu anamí.

Feritz en las vils maynadas
C alcigant cerveyls per lá;
L' ombre irada dels Monchadas (1)
Lo sender eus mostrará.

De Mafumet la senyera
Ofega d' ira lo cor;

---

(1) Guillem y Ramon de Moncada, uns dels principals barons que prengueren part en l'espedició, y senyor lo primer de Bearn. Foren morts en la batalla de Santa Ponça esdevenguda poch temps apres de haver el rey En Jacme pres terra en la illa de Mallorca. Esta sensible perdua causá gran dol al rey.

La victoria ens vé derrera...
Cavaylers, á lor! á lor!»—

Dix lo rey é quax volant
La ciutat escometia
Dient l' host:—Avant! avant!
Sanct Jordi! Sancta María!—

II.

Clams de dolor, mant dampnatge,
Brugit dels brants e' ls escuts;
L' ira faent son carnatge,
Sobratz morts, cavayls perduts.

Sons dels atabals de guerra,
Maças, lanças é colteyls;
Flums de sanch corrent per terra,
Caps redolant sens capeyls.

Tors qui s' esfondrant conmouen
Las potestats del infern;
Guerrers qui co 'l vent se mouen,
E flames é foch etern.

Maylorcha! Maylorcha bela!
Christ desliura ta ciutat;
Martyrs donan sanch per ela,
Tras d' un rey benavirat.

Leós de tú fan lur presa;
Ton senyor será Aragó;
Rey noveyl no 't dó feresa,
Puis la crotz es son panó.

Sanct Jordi á la gloria 'l porta
Cavalcant ab cavayl blanch (1);
L' estéla d' Abú s' es morta (2)
E cau dins un mar de sanch.

Quiscun alberch é mesquita
Com casteyls s' han d' esvahí;
Que sa ruina estia scrita
No ho vol creure 'l sarrahí.

E—«Valor fils del propheta,
Dix lo Xech, als seus broxant:
Non hage negun qui 's reta,
Car gaudeix lo trespassant (3).

Homeyers creman é talan,
D' ira cruel lur cor encés;
No saben eyls ço que valen
Fils d' un poble may sotsmés.

Mostratzlos qu' havetz coratge,
E que tots amatz morir,
Ans que viure en vassalatge
Del qui occiu á son albir.

Per ço car de lig no 'n tenen
N' es malvestat lo cor seu;

---

(1) —«E segons qu' havem ohit per relació de molts sarrahins, e el rey en temps covinent pus diligentment ho mostrá, que devant los homens armats anava un cavayler ab cavayl blanch, havent armas blancas é vestedures blancas; e aquest cavayler fo molt fort als sarrahins e primer svahidor de la ciutat, lo qual piadosament creem esser lo benehuyrat Sant Jordi.»—*Crónica de Marsili.*

(2) Abu-Yahie anomenat per los cronistas Reta-Bohihe, fonch lo xech ó rey sarrahí qui regia la illa en la época de la conquesta.

(3) Alusió á la creença en que están los sarrahins de que guanyan lo paradis qu' els descriu lo Koran, los qui moren guerretjant ab los enemichs de la lley mahometana.

Famolents açi s' en venen
Desemparats de son Deu.

De vostre aur ab las mans plenes
Volen sejornar los vils;
E metranvos en cadenes,
Malensenyant vostres fils.

No han dret ne han justicia,
E com lops per ço los veig;
De vostre haver han cubdicia,
De vostres fembres cobeig.

Per los vençre é per combatre
Son secors eus dona Alá;
Eyl d' un cop los pot abatre,
Car sols eyl es sobirá.

Non hage negun qui 's reta;
Deffenetz vostras maysós;
Feritzlos, fils del Propheta;
Mafumet, confonetzlós.»—

E lo sarrahí cridant,
Pus fort l' autre scometia...
E'ls chrestians:—Avant! avant!
Sanct Jordi! Sancta María!—

E 'l carnatge es renovela,
E 'ls critz arriban tro 'l cel.
¡Maylorcha! Maylorcha bela!
Ton baptisme n' es fort cruel!

De ferir las hosts s' aglassan;
S' huja 'l braç de donar tayls;

Los qui los brants oltrapassan,
Los trossejan los cavayls.

Dona lo ferre ab lo ferre,
E spurnes n' ixen de foch;
Los uns avant per conquerre,
Los autres ferms com un roch.

L' ombra de la mort es ceyla
Qui dessus las hosts s' ha stes;
No abastan escuts per eyla,
Ne lo perpunt, ne l' arnés.

E d'ira los cors esclaten,
Uns dels autres faent escarn:
Lo ferre dels qui combaten
S' esmussa de tallar carn.

D'En Jacme lo cavayl corre
Ont lo peril es pus greu;
De son escut sanch decorre,
Mas va ab l' ajuda de Deu.

Ardit é spasa sanguenta,
Par lo venjament armat:
Lamp dins las núus qué spaventa,
Áliga dins tempestat.

No y ha qui sos colps suport,
No y ha qui no 's reta á eyl;
Car es senyal de la mort
Lo dragó de son capeyl (1).

---

(1) L' elm que aportava el rey conquistador quant entrá per forsa d' armas en la ciutat de Mallorca, y que existeix encara en la Real Armeria de Madrit, tenia per cimera un drach ó animal fabulós.

Li paguá, son dors girant,
Ja scometre no 'l volia ;
E 'ls chrestians : — Avant! avant!
Sanct Jordi! Sancta María! —

E l' host chrestiana camina
Com l'ona del mar brugent,
E desfá l' host sarrahina,
Com desfá la bòyra el vent (1).

Lançan l' arma los qui fugen,
Car per fugir n' es pesán ;
Mas d' occiure no s' en hujen
Los qui darrera los van.

E 'ls chrestians fan d' eyls carnatge,
Xi com lur crueltat mereix :
Crida el vençut sens coratge,
Mas Alá no 'ls exauseix.

— Leissatznos vida, chrestians,
E faytz ço qu'eus sia mils! —
Dixen los veyls angoxants.
Las mayres : — Perdó p' els fils! —

Plorosas las puellas ixen
Faules plenes d' aur é argent,
E : — Prenetz, prenetz! los dixen :
Non façatz, non façatz nient! — (2)

---

(1) «Anaren avant e feren una gran presa dels sarrahins que eran ajustats en aquella carrera, si que svahiren e sconfoneren tot. E axi anaren avant tallant e occient sarrahins tro al castell del rey que hom apella l' Almudayna, e tota l' altre gent anaren per la ciutat matant e occient sarrahins, si que tot aquell jorn no feren als.» — *Crónica de D' Esclot.*

(2) «Per las casas atrobaven molt beylas donas que havian en la faula monedas d' or e d' argent, margaridas, e peras preciosas, armilas d' or e d' argent, safilis e tots ornaments preciosos, e als homens armats entrants aquestas cosas mostraven e á uyl molt amargosament plorants e en sarrahinesch dicnts : — Tuas sian aquestas cosas e dona 'm de que visca.» — *Crónica de Marsili.*

E l' host de Christ de son cor,
Massacrant per çá é lá,
Sols respon: —A lor! á lor! —
Membrant de lo que jurá.

Sarrahins combatre á mort
Fó d' Aragó la custum,
Per ço corre ab lo cor fort,
Per dins sanch, dins foch, dins fum.

E ja'l Xech se desespera
E gira son dors e fuig (1);
Mas váli En Jacme derrera,
E li dix encés d'enuig:

—No cal t' estojas en casa,
No't cal, no, fugir, no't cal;
De la beyne trau la'spasa,
Veurá's dels dos qui mes val.

Mostra'm al menys ton coratge;
Car mays tany á cavaylers,
Qu' á mos vassayls far dampnatge
E captivar lurs uxers (2).

No fuges del qui't contrasta;
Sapia be morir com dius
El qui ha viltat que li basta
Per encreuar los catius—(3).

(1) «E aquel qui darrer se parti del loch esvahit fo lo molt coratjos rey de Malorques.» — *Idem. Idem.*

(2) Alusió á la presa de dos naus catalanas feta per los sarrahins de Mallorca, que fo lo primer esdeveniment qui doná motiu á l' empresa de la conquesta.

(3) Alusió á lo seguent succés que conten las crónicas.—«Quant los sarrahins veheren los trabuquets trencats e 'ls murs enderrocats tengnerense per morts; é preseren tots los crestians catius que eran en la ciutat, e la nuyt que vench aprés tots núus pu-

E'l rey per fi el desarmava,
E per la barba 'l tenia (1);
E l'host encara cridava:
—«Sanct Jordi! Sancta María!»—

De Don Geroni Roselló.

---

jarenlos en creus al murs hon los trabuquets tiraven. Quant vench al mayti que cells de la host ho veren, forenne molt maravellats é acostarense al vall, é parlaren ab ells, e dixerenlos que haguessen bona fe en Deu, que per ells no 's leixarian tirar en la ciutat ne al mur, é que si s' en leixavan no porien pendre la ciutat, e no seria bo que per ells la perdessen. Sobre asso lo rey hac son consell ab tots los barons de la host, e dixerenli que per ells no s' estiguessen de combatre la vila e que fessen tirar los trabuchs; que si morian, l' arma aniria salva á Deu, els sarrahins qui son falsos e menyscrehents ne seran morts é destruits.» —*Crónica de D' Esclot.*

(1) «E lo Senyor rey conech lo rey sarrahí e per forsa de armes acostá 's á ells preslo per la barba.» —*Crónica de Muntaner.*

NUMERO 9.

PRIMER ACCESSIT Á LA ENGLANTINA D' OR.

LO COMPTE BORRELL.

I.

Encantadoras riberas
son las que l' Cardener banya;
l' ombrejan las arboledas,
en sas aiguas s' enmirallan
balandrejant en la brisa
de la fresca matinada.
Cada branca un pom de flors,
un pom de floretas blancas;
cada floreta un dols niu
de papallonas dauradas.
Las voras del Cardener
son del rossinyol la patria,
lo gronxan en llurs jardins,
sos secrets d' amor li guardan,

y en llurs regaladas fonts
beu la dolsura ab que canta.
Claras las aiguas del riu,
puras, cristallinas baixan,
ja s' extenen en llit d' or
ó en catifa d' esmeralda
silenciosas, adormidas
dessota la fresca ubaga,
ja brumosas, bullidoras
per la penya lliscan, saltan
ó desfentse en glops de neu
ó esqueixantse en brins de plata.
Oh! Benaurada la reyna
senyora d' esta comarca;
castells ne tè per corona,
coxins de flors per sas plantas.
Si es rica per la hermosura
ab que l' cel l' ha agraciada,
mes rica pels' nobles fills
que ha amanyagat en sa falda.
¡Deu te do, mareta meva,
tot lo be que mon cor ayma!

—

Un dels comptes de Manresa
Oliva s' anomenaba,
tant il-lustre per sa sanch,
com pel' brill de sas hassanyas.
Acompanyat dels monters
un jorn lo compte cassaba,
per los boscos del entorn
cassaba cervos y dainas.
Mentre adelarat corria
tras una fera esverada,
un cavaller fatigat
per la ribera n' pujaba.
Porta l'escut mitx partit
y despuntada la llansa,
la cara negra de pols
y rojas de sanch las armas.
Lo cavall esbufegat,
tot lo dia que trotaba,
no sent pas los esparons
del cavaller que'l cavalca.
Quant ne fou á prop del compte:
—En mal' hora, compte, cassas,
en mal' hora tu las feras

de aqueixas selvas empaitas.—
—Qué tristas novas me portas,
oh cavaller, que així m' parlas?
—Las novas que 't porto jo:
mira ja á trossos ma llansa,
mas armas rojas de sanch
que va rajant de mas nafras.
¿Veus aquella polsaguera?
Donchs lo compte Borrell l'alsa,
lo compte Borrell que ve
fujitiu de la batalla.
Tot ahí durá la lluita,
que la lluita ha sigut aspra:
al dematí vencedors;
al mitx dia la sórt varia...
mes lo camp per Almanzor
n'ha quedat á la vesprada!
¡Dia de sanch y de dol!...
En mal'hora, compte, cassas.
—Y en mal'hora 'l sarrahí
s'ha arriscat fins á la plana,
que jo 't jur, oh cavaller,
per mòn nóm y per ma espasa,
que si 'l compte aixeca 'l crit
de guerra en esta comarca,
la ciutat pe 'ls montanyesos
ben tost será deslliurada.—
Y esquitxant foch per los ulls,
á brida batuda 's llansa
pel camí: entra á Manresa
cridant: Sus! al arma! al arma!
Almanzor n 'es triumfant,
Oh montanyesos, venjansa!

II.

En lo castell de Manresa
sona gran brujit de gent;
la espayosa sala de armas
n'es plena de cavallers,
de cavallers que rodejan
tristos al compte Borrell.
—Perqué no he mort en lo camp?
Perqué en combat tan sangrent
no hi ha hagut una sageta
que 'm salvás del dolor greu

de veurer á mos vassalls
castigats ab eix flagell?
—No 'us desconortau, lo compte,
ans buscau al mal remey,
li respon lo de Manresa.
—Ay Oilva! si no sé,
no sé ahont he de buscarlo
en tant apurat succés.
Si no acut lo rey dels franchs.....
—No fiau en lo estranger,
que l' socós que ve de fóra
costa molt car al que l' reb;
y un poble brau com lo vostre
ja s' bastará á sí mateix.
—He perdut en lo combat
la flor de mos cavallers.....
—Tocau est sol ab lo ceptre,
y veureu com surjen d'ell.
Si en lo cor es la noblesa,
tothom aquí es cavaller.
—Com me confortas, Oliva!
Oliva, tu ets mon estel
en tempestat tant desfeta.....
Jo seguiré ton consell.
Ohiu, ohiu lo pregó
que fereu als vassalls meus:
Desde l's pichs del Montserrat
als turons del Pirineu
deixen tots las treballadas!
Empunye tothom l' acer!
Los terratinens que acuden
ab espasa y ab arnés,
acompanyats de maynada;
nobles serán per est fet.
—Visca l' compte, crida Oliva,
que aixis honra l' poble sèu!
Visca! los altres responen,
Visca! Visca l' compte rey!

III.

Plora la ciutat comptal,
plora llágrimas amargas,
com órfana sens conort,
com viudeta desolada.
Derrocats son los sèus murs,

aterradas sas torratxas,
arranats los seus castells,
llachs de sanch las sèvas plassas.
Las testas dels cavallers
que han caigut en la batalla
sangrentas á la ciutat
Almanzor las ha tiradas.
Corren las donas y vells,
corren plorant á mirarlas.
—Ay lo cap de mon espós!
—Ay lo fill que mes amava!—
Alarits, planys, veus de dol
de tots los confins se n' alsan;
sonan al' arma l's clarins,
los timbals sonan al' arma;
tocan á sanch las trompetas;
claman socós las campanas.
¡Desditxada Barcelona,
ningú ve per deslliurarla!
Ja n' entran los sarrahins,
entran ab espasa y llansa,
per la porta l's cavallers,
per los murs la peonada.
Las mares esparuguidas
en la falda als fills amagan.
Lassetas, de nou voldrian
tancarlos en llurs entranyas!
La sanch corre á rius, á mars,
s' aixeca al cel roja flama;
los temples son enfonsats,
ventadas las cendras santas.
Los alarbs ab ma sagnant
en calsers de or s' ubriacan;
las sagradas vestiduras
profanan en llurs espatllas,
y dansan fòlls al entorn
de las trossejadas aras.
Los palaus majestuosos
son alberch de gents estranyas;
la rica cambra del compte
de Almanzor ara es la cambra.
Rodejat de paladins
soberch l' alarb descollava:
si brillants los sèus vestits,
mes brillants las sèvas armas.
Apoyat sobre l' pom d' or

de sa fera cimitarra,
espurnejant foch sos ulls,
brollant sanch de sa rialla,
de una vistosa finestra
del palau Almanzor guayta
com sos ferestechs soldats
en lo carnatje s' afartan;
y quant l' infernal incendi
mes creixia y s' abrandava
deya als seus—Trayeu la pòls,
guardau la pòls de mas armas,
que sols ella n' es prou noble
per servirme de mortalla.—
Bè te n' pots gaudi' Almanzor
ab eixa pols ensagnada!
Recull las cendras dels llochs
qu' en tas algaras abrasas,
y tindrás fossa mes digne
per enfonsar tas espatllas.

IV.

Tremolan los monts y plans,
tremolan al so de guerra;
la bocina es missatjer
que l' furor dormit desperta
lo crit del compte Borrell
trametent de serra en serra.
De las valls, de las planuras,
del fons de las fòscas selvas,
per los torrents y camins,
per los tossals y singleras
brolla, bull, s' empeny la gent,
ay! tota la terra crema.
Las rovelladas asconas
los montanyesos despenjan.
Lo segador ab la fals
lo cassador ab la fletxa:
qui no té armas las forja
en lo forn de sa feresa.
Sòrt terratremol retruny,
ronch terratremol de guerra,
com tronada llunyadana
que pregona gran tempesta.
Tots los fronts son embrunits,
tots los ulls d' ira llampegan,

rujits de sanch y carnatje
lo furor dels cors arrenca.
¡Vía á Manresa, tothom!
¡Montanyesos, á Manresa!
Allí corren en tropell
los colrats fills de las selvas.
Allí van los cavallers
ab maynadas y senyeras.
Lo de Pallás, Rocaberti,
Querforadat y Cabrera,
lo de Cardona y Pinós
de Mataplana y Paguera.
Tota la vall se remou
ab la gent que hi formigueja;
boscos de llansas hi lluen,
jugan al vent las banderas,
rumors confusos, incerts
la ciutat, l' espay emplenan.
Tremolan los monts y plans,
tremolan al só de guerra.

V.

Si ja has apagat la set,
ta set ardenta de sanch;
si en la flama del incendi,
Almanzor, has prou gosat;
posa lo peu al estrep,
surt de la ciutat comptal,
corre, vola y esparona,
fatiga lo teu cavall;
traspassa turons y serras,
crusa furient com lo llamp.
Ja las regueras de foch
lo téu pas senyalarán.
Gosa Almanzor á Azahira
los teus palaus encantats;
folga ab tas bellas esclavas.....
Be pots, Almanzor, folgar?
Sents....? No sents, ay! en tos somnis
la bocina ressonar?
Veus com llampegan las llansas?
Ous renillar los cavalls?
Son los fills de la montanya
es la host del *rey de Afranch*
que n' arrenca de las urpas,

las urpas de tos soldats
á la reyna de la plana
que has cregut encadenar.
Al sentir lo bruit de guerra,
corren al mur los alarbs;
sonan clarins y trompetas,
sonan pifres y timbals,
cavalcan los cavallers,
los arquers arman los archs,
oreja l' vent las banderas,
espurnejan los alfanchs;
xiulan, brunzen las sagetas;
ja la lluita ha comensat.
Com torrentada arremeten
furiosos los catalans;
no esperan que 'ls ginys de guerra
en los alts murs hi obren pas,
los assaltan, s' hi enfilan,
las escalas son de carn.
Cahuen feixugas llombardas,
plouen sagetas y darts,
ab los colps dringan los elms;
xurría á torrents la sanch,
saltan á micas las armas,
á la vall rodan los caps,
tota la plana retrem,
bròncas veus umplen l' espay;
tro formidable de guerra,
alarits y plors y guays.
Pero si creix l' ardiment
dels cavallers catalans,
no defalleix pas, ni mimva
lo coratje dels alarbs:
pus en espessas rengleras
per los marlets aferrats,
abruman á tants quants pujan
ab alfanchs, llansas y darts.
Lo compte Borrell ho guayta
entre afligit y enujat,
y girantse als montanyesos
que tania á son detrás:
—Montanyesos, ara es hora,
Als alarbs! Sus! als alarbs!
Ahí segavau espigas,
avuy la sega es de caps.
Y ab tal furor arremeten,

que com terrible uracá
rompen, trinxan, esmicolan
tot lo que troban devant.
Cahuen las portas ferradas
ab los colps de las destrals,
y com riu que surt de mare
s' escampan per la ciutat.
Lo Valí que se n' adona
corre rugint á son pas,
y mentres ardent penetra
en la host dels catalans,
—Oh Valí, traydor Valí,
li crida Oliva tronant:
tant sols los vils cavallers
combaten ab los vilans,
los paladins de cor noble
cercan sempre á 'ls seus iguals.
Com dos ferestechs lleons
los dos se donan contrast;
per entre un núvol de pols
llurs acers brillan com llamps;
ne cruxen las armaduras
ab lo fragor del combat;
espantosos colps ressonan,
renillan fèrs los cavalls
la suor pels fronts regala,
de llurs cossos brolla sanch;
mes l' alarb ne llansa un crit;
ha rebut nafra mortal;
y cayent, rabiós sa vida
exala ab l' últim badall.
Fujian los sarrahins
com esparuguits hisarts;
detrás d' ells los montanyesos,
com si l' coltell fos l' afals,
ab tanta furia ferian
de venjansa assedegats,
que l' s carrers de sanch son rius,
las plassas de sanch son mars.
Ja la bandera del compte
per tot oneja triumfant;
ja n' entra esplendent de gloria
vencedor á la ciutat;
y al veurer als montanyesos
negres de pols, roigs de sanch:
—Be deyas, valent Oliva,

que d'aqueixa terra lleal
tots los fills son cavallers
pus tots son nobles y braus.
—Lo poble que vos regiu
es, senyor, poble gegant:
un poble tan generós
no pot ser jamay esclau.

De D. Antoni Camps y Fabres.

NUMERO 10.

SEGON ACCESSIT Á LA ENGLANTINA D'OR.

LO SENESCAL EN PERS DE MUNTCADA.

Romans histórích.

Devant la capella
del castell plorava,
devant de la creu
plora Na Constansa.
Diu que'l jorn abans
son marit colcava,
colcava á darlot
devallant la plana,
pera aydar la host
en la guerra santa,
qu'envers los muslims

En Pere comanda
ab lo de Castella
é lo de Navarra.
—No ho feu, mon marit,
romangueu en casa,
que d'aquells que hi van
ja no'n tornan gayres.
—No ho faré pas jo
pus que En Pere ho mana,
no ho faré pas jo,
pus que aparelladas
son totas las gents
d'Urgell é Sagarra,
los bons Provensals
que'n venen de Fransa,
las del de Pallars
é las de Cerdanya
é las hosts d'Ampurias
qu'En Guillem comanda.
No's dirá jamay
d'En Pers de Muntcada,
que la Fé perilla
é éll resta en sa cambra,
ni qu'en lo camp leixa
al altre Muntcada,
qu'es germá de sanch
é també ho som d'armas,
é hem de caurer junts
ó junts torná'á casa.—
N'hi dona l'escut
l' hi cenyeis l'espasa
é'ls esperons d'or
també l'hi calsaba.
Los patges ho veuhen
n' hi portan la llansa
é 'l cavall mes blanch
cavall de batalla
que n' semblava nat
pera qui 'l colcava.
—Adèu, mon marit,
—Adèu, ma esposada,
lo darrer pató,
l' última brassada,
que pot ser may mes
tornaré á ma casa.
—Axó, mon marit,

axó Dèu no ho fassa
que si 'l cos no torna
bè pot tornar l' ánima.—
Los nuvolets d' or
se 'n tornan de plata
é al cap d' una estona
lo cel negreijava.
Romeus, pelegrins
van á la creuada,
é entre 'ls trobadors
van ab las maynadas
Guillem Cabestany
é Uch de Mataplana,
l' un del Rosselló,
l' altre de Cerdanya,
renet d' un baró
dels Nou de la Fama.
Car lo senyor Rey
á voltas trobava
é als fins aymadors
de la Sciença Gaya
los vol tant de bè
que sempre 'ls hi dava
en los seus reyals
molt galant posada:
la ma dins la ma
é lo pa en la taula,
una benvinguda
é altra benanada.
Als darrers d' Agost
d' allí ja 'n tornavan
plens de pedras finas
é d' anells de plata.
No tornan pas tots
que alguns cents n' hi mancan.
Pelegrí que 'n ve
las novas portava:
—Las novas que hi ha
ne son molt amargas
é las que jo us duch
no vos plaurán massa,
car no tornan tots
que alguns cents n' hi mancan.
A mitjant juliol
éram en las Navas.
Ay! valga 'ns la creu

é la Verge santa!
Al sol rellueixen
trescentas mil armas;
dos son dels muslims
las cant mil cristianes,
las nostras vint mil
valen per cinquanta,
car son molt ardits
é 'n fan gran matansa.
A cents é á millers
als vius degollavan,
á cents é á millers
als morts soterravam.
No ho vol veure 'l sol
é amaga sa cara,
mes al cap devall
altre cop brillava.
Trenca las cadenas
En Sanç de Navarra,
mentre 'l rey N' Amfós
la creu arbolava,
é de Mohamet
seguint las petjadas
En Pere segon
la lluna enfonsava.
E quant vench la nit
ferem alimarias,
é sols per cremar
las fletxas é llansas,
dotze jorns seguits
ferem fogaradas.
Eixas son las novas
que hi ha de las Navas
mès las que jo us duch
no vos plaurán massa,
car no tornan tots
que alguns cents n' hi mancan.—
—Ay! valgam la creu
é la Verge Santa!
Callau, pelegrí,
que 'l cor no m' enganya,
ni massa ni gens,
ni mica ni gayre.
Si es mort mon marit
feume á mí la caixa
que si 'l cos es mort

encara viu l' ánima.
Posauhi damunt
una creu de plata,
á cada cantó
las sangosas barras
é en lloch enterreume
que sombras no hi hajan
que mes que la fosca
las sombras m' esglayan.—
Lo bordonet leixa,
tira enllá la capa.
—No plorau ja mes
no plorau Constansa,
que encara son vius
tots los de Muntcada
pera bén servir
á Dèu é á llur patria.
E lo senescal
per qui vos pregavau
cau á vostres peus
cau altra vegada.
Lo cel escoltá
las vostras pregarias:
que 'm valgué la creu
é la Verge Santa!

De D. Terenci Thos y Codina.

NUMERO II.

PREMI DE LA VIOLA D'OR Y PLATA.

LO TRIUNFO DE LA CREU.

I.

Del Gólgota sagrat en la herba mústia
Adés la sanch divina gotejava
Del Anyell del Senyor, que ab llarga angustia
En afrontosa creu agonisava,
Quant de Sion las murallas
Deixant detrás, que prompte débils vallas
Devant Roma serán, la pols impía
De llurs sandalias sacudint en terra,
Un estol de onze sants al mòn venia
Pera en nom del amor fer al mòn guerra.

Pobres y pel traball las mans callosas,
Débils, los fronts colrats, nuas las testas,
Las dels homes sufrint lluytas sanyosas,
Las dels mars desafiant bravas tempestas,
Plens de santa confiansa
Se 'n van vestits de fé, richs d' esperansa,
Herals de amor diví que 'l zel inflama,
Als quatre vents llur cor á derramarne,
Com vol de aucells que lo huracá esparrama
Y debaix de altres cels van á cantarne.

Pobres herals qu' en sòn amant desvari
Creuhen que 'l mòn, que viu sols de quimeras,
Pendrá llur creu y 'ls seguirá al Calvari,
Deixant las dels plahers triumfals carreras!
De llur fé en lo deliri
Ells, qu' están sedejant per lo martiri,
Que 'l mòn com ells ha de anyorarlo creuhen,
Y cegos per la fé que 'ls mou y 'ls guia,
Ni 'ls torments que 'ls prepara lo mòn veuhen,
Ni que aquell llur amor pren per follia.

Pobres herals!... mès no qu' eixa creu santa
Ab que abrassats á la conquista venen
D' eix mòn, qu' entre festins indolent canta;
Eixa que per locura 'ls homes tenen,
Per lo esperit que busca
La llum que 'l vel esqueixe que l' ofusca,
Pel cor que assedegat de amor camine
Y sols trobe entorn d' éll cobart egoisme,
Núvol será de foch que lo il-lumine,
Será una font de amor y d' heroisme.

Vosaltres los qui inflats de un orgull neci,
Sech lo cor, fret lo front, l' altiva vista
Passejau sobre 'ls pobles, que ab despreci

Mirau tras vostre manto de sofista ;
Vosaltres que orgullosos
Recorreu entre esclaus, que tremolosos
Marxan baix lo fuet que llurs carns sega,
L' ample plassa de porxos rodejada,
En lo esprit ab lo vuyt de la fé grega,
Ab romana altivesa en la mirada :

Vosaltres las nacions que ab las ruïnas
De cent pobles, alcássars vos alsareu,
Y á llurs monarcas coronant d' espinas,
Devant d' ells per mès mofa desfullareu,
Aumentant llurs angustias,
Las de vostres plahers rosas ja mustias,
Poble dels Faraons, bressol de ciencias,
Persia altiva, del Assia humilladora,
Grecia, la forjadora de creencias,
La de tot lo univers Roma senyora;

Mòlt temps no ha de passar, sens' que postradas
Caygueu devant la creu que, ab befa impia,
Encara profanau ab las miradas,
Per oprobi teniu y vil follia,
Y las togas dels nobles,
Y los llors gotejant ab sanch de pobles,
Y dels sofistas l' andraixosa roba,
Y tants pendons del mòn espant encara,
Tot rendirá tribut á la fé nova,
Tot á la santa creu servirá d' ara.

Oh! si que aquells herals, que 'ls homes creyan
Cegos que á las palpentas caminavan,
Llauradors eran qu' en los solchs que feyan
Llavors de fruyts divins esparramavan.
Y si bè ja sabian
Que ab llur sanch cada solch regar devian,

Qué li fa al qu' en sòn cor á sòn Dèu porta,
Y al que sembra en lo cel fixa la vista,
Si sab que cada flor pels homes morta
Es un nou llor que allá en lo cel conquista?

Lo jorn será penós, la sembra llarga,
Mès que los fá als soldats que ab fé guerreijan?
Qué 'ls fa que la suor los corre amarga
Pel front als que l' arada ab fé maneijan?
Com podia la terra
Al emblema de dol no mourer guerra?
Si lo mòn á sòn Dèu en sa agonía
Pagava tant amor ab ira tanta
Qu' en sa sèt per consol fel li oferia,
Qué es lo que dar devia á sa creu santa?

II.

Ahont va aquell poble que ha cansat la historia
Dantli en sos fulls á escriurer los fets seus;
Que ha encatifat ab llors y triumfals palmas
Tots quants camins han trepitjat sos peus?

Ahont corran, com onadas que s' empenyen,
Y en confusos tropells marxant units,
Sacerdots sense fé, bellas matronas
Las despullas del Assia en llurs vestits

Portantne, y entre esclaus los richs patricis,
Y entre aixams de clients los senadors,
Y los plebeyos, reys cuberts de andraixos,
Y 'ls cónsuls y vestals ab llurs lictors?

Van ahont llurs ulls, que los combats anyoran,
Al atiparse en carnelatge y sanch,

Pugan veure' 'ls saludos que 'ls envian
Los que moren cuberts de rogent fanch.

Ahont s' esponjen llurs cors al goig salvatge
De sentir retroná en lo circo ardent,
Be axì com gosa en respirarne l' áliga
Del oratge lo alè, gronxantse al vent,

Aquella tempestat de homes y fieras
Plena de veus, de odols y de rugits,
Y de rumor d' espasas qu' espurnejan,
De crits de vencedors, de ays de ferits.

Al circo van ahont la orgullosa Roma
Festeja lo regrés de sas llegions
Que portan per sos archs novas despullas,
Dant cristians als famolenchs lleons.

Qu' ella la qu' encatifa ab las banderas
Dels pobles que ha vensut sos richs palaus;
Y á sos carros triumfals lliga orgullosa
Numerosos aixams de reys esclaus;

Qu' ella la que al pujar al Capitoli,
Sempre tras sí arrossega encadenats,
Un nou estol de dèus per los sèus temples,
Un nou poble de esclaus per sos soldats;

Com lo salvatge torna de la guerra,
Y dels fills de la tribu que ha vensut
Fa una hecatomba, y ofereix llurs cendras
A sos horribles ídols en tribut,

Aixi Roma á sos ídols, als qui aixeca
Nous temples, y als qui llansá del cor seu,
Ofereix rius de sanch, per cada triumfo,
Dels per ella odiats fills de la creu.

«Los cristians als lleons,» crida lo poble
Que viu de las almoynas imperials,
Y sufreix que un Calígula li tire
En mitj de grapats d' or fers de punyals.

«Los cristians als lleons,» los estoichs claman
Que 's creuhen forts perqué permés los es
Dir, al posar sota 'l cuxí sa espasa:
Anyadim á la vida una nit mès!

«Los cristians als lleons,» diu lo epicúreo
Que á la mort marxa coronat de flors,
Sense saber, cobart! ni una hora sola
Combátrer de la sort contra 'ls rigors.

«Los cristians als lleons,» lo altar de Vesta,
Exclaman assombrats los sacerdots,
No te ja verges que sòn foch conserven;
No hi ha qui als antichs dèus porte nous vots!

Falta lo encens á llurs desertas aras;
De llurs oracles enmudeix la veu!
La terra 'ns fuig, pus á la terra tota
Se li ha pegat la *insania* (1) de la creu.

Y Roma que tremola, perque mira
Deserts del Capitoli los grahons,
Pus creu qu' ella viurá lo que aqueix dure,
Repeteix ab veu débil: «als lleons!»

Pobres herals de amor que lo amor portan
A un poble que de sanch y de odi viu!
Pobres anyells que 'l signe de martiri
Duhen á un mòn qu' entre delicias riu!

(1) Nos habem permés usar eixa paraula, com histórica y característica.

Prompte no quedará ni un palm de terra,
Allí ahont la sombra del mantell s' exten
De la Roma imperial, que no roigeije
De las fogueras al brillar ruënt.

Deu batallas los Césars vos preparan
Per arrancar del mòn fins la llavor
D' eixa fé que 'n los fronts portau encesa,
D' eix sant amor que abrusa vostre cor.

Podrá, Senyor, del *Gólgota l' oprobi*
Al ariete resistir pesant
Ab que durant tres seggles lo golpeje
Aquell que al mòn enfrena bras gegant?

Podrán, Senyor, eixas palomas tímidas,
Que com lo aucell del arca, ab lo ram vert,
Van á portar al mòn l' alegre nova
Que del perdó las fonts lo cel ha obert,

Resistir, ay! á la águila romana
Que á destrossarlas va ab sòn bech de acer,
A eixa águila que may al niu se 'n torna
Sens' portarhi, com presa, un poble enter?

Oh! si, que 'l Senyor vol que aquell emblema,
Com fanal que al marí senyala 'l port,
Brille mès pur quant mès la sombra aumente;
Quant mès brau sia 'l mar se alse mès fort.

Oh! si, que 'l Senyor vol qu' eixas palomas
Que als oratges del mòn entrega inichs,
Quant al cel volen, llurs mulladas alas
Brillen al ayre ab girasols mès richs.

Oh! si, qu' éll vol que aquella Roma impura,
Que un jorn será peanya de sa creu,

Com després de un festi la sala 's renta,
Ab la sanch se rentás del poble seu;

Y dels butxins la forsa ja agotada,
Y gastat dels suplicis lo rigor,
Exclamás Roma, de matar cansada :
«En va en sanch de tants mártirs m' he banyada :
Aqueixa sanch de mártirs es llavor ! »

III.

Oh! si, llavor de mártirs es, ó Roma,
La qu' enroijeix lo empurpurat mantell,
Que si avuy ab sos plechs cubreix la terra,
Blanch de salvatges fletxas será prest.

En va de tas destrals los talls se oscaren
Y s' esmussaren dels lleons las dents
En los que, plens de fé, llur sanch te davan
Ans que dar á tòs dèus un grá d' encens.

Que aquella pura sanch, que á doll corria,
Enrogint la pols d' or del circo ardent,
Era lo que á las flors son las rosadas,
Lo que es pels camps de blat l' aygua del cel;

Confortant pels cors débils que los dava
Per' marxar á la mort un nou alé,
Y dins los solchs, que d' ella se nudrian,
Per la oculta llavor nou aliment.

Per so mentres que Roma veya atónita
Náixer nous mártirs baix l' oscat acer,
Be aixi com mès ufana naix y espessa
La herba dels prats dels dalladors als peus,

Dessota de sas plassas y sos porxos,
Per hont s' exten en laberinto immens
Una altra Roma, hont de sos archs y temples
Amaga aquella los marbrenchs arrels,

Baix sas llargas arcadas, que gotejan
Ab la sanch que demunt corra á torrents,
Pregava un poble fiel que mès creixia,
Quant per aquellas ne filtrava mès.

Perqué, Senyor, que aixi 's regás volguereu,
Perque debaix la terra mès creixés,
La divina llavor que á un *fiat* vostre
La terra encatifar en un moment

De santas flors de fé y amor podia,
Bè com del temps en los albors primers,
D' herba, y de flors y de ramatge ombrívol
S' encatifá lo mòn á vostra veu?

Mentres reb de la pluja las fuetadas
Lo papalló, sens murmurar sufreix,
Pus sab que quant lo sol á brillar torne
Sa hermosa flor li donará mès mel.

Aixi aquell poble sant, en la creu fixa
La vista, entrega als llamps son front seré,
Sens preguntar al cel perque 'l castiga,
Pus sab que 's trempa en la fornall lo fer.

Així aquell poble sant tranquil espera
Dins la tomba en la qual sòn niu s'es fet,
Qu'ensemps qu'es arca contra 'l nou diluvi,
Es punt de apoyo per' volar al cel.

Que com sortí de sòn sepulcre Llatzer
A la veu de Jesus obedient,
De aquella tomba , hont pregará tres seggles,
Sortirá un jorn mès pur, mès rich en fé,

Per portarla á eixa terra, que postrada,
Llegir fa poch ab sant horror pogué
La sentencia de Dèu contra sòn poble
Al resplandor del temple de Israél.

Per portarla á eixa Roma de ahont apenas
Se 'n havia 'l ressó emportat lo vent
Dels cants triumfals á Tito y á Trajano,
Del orient los vencedors postrers,

Y ja 'l trepitj sentia de un nou poble
Que assedegat de sanch, pel mòn martell,
A fer venia estable per sas eugas
Del Capitoli abandonats dels dèus.

Y no esperava en va!... que un dia en la urna
Plena dels plors de aquell estol de fiels,
Que tots los jorns als peus del Sant posava
De la pregaria 'l serafi mes bell,

Deixá aquell serafi caure una llágrima
Que feu que 's derramás del Sant als peus,
I 'l vas que plè de plors pujat havia,
Se l'en torná del cel de perdó plé.

Y al sonar en la volta cristallina
Lo «Gloria en las alturas al Etern
Y pels homes de cor pau en la terra,»
En lo cel sobre 'l mòn brillá una creu.

Y Roma la vejé y humil postrantse,
Cubrí sòn front de cendras penitents;
Y Constantino, que vencé per ella,
La doná per emblema als pendons seus.

Deixá lo estol dels sants las catacumbas,
Y en ellas de sòn triumfo com joyells
Los restos de sos mártirs, que algun dia
Detindrán de Alarich lo acer cruel.

Y la llavor humil en terra oculta,
Fentse pas al través dels solchs sangrents,
Lo arbre de vida fou que al mòn devia
Cubrir ab sòn ramatje sempre vert.

De D. Joaquim Rubió y Ors.

NUMERO 12.

PRIMER ACCESSIT DE LA VIOLA D'OR Y PLATA.

A LA VERGE MARIA.

Quæ est ista?
(Cant. III.—6.—8).

De cordas de una lira tinch, María,
Las fibras de mon cor!
De vostre nom, Senyora,
En ell hi sento tota l' armonía;
Mes si vol eixir fora
En mos llavis ne pert tot son valor!

—

No mes com una estrella nuvolosa,
L' ánima, que en Vos creu,
Vostre imatge endevina:
Y vanament fingirvos se proposa

Mon esperit, qu' imagina
Espays de mes espay, que tot quant veu.

—

L' aire que las estrellas no ns' amaga,
Perque es vostre vel? ay!
Fins en daurada cinta
Lo sol damunt de las onadas vaga,
Y dintre l' mar se pinta
La trista lluna, y vostra imatge may!

—

Mes jo, Mare, vos cerco, jo os vull veurer!
Jo, Reyna, os vull cantar,
Sols vostra n' es ma lira;
Y si un cor m' havéu dat qu' os puga creurer,
Qu' en Vos no mes s' inspira,
Dáume imatges també, qu' os vull pintar!

—

Pintarvos! y ma vista no soporta
Del sol la resplandor!
En vostra llum m' anego
Si á Vos ma pensa delirant me porta,
Y de enlluernat ó cego
En ma paleta no hi conech color.

—

Y ¡qui os podrá copiar! Ans de las rosas
S' imitará l' perfum;
Las plujas de rosada,
Las perlas, y las pedras mes preciosas,
Y, que vostra mirada,
Ans dels estels se pintará la llum.

—

Mes si no os veig, vos sento. Si tremola
Mon cor de gracia nú
Vostre mantell m' abriga:
Si assedegada l' ánima pidola
Com la Rebeca antiga
La mare d' Israél lo gerro m' dú.

—

Mes si no os veig os crech; y os crech tan pura
Com pensament de Deu,
Vos concebesch tan bella
Que vostre amor me porta á la locura,
Y veig en tanta estrella
No mes la pols qu' aixeca vostre peu.

—

En vostre nom hi llig; en ell, Senyora,
Jo hi endevino tot;
Y si en altre planeta
S' hi troba un habitant, crech que l' adora,
La llengua mes perfecta
No pot crear ¡María! un altre mot.

—

Oh! dáume inspiració: dáume armonías
Que jo no n' trobo aquí!
Paraulas de ternura,
Féume ubriacar ab tendras melodías,
Y una ánima mes pura
Féu que jo m' trobi quant retorni en mí.

De D. Damaso Calvet.

NUMERO 13.

SEGON ACCESSIT Á LA VIOLA D'OR Y PLATA.

A MON DEU.

Los monts, valls y planuras,
Los rius, los mars, los vents, en varia veu,
Los profundos abismes, las alturas,
Totas las criaturas
En bell acort te cantan, oh mon Deu!
También jo per cantarte
Esforsaré, Senyor, tot mon alé,
Per extendrer ta gloria y exaltarte,
Per benehirte y lloarte
Ab tants cántichs mon cant concertaré.
Oh veu suau, apresa
Al mugró maternal, primer vagit,
Dols accent de ma cándida infantesa,

Oh crit de ma ternesa!
Ix amorós del centre de mon pit.
Tòn nom las obras bellas
De tòn saber, Senyor, van engrandint;
De tòn bras poderós las maravellas,
Los sols y las estrellas
De cel en cel tòn nom van reflectint.
L' ascolto en l' enramada;
L' oviro en la flor y herba del camp;
Lo sento magestuós en la cascada;
En la ona, en la tronada;
En lo núvol lo veig escrit pel' llamp.
Senyor, qui no t' admira?
Ton pabelló esplendent ne son los cels,
L' infern es una espurna de ta ira,
Lo sol es ta cadira,
La pols de tas petjadas son estels.
¿Qué foren tas rengleras,
Qué foren tos estols, oh Faraon!
Tas espasas y llansas y banderas,
Tas máquinas guerreras,
Tos escuadrons y carros ahont son?
Tas alas s' extengueren,
Senyor, sobre las serras de Siná,
Los cels á ta alenada s' ensengueren;
Ta veu troná y caigueren
Prosternadas las tribus de Judá.
Mes ah! loca fal-lera!
Perque t' busco desde un á altre confi?
Per trobarte ma ment vola lleugera
A la celeste esfera,
Y tú, mòn Deu, habitas dins de mí!
Jó, llum de ta llum pura,
De tòn amor al pit ne tinch la font,
Y com son rey m' acata la natura,
Perque veu ta figura
Que brilla refulgent en la meu front.
Ja veig ta hermosa imatge,
Ja la veig esculpida dins mon cor;
Plaute trobar en ell tòn hospedatge;
Oh! que digne homenatge
Te rendirá lo fill de tòn amor?
Ay! mentres ta ternesa
Sublima un puny de pols fins á tal cim,
Y fas lo fang mirall de ta bellesa,

Ab impia vilesa
Taco ta imatge ab la negror del crim!
Y eixa pols ennoblida
Desfigurada miras ab pesar,
Y refás ta criatura destruida,
Y mors per darli vida
Perque tòn cor de nou la puga amar!
Canta, donchs, extassiada
Anima meva, exalta al Tot potent;
Puja la veu sonora y esforsada
A la regió estrellada;
Commou ab tos clamors lo firmament.
Ah! canta nit y dia,
Las cordas sens cessar vibra del cor;
Y si trist, apenat, en s'agonía
Ha perdut l'armonía,
Aixeca, almenys, al cel lo crit del plor.
Mòn Deu, una centella
Per m'ánima inflamar! un raig de llum!
Y com al calor del sol riu la ponsella,
També s'obrirá ella,
Y exalará envers Tú lo seu perfum.
¿Quánt fi tindrá ma pena?
Quánt lo grilló de l'ánima caurá?
Per unirse ab tòn sèr mòn sèr alena,
Senyor, romp sa cadena,
Y á Tú joyós y alegre volará.
Llavors jo ta hermosura
Contemplaré, mòn Deu, embadalit;
Al riu me llansaré de ta dolsura,
Al mar de ta llum pura...
Te miraré sens vel de fit á fit.

De D. Antoni Camps y Fabrés.

NUMERO 14.

PREMI EXTRAORDINARI DE UNA PLOMA D'OR.

OFERT PER LO ATENEO CATALÁ.

ASSI COMENSA LA HISTORIA DE UN FET DE CAVALLERIA

QUE PORTÁ Á VENTURÓS ACABAMENT

LO COMPTE DE BARCELONA RAMON BERENGUER, LO GRAN ANOMENAT,

SALVANT EN JUDICI DE DÉU PER BATALLA

Á LA EMPERADORA DE ALEMANYA.

CAPITOL I.

De com vingué devant del Compte un missatger de la emperadora, y del sagrament que aquell feu de anar á deslliurarla.

Estava un jorn lo bon compte Ramon Berenguer en sa cambra, en companyia de la sua esposa, la comptesa Maria, y de alguns nobles barons sèus, los mès assenyalats de Catalunya y los mès lleals á sa persona, joyosament platicant de fets de armas y de galanteria, de que la dita comptesa mòlt se pagava. Y en aquell punt vingué á interrómprer llurs enrahonaments un fort brugit de veus que soltadament se sentí en la cambra vehina. Y vull que sapiau que lo qui tal brugit causat havia era un juglaret de terras estranyas, qui demanava aculliment y que li deixassen parlar ab lo senyor compte, y á qui negavan la una cosa y l'altre los ugiers de

armas y los porters de cambras foraneas. Mès lo compte maná que li donassen pas franch fins ahont ell ab la sua esposa estava: «Y aixó vull que se fassa, perque dir no puga ningun home nat que no están de bat á bat obertas las portas del nostre comptal palau á pelegrins, y á juglars, y á tots quants sòn hospedatje sol-licitan; mès á mès, si com lo qui ara lo pretén, portan emblanquit lo capot per la pols de allunyadas terras.» Y tantost hagué dit eixas paraulas fou aquell introduhit en sa cambra.

Y lo dit juglar era un missatjer de madona Praxedes, emperadora de Alemanya, á qui per malavolensa de deslleals cavallers y malvats tenia lo sèu espós empresonada.

Mès abans de parlarvos del juglar y de sa missatjería vull que sapiau del compte. Lo qual era fill de Ramon Berenguer, qui hagué nom *Cap de estopas*, y fou mort en una cassa per lo sèu germá, Berenguer Ramon, quant aquell era encara petitet que popava. Y era hermós de la sua persona com pochs homes hi hagués llavors en sòn comptat, y aixi avinent en lo parlar com cavallerós en lo obrar y noble; y de mòlt alt enginy en enténdrer de bons dictats y de sabis consells de govern, y de gran destresa y forsa pera cavalcar y pera manejar tota especie de armas. Y la sua esposa que era filla del mès famós cavaller que hagués estat en Castella, Roderich de Vivar, á qui deyan lo *Cid*, lo amava com á la nina dels sèus ulls. Y era estimat també dels sèus vassalls y dels sèus nobles que miravan en ell un gentil y robust plansó de la antiga soca de llurs venerables comptes.

Y ara os diré també del sobredit juglar, lo qual era aixi mateix mòlt hermós de cara, y de graciosa figura, y tenia los cabells rossos com fils de or, y caragolats aixi com los encenalls quant surten de la fusta. Portava gorra de color de gransa y un capotet gris ab caputxó, y una gonella de dos colors cenyida al cos ab una corretja, y calsas també de dos colors, entrecreuats ab los de la gonella, y sabatas embotinadas ab giras de pell. Y si bè totas las pessas del vestit estavan descoloridas y gastadas per la pols y lo sol, se veya encara en las riquesas dels draps, que no era un juglar de carrers ni plassas, sino que ans bé passat havia sos anys en castells y en palaus lo qui las portava.

Y després que lo juglar hagué saludat molt cortesment y graciosa á madona la comptesa y besat la má del compte, li preguntá aquest de ahont venia y de que tan pesarós estava; á lo qual respongué aquell dihent:

—Senyor, jo sò missatjer de una mòlt noble princesa y malaventurada á qui homes malvats han robat sòn gaudiment y lo cor del qui la amava: y perqué després de Dèu, á qui ella de nit y jorn ab forts uys y plors prega, tant sols pot trobar remey á sòn dol y malaventura en algun cavaller de alt llinatge y valorós que vulla de tan cruel fat deslliurarla, per aixó vas cercant per los castells y palaus qui dels afanys de ma senyora se dolgue y vulla remediarlos. Mès ay trist de mí y lasseta d'ella! pus he vist per mí mateix qu'eran morts valor y cortesía y amor de proesas, en Fransa ab Cárlos lo gran y los sèus dotze barons, en Inglaterra ab lo rey Artús y Tristan y Lancelot del Llach, y ab lo emperador Ot en Alemanya; pus per mès qu' he corregut moltas terras, no he trobat en lo mòn ningun cavaller qui prou coratjós y cortés sia pera deslliurar á ma senyora,—qu' es la emperadora de Alemanya,—la qual será cremada si no hi ha qui vulla defensarla en judici de Dèu per batalla.

—Per lo gloriosíssim Sant Jordi, que ha de tenir fi lo dol de tan principal princesa, exclamá lo compte, ó bè se dirá que lo únich paladí qu' en lo mòn havia ha mort pera cumplir ab sòn Dèu y ab la honra de la sua prossapia com cavaller y com cortés. Y pera que cap mès juglar dir puga jamay que son mortas en lo mòn cortesía y amor de proesas, jo te prometo desd' eix instant que si no es una faula de juglería lo que nos has dit del empresonament de ta madona, que sortirá del palau dels comptes de Barcelona la llansa que ha de deslliurarla.

—No es una faula de juglería, noble compte, lo que de la emperadora os deya. Y pus he trobat per fi un cor qui se mostrás compassiu y trist del dol de ma senyora, ara os diré, com á missatjer sèu que só, las paraulas que me comená que repetís en tots los castells y palaus ahont damas, cavallería y cortesía fossen conegudas y acatadas. Y vulla lo bon Jesus que las rahons de la empera-

dora donen esfors al vostre bras, y al vostre cor la voluntat d' emplearlo en sa defensa.

—Aixi será com tu dius, respongué lo compte, que d' eixa cambra sortirá qui en judici de Dèu la desenculpe. Y ara digas ja la tua missatjería que nos tè enfellonits á tots la tardansa en escoltarla.

—Ara oygau donchs, noble compte y esforsats barons, lo que diu la emperadora de Alemanya. «Mals cavallers me han acusat falsament, y me han fet pérdrer, lasseta de mí! lo amor y lo llit del emperador, lo acatament dels nobles de sa cort y la estimació de las damas. Mon espós me ha empresonat, y de aquell jorn en un any y un dia seré cremada, sino trobo dos cavallers que sian per mí en judici de Dèu per batalla. Jo te dono, oh juglaret, lo mèu guant en testimoni de ma innocencia y en penyora de ta missatjería. Benaventurat de tú si tornas sens ell! Malaventurada de la tua madona si no trobas qui pera ella lo reculle.»—Això diu, exclamá sanglotant lo bell juglar, la emperadora de Alemanya: lo guant está en lo sol. Malaventurada de ma senyora si no troba aquí qui lo reculle; honra y preu al casal dels Berenguers, si hi ha en ell lo únich cavaller qu' en lo mòn sia.

Abaixárense los nobles tots á la una pera cullir lo guant qu' en lo sol lo juglaret llansat havia, mès lo compte no ho permeté; ans bè pera mès honrar á la emperadora volgué alsarlo ab sas mans propias.

—Jo seré lo un dels dos cavallers que desenculpe á madona la emperadora de Alemanya, contant ab lo beneplácit de ma senyora la comptesa.....

—Vostre es, per mès que se me obre lo cor al concedírvoslo, digué aqueixa; pus crech que la emperadora es innocent, y fent vos per ella lo que altres feren per lo vostre pare, lo senyor Dèu benehirá la vostra empresa.

—Ara donchs, prosegui dihent lo compte, jo fas sagrament devant d' eixa creu, y al dirho besá la de la daga, de anar á Alemanya ab un noble de la mia cort á defensar en palench clos la innocencia de tan assenyalada princesa, y confio ab la ajuda de Dèu y del valerós paladí Sant Jordi, protector de nostra casa, qu' eix primer fet de cavallería que li oferesch, dará á aquella lo goig

de sòn cor y á mí la honra de haverlo portat á acabament ab gloria.

—Plassia al bon Jesus que aixi sia, respongué suspirant la comptesa.

—Y aixi será, digueren los nobles, per honra de nostre senyor compte y de Catalunya.

Lo juglar no parlá pus; mès agenollantse als peus dels comptes besá, plorant de goig, los daurats xapins de María y la má que Ramon Berenguer li allargava.

Després de lo qual lo compte maná sortir los nobles, y éll romangué en la cambra ab la comptesa y lo juglaret, á qui ordená que li contás lo que á éll tan atanyia saber de la emperadora madona sua.

CAPITOL II.

Qui era la emperadora de Alemanya y de com vingué á gran malaventura per falsedat de deslleals cavallers.

Y tantost rebé lo juglar lo manament del compte, comensá á parlar dihent.

«Sapiau com hi ha en Alemanya un emperador, anomenat Enrich, lo qual, essent ja de mòlts anys, prengué per segona muller á ma senyora Praxedes, filla del rey de Boemia, qui era la mes bella, y plasent, y amorosa dona y llarga de donar á juglars y cavallers que jamay en aquell pais fos vinguda. Y amava á sòn espós que no se allunyava d'ell y lo seguia per tot, axi com la sombra al cos; ni se mostrava jamay falaguera ab altres homes, si no era decorosament y honesta, y devant de sas damas.

«Havia en lo palau del emperador mòlts nobles barons feudaters sèus, en proesas distingits y cortesos, los quals miravan ab amoro-

sos ulls á la emperadora; y entre ells un, lo mès bell de tots y coratjós y galantejador, á qui lo emperador assenyaladament estimava, lo qual, mès que tots los altres á la emperadora ab carinyós esguart servia. Y madona Praxedes l' honrava també sobre los demés y se agradava de platicar ab éll de cosas de cortesía: y per tal que lo dit noble era mòlt palaciá en lo parlar y cavallerós en totas las obras suas, la dita madona feu d' ell sòn amich. Mès no hi ha en lo mòn qui dir dretament puga, que rebés de sòn cavaller ni fes á éll altres favors que los que li pot caldrer fer á dona de honrat llinatge y maridada. Pus es madona la emperadora tan pura de cor, com es hermosa de cara; y aixi com del armini se diu que se deixa matar ans que tacar la sua pell, aixi se deixaria ella morir que no permetria una tara en la honra sua.

«Emperó los altres barons emfellonits y envejosos de aquell sòn company, perqué com á éll la emperadora ab tan plasents ulls no los mirava, ajuntárense un jorn y digueren:

—Lo emperador es vell y gelós de sa muller, nostra madona. Femli créurer que aquell nostre enemich ha ensisat lo cór de la princesa, y qu' eixa li ha otorgat mès de lo que li es permés á dona enmaridada; y lo emperador fará morir al qui tindrá per causador de sa deshonra; y será pagat envers nosaltres, que restarém venjats y ab esperansa de obtenir de la emperadora lo que al present per amor de aquell nos denega.

«Y aixi fou fet. Mès fou lo pitjór que lo emperador cregué, en dany de madona Praxedes, tot quant aquells mentidors cavallers y descortesos d' ella li contaren. Y quedá tan trist que feya condol de mirarlo, y de bades hauria probat de aconortarlo ningun home nat.

«Y tantost se quedá sol, que los nobles d' ell se allunyaren, quant entrantse 'n en una cambra apartada comensá á plányerse de sòn fat, y á fer tan grans plors, que las llágrimas li corrian á bell doll per las galtas. Per tal qu' era mòlt gran lo amor que á la emperadora tenia. Y per so crech que no han de meréixer perdó de nostre Senyor Dèu los qui tal afany li causaren.

—Malaventurat que jo só! exclamava ab afligida veu que li sortia de l' ánima. Y com me castiga avuy en aquest jornl o qui

está sobre tots los reys per los agravis qu' en contra d' ell he comés durant ma vida! Perqué essent ja tan vell doní la mia má á una joveneta? Cóm no vegí que mòlt se posa en perill de pérdrer sòn amor y la honra sua lo qui, tancantlos en un vas tan trencadís, com es lo cor, los dòna á guardar á una nina enjogassada encara y en los rischs de las corts no ensenyada? Mès jo la trobava tan ensisadora!... Jo era envers d' ella com un nin á qui han fadat malas fadas..... Emperó ja tot es acabat entre nosaltres, deslleal muller y falsa. Jo moriré de dol, perqué aixi com la arna menja la vestidura, y aixi com lo corch rosega la fusta, aixi mateix la tristor rosegará mon cor. Emperó tu morirás també. Jo tornaré la brillantor als joyells de ma corona entelats per tas impúdicas alenadas, fente cremar per ton adulteri, perqué de la mateixa manera que la sanch renta las tacas á la honra dels altres homes fetas, las que se fan á las coronas dels emperadors, aixi com l'or en lo gresol, tant sols en lo foch se purifican.»— Y aixó dihent, ab veu enronquida per la ira, maná á un sèu ugier que acompanyás la emperadora á sa presencia.

« Y se feu com éll ordenat havia; y la emperadora vingué á éll joyosa y enamorada aixi com solia, com qui no se temia de res y com qui, estánt ab sòn espós, estava en sas folgaduras.

— Jo creya de vos, madona, exclamá lo emperador tantost la vegé, qu' erau la muller de més virtut y honrada y lleal á sòn espós qu' en lo mòn fos estada. Mes ay! que vostre cor era fals com es vostra cara de hermosa. Avuy en aquest jorn he sabut per los mèus barons que os enviliau en ma deshonra ab un cavaller de nostra casa. Y ho escoltau, muller deslleal, y os atreviu fit á fit á mirarme? De genollons la adúltera, si no vol que li clave en sòn cor la daga. No veiheu qu' estich foll de vergonya y de gelosía? Malaventurat de mí! perqué essent jo vell doní mon cor á vos qu' erau una nina sense seny y enjogassada? Mès jo os amava tant! jo era envers vos aixi com un nin á qui han fadat malas fadas. Emperó ja tot es acabat entre nosaltres. Vos sufrireu lo cástich que segons lleys del imperi sufrir deuhen las mullers adúlteras. Desde aquest jorn en un any y un dia sereu cremada devant de tot lo poble, si no es que trobeu dos cavallers que sian per vos en judici de Dèu

per batalla: pus las tacas que se fan en las coronas dels reys, aixi com l' or en lo gresol, únicament ab foch se purifican.

«La emperadora romangué un instant com si un llampech l' hagués enlluernada, ó un colp de massa esmortuida. Volgué parlar y no pogué, prová de sanglotar y fins los suspirs li mancaren. Qué os diria? que si l' haguessen sanchnada no li haurian tret sanch de las venas. Mès vehent que lo emperador se disposava á allunyarse, trobá prou forsa en sas mans pera agarrarlo per lo faldonet de sòn sobrecot, y dirli plorant eixas breus paraulas.

—Emperador, emperador, dichvos, salvant vostra gracia, que mentiren deslleal y falsament los qui tals cosas de mí os contaren: per tal que sò pura devant tot home nat, com lo jorn primer que me tinguereu en vostres brassos. Jo buscaré cavallers qui me defensen; mès si degués morir per foch, jo fas desde ara sagrament devant del senyor Dèu que moriré innocenta.....

«Mès lo emperador no la escoltava; y desapegantli las mans de sa roba, sortí tot airat de aquella cambra. La desditxada emperadora caygué desmayada damunt la catifa, y al retornar en sí fou empresonada en altra cambra, la mès forta y fosca del mateix palau, segons lo emperador ordenat havia.

«Y ara vull també que sapiau que madona Praxedes no trabava qui d' ella se dolgués y volgués bornar per ella, no obstant y aixó que eran mòlts los cavallers que grans dòns y favors li devian, per tal que temian la ira del emperador y als barons que devian ser en lo palench en contra d' ella. Y com jo fos entrat un jorn en sa cambra pera distráurerla de sòn dol y aconortarla ab mas trovas, me encomená ab grans uys y plors la missatgeria que os he aportada, ab aquellas mateixas paraulas ab que vos la he dita.

«Y han passat ja mès de sis mesos que la emperadora plora dins sa presó, sens veurer lo fi de sòn dol, y que jo vas per lo mòn buscant dos cavallers que d' ella se dolguen; emperó ni en Alemanya, ahont hi ha tants coratjosos barons y forts y de noble llinatge; ni en la cort del rey Felip de Fransa, ahont tant en altres jorns dama cavalleria tan lleals servidors tenia; ni en Inglaterra ahont reyna lo fill de Guillem lo conquistador sobre la valorosa rassa dels normants, he trobat, vergonya! ó compte, vergonya! qui volgusé

rómprer una llansa en defensa de una princesa desvalguda. »

Y al dir eixas últimas paraulas lo juglaret torná á besar la má del compte, plorant de goig y de agrahiment, com pera significarli qu' era la única persona en las mans de la qual posava la vida de la emperadora y sa propia ventura.

Y desde allí en alguns jorns, en los quals lo compte se aparellá y maná aparellar á Bertran de Rocabruna, á qui elegí pera que anás ab ell á bornar per la emperadora, feu lo dit compte ajuntar los barons de sa cort pera despedirse d' ells y encomenar sòn comptat á llur valor y saviesa. Després de lo qual cavalcá ab sòn company y deu escuders de sa casa pera fer, guiat per lo juglar, la via de Alemanya.

CAPITOL III.

De com lo compte Ramon Berenguer aná á la cort del emperador y dels parlaments que entr' éll y la emperadora passaren.

Y era un de bon matí, que tantost lo sol naixia, quant Ramon Berenguer lo gran, despedintse de sa esposa y de sos infants, sortí de la sua comptal ciutat pera portar á acabament sòn primer fet de armas. Y l' orde ab que lo compte y los sèus caminavan era lo següent: Devant de tots anavan lo juglaret ab un escuder del compte pera mostrar la via y aparellar honrat hospedatge á aquell y á sòn company. A ells seguian lo dit Ramon Berenguer y Bernat de Rocabruna, portant llurs falcons en la má, y vestits ab una cota de malla que los arribava fins als genolls, ab lo capmaill caygut en la espatlla, y ab calsas també de mallas; y sobre la dita cota portavan una gonella de drap gris, sense brodaduras ni forros de pells. Y detrás dels dos paladins venian dos escuders menant de la brida llurs

cavalls de batalla ab llurs bons ensellaments y fres y ab llurs pitrals plens de cascavells, perqué com deya un antich trobador,

..... sonalhs an usatge,
Que donan alegratge,
Ardiment al senhor,
Et als autres paor.

Y abdosos cavalls tenian un gambal dret pera portar las espasas de llurs senyors. Y los sobredits dos escuders portavan penjats al coll los escuts dels dos paladins, y sobre la sella de llurs cavalls los elms de ferro ab nassal y babera de aquells, y en la má las llansas de bornar ab llurs banderolas. Mès dits escuts estavan coberts de tela perqué no fossen coneguts per llurs blassons llurs duenyos. Per lo que atany als demés escuders y patjes que caminavan detrás tant sols vos diré que anavan allí pera millor servir y honrar á llur senyor lo compte.

Y ara os diré per honra del valorós Ramon Berenguer y de com era lo mès cabal paladí que fos llavors en lo mòn, que tot anant sa via portá á fi moltas assenyaladas proesas y maravillosos fets de cavallería. Perqué estava en aquell temps lo mòn plé de engany y descortesía y de malaventura, y de cruels barons que mòlt á llurs feudaters y vassalls oprimian, y de deslleals cavallers y falsos que aixi mateix se mostravan oprimidors dels débils com descortesos ab las damas. Ni havia qui guardás la tregua de Dèu, ni qui defensás las familias ni los bèns dels crusats qui estavan en la Terra Santa, ni qui observás las lleys de cavallería. Y fins los prelats, de qui devian esperar los innocents amparo y defensa, y tots bons exemples, despendian llurs havers en mantenir truhans y juglars, y llebrers, y falcons tuniscenchs y tagarots y de altras especies, y en festins, y en jochs, y en casserías y en richs arnesos. Aixi que nostre compte tingué moltas ocasions de posar son cos en grans perills en defensa dels desvalguts y de las damas, de tots los quals sortí il-lés, perqué Dèu y lo gloriosissim patró del casal de Barcelona pera mès alts fets y famosos lo guardavan.

Y aixi cassant á vegadas, y combatent ó deportant altras, y deixant, com llarch de donar y devot qu'era, moltas almonyas en las

iglesias y monestirs ahont trobava hospedatje, arribá á una ciutat principal de Alemanya que li dihuen Colonia, llavors per lo emperador habitada.

Ahont tantost com fou entrat lo compte, sense descavalcar y cobert ab los arnesos de camí, se'n vingué, acompanyat tant sols del juglaret, ahont estava la emperadora mòlt trista y sens'esperansa de esser socorreguda, per tal que faltavan únicament dos jorns pera cumplirse lo termini que li havia sigut assenyalat, pera buscar cavaller qui combatés per ella: tant que se tenia ja per del tot perduda y com qui no podia mènos de ser cremada. Y aixi fou que al veurer entrar en sa presó al juglar acompanyat de un cavaller, llansá un tan agut crit, y li doná un tan fort desmay de alegria, que caygué á terra com esmortuida.

Mès tantost torná en sí quant lo compte se ajenollá á sos peus y diguili:

«Jo, senyora, sò germá de armas de un valorós y noble paladí, lo qual es vingut de una terra molt allunyada, anomenada Espanya, ab un sèu compayó, pera defensarvos contra los mentidors cavallers que vos enculpan. Y lo dit paladí vos demana que li otorgueu la vostra vènia pera ser per vos en lo palench. Y si bè no dupta de vos que sou innocenta, voldria no obstant que li'n fesseu jurament en descárrech de la sua ánima y pera que mès confiadament puga entrar per vos en la batalla; per tant com ell sap que may falta l'ajuda de Dèu al qui per éll garreija.»

—Jo ho faré de tot mon bon grat, respongué la emperadora. Y si es vostre germá de armas tan noble y fort de sos membres com amostrau serho vos, confio en lo bon Jesus y en madona santa María, que ha de pesarlos á mos enemichs de llur malavolensa envers llur senyora.

Lo compte se sonrigué com qui era mòlt pagat de aquellas alabansas. Y la emperadora després que li hagué narrat la historia de sa malaventura, que fou tal com lo juglar se la havia contada, feu lo dit jurament donantli per cert com aquell cavaller sòn amich, per causa del qual havia sigut empresonada, no havia jamay rebut d' ella mès favors dels que son permesos otorgar á dona enmaridada per las lleys de la amistat y de la cortesía.

De tot lo qual ne fou lo compte mòlt joyós, com qui era d'eixa manera quiti envers la sua ánima: y de nou li prometé que no li faltaria sòn paladí en lo jorn de la batalla y que bornaria de tot sòn poder per ella. «Y ara, ma senyora, pera que ab mès dret dir puga mon company de armas qu 'es vostre cavaller, salvant tot temps la honra y lo amor que dèu á la sua esposa, vos demana una penyora de com vos voleu ser sa dama.»

—Plaume, digué la emperadora; y traientse un hermosíssim anell que portava lo posá, com si fos en lo de sòn cavaller, en lo dit del qui demanat li havia. «Y pus que desde aqueix jorn en avant, prossegui dihent, es mon paladí vostre germá de armas, jo os demano, per eixa germandat que abdosos teniu, que me digau lo nom de mon cavaller y de sòn llinatje.

—Això no faré jo per res del món, pus tenim fet jurament jo y vostre juglar y tots los qui som ab ell, de no dir lo sèu nom ni lo de sòn llinatje á ningú que sia; per tal qu 'ell mateix dirvoslo puga en lo palench si vens, com ab l'ajuda de Dèu ho espera, á sos contraris. Y vos comana aixi mateix que no digau á ningú que teniu cavallers que os defensen, qu'ells serán en lo palench quant temps sia.»

Y despedintse de la emperadora que quedá molt joyosa per la vinguda de aquell cavaller y de sa gentilesa, y de sa cortesía y de sas avinents paraulas, se 'n vingué al hospedatje que aparellat li tenian.

Y si bè en algunas antiguas crónicas he trobat escrit que lo compte se presentá al emperador y fins anotadas las rahons que entre los dos passaren, jo tinch per mès cert que no fou aixi, per tal com estava enfellonit ab ell per lo rigor mès qu'excesiu que usat havia envers la emperadora sa muller, y per que no volia que sabés ningú de sa vinguda fins en lo mateix instant de la justa.

Lo compte y son company estigueren donchs tot aquell jorn y aquella nit en llur hospedatje. Y á fi de no sentir tant lo enuig de las horas y de la anyoransa, lo compte demaná al juglar que li referís fets de cavallerías, pera que mès creixessen en sòn cor lo desitj de imitarlos. Y lo juglar que moltas bellas proesas y maravillosas sabia dels antichs y moderns cavallers, los contá, acompanyantse ab la bandola, de Héctor com fou vensut y mort devant de Troya per Aquiles; y del rey Alexandre, que essent lo mès estrenuo cavaller

que jamay haguès estat, vensé á los soldans de Persia y de Babilonia; y de com Davit tallá la testa al jegant Goliat. Y contá tambè dels paladins de la Taula rodona, y de Galvain y de son company lo lleó, y de Lancelot que fou pres per una donzella de Bretanya, y de Percival y de Tristany que venseren drachs y deslliuraren princesas encantadas, y de Roldan que morí, rebentadas las venas de tan sonar com feu sòn corn en Roncesvalls.

Després de lo qual com ja se sentís lo compte mès enfortit y coratjós com paladí per lo exemple de tantas hassanyas, volgué confortar la sua ánima ab los ausilis espirituals, y quedantse sol ab Bertran de Rocabruna enviá á buscar un frare de religió ab qui de llurs pecats se confessassen.

Y trobantse després de aixó lo compte mès tranquil d'esperit y animós de cor, se dormí sense afanys, com qui tenia posada tota sa confiansa en la justicia de Dèu y en lo bon tremp de sas armas.

CAPITOL IV.

Ahont se narra com lo companyó del compte se apartá d' ell, y entrá Ramon Berenguer tot sol en batalla.

Succehí donchs qu' en aquella nit lo compte dormí tant y tan sossegadament, que no hauria dit ningú que devia en aquell jorn posar en tan gran perill sa vida; aixi que estava molt alt lo sol y feya temps que los aucells en lo ramatge cantavan quant aquell se llevá. Y esdevingué també que al obrir la finestra de sa cambra pera que entrassen los raitgs del sol y lo ayre de la matinada, se introduhí junt ab ells una oreneta que volant volant, y no trobant ahont posarse, vingué á entregarse confiadament á las mans del compte. Lo qual n' estigué molt joyós; y pensant que aquell moxonet, que pareixia darli ab sos cants la benvinguda, havia tal vegada donat pochs

jorns abans la bona matinada devant de son balcó á sa comptesa, de tal manera s' enterní ab tan dols recort que se umpliren sos ulls de amorosas llágrimas. «Aucell, lo hermós aucell; pus espero de tu que serás avuy per mi missatger de bona ventura, vull que ho sias per ma amoroseta de bonas novas, si es que lo vent del nort te porta, abans que hi arrive jo, á mon palau de Barcelona: y com recort meu de amor vull també que portes á ma comptesa eix bucle de cabells que son espós li envia.» Y aixó dihent lligá al coll de la oreneta un caragol de sa cabellera: després de lo qual carinyosament besantla li doná llibertat. Y mentres que aquella se'n anava tot refilant á reunirse ab sas germanas, Ramon Berenguer, plena la sua ánima de amorosos pensaments y sòn cor de presagis venturosos, cridá á sos escuders perque li aparellassen y vestissen las armas ab que devia anar á la batalla.

Mès tant prompte com vingueren aquells li digueren que Beltran de Roca-bruna era desaparegut del hostal, qu' en lloch algú se'l trobava. De lo qual lo Compte ne fou greument airat, per tal que temia que per culpa de tan deslleal cavaller y vassall sèu li 'n vingués malaventura á la emperadora. Y maná que per totas parts lo cercassen. Mès era ja mitjorn passat, y tementse que aquell era fugit per pahor que dels mantenedors del palench tenia, cavalcá varonivolment y se 'n vingué ahont lo camp havia sigut aparellat, y ahont la emperadora, ab freqüents desmays que li causava lo veurer passar las horas sense que sos cavallers vinguessen, ja no pensava mès qu' encomenar á Dèu la sua ánima, pus no esperava tenir altre fi que la de ser cremada.

Y ara os dirè del palench que havia sigut dressat per los mestres de camp segons en las lleys de cavallería se ordena. Y era un gran clós, mòlt mès llarch que ample circuhit de una barrera de fusta, ab dos portals, un á cada extrem, á mitjorn y tramontana, per ahont podian passar bè dos homes á cavall, y en los quals onejavan al vent sengles senyeras ab los blassons de Alemanya. Y en lo bell mitj del costat del clos qu' estava al sol naixent hi havia tres catafals; á saber; un mòlt ricament encatifat y cobert ab un pabelló de drap carmesí ahont estava lo emperador rodejat de sos nobles; un altre á la dreta per los mestres de camp, vestits tots ells ab calsas de color de

gransa y dalmáticas de brocatell blassonadas ab las armas del imperi; y un tercer per la emperadora, devant de la qual estava la foguera en que devia, en lo cas de ser vensuts sos cavallers, esser cremada. Y en lo altre costat del camp, aixó es, en lo que mirava al ponent, se extenia una mòlt alta gradería, plena llavors de gom á gom de una gran multitut d' espectadors, y entre ells moltas donas y donzellas y fins damas de alt llinatje, á qui la sort de la emperadora mòlt dolorosament lo cor punyia.

Y lo emperador portava una rica gramalla de brocat d' or ab brodaduras de perlas, y sobre d' ella un mantell de escarlata forrat de arminis, y una diadema en lo cap, d' or fi plena de diamants y d' esmeraldas y de carbuncles y de altres pedras preciosas. Mès la emperadora estava vestida de dol, que no se veya sobre d' ella res de joyería, sino era unas estrelletas de fil de argent brodadas en sa cofia de vellut negre, per debaix de la qual sortian alguns caragolets de cabells rossos, que lluihen al sol com si fossen d' or, y dos llargas trenas ab un cordó també de argent teixidas, que li queyan per la espatlla fins mes avall de la cintura. Empero era tan hermosa, trista y grogueta com estava, que no hi havia dona alguna en lo palench que no se dolgués de sa desditxa y que no tingués per vils cavallers á los qui á tan gran afany la havian portada.

Y eran ja passadas las primeras horas de la tarde, y lo emperador que mòlt l' amava encara, temia ja que deuria veurerla cremada, y fins la emperadora creya que hagués estat per aquell cavaller de Espanya escarnida. Mès veus aquí que ressonaren tot de improvís lo so de un clarí y las veus de millars de espectadors que ab alegres crits y ab picament de mans los homes, y ab llurs cendals las donas, la vinguda de un cavaller saludavan.

La emperadora que lo vegé venir de lluny, regonegué en éll aquell mateix paladí que li digué ser lo germá de armas del cavaller de Espanya: y fou tal lo salt que li doná lo cor, que cregué morirse del goig que sentia. Mès si gran fou sa alegría, ho fou mès lo esglay dels dos mantenedors del palench que tingueren llur última hora per arribada.

Y quant aquell cavaller estigué en lo clos y hagué complert ab totas las ceremonias pera semblants casos ordenadas, vingué acom-

panyat per dos mestres de camp y reys de armas devant del catafal del emperador, á qui feu lo degut acatament, després de lo qual li digué:

—Jo, senyor, sò vingut de las terras de Espanya, ab un mèu company de armas pera ser en lo judici de Dèu per la emperadora, que ha sigut falsament encolpada. Mès aquell es fugit de mí qu' en part alguna s' el troba. Emperó perque no apar just, ni que á la emperadora tinga que venirli dany per la vilesa de aquell cobart cavaller y deslleal, ni passar jo per lo major risch de haver de combátrer ensemps ab dos contraris; per tant vos prego que jo me cambata ab lo un d' ells y despres ab lo altre. Y axí si venso, com ho espero, ab la ajuda de Dèu y Santa María, sortirá mès provada la innocencia de la emperadora, y la honra de ma casa.

—Es rahó que axí sia, digué lo emperador, y axí vull que se fassa.

Després de lo qual passá lo cavaller d' Espanya—que tal era lo nom que li donavan tots, ja que no hi havia allí qui sabés qu' era lo compte de Barcelona,—ahont estava la emperadora, y li demaná que li donás són beneplácit pera ser en la batalla per ella, lo que li fou placent y graciosament otorgat ab rius de llágrimas, que al ferho, fins á las faldas del brial li queyan. Y lo compte li feu tan gentil acatament fent agenollar son cavall devant d' ella, y que anás després á recular fins al mitj del palench, que tot hom saludá ab nous picaments de mans al qui de ser lo millor cavalcador qu' en lo món fos donava tan senyaladas provas. Y tantost estigué lo compte allí s' en aná de una carrera de són cavall al lloch ahont atendats los dos mantenedors estavan, y després de haver tocat ab la punta de la llansa lo escut qu' estava penjat á la entrada del pabelló de la dreta, se 'n torná al extrem oposat del camp pera esperar allí la senyal de la batalla.

CAPITOL V.

De com lo compte de Barcelona deslliurá á la emperadora de Alemanya y de las demés cosas que allí passaren fins que s' en torná á son comptat.

Tant prompte com los dos combatents estigueren en lo camp bèn aparellats de llurs arnesos y bèn assentats en llurs sellas, un dels reys de armas doná lo crit de—«Deixaulos anar que ningú interrompe lo judici de Dèu.»—Després de lo qual los dos cavallers punyint ab los esparons los cavalls, que ab llurs renills y ab lo sonar que feyen llurs cascavells pareixian aumentar lo valor dels qui los cavalcavan, corregueren lo un vers lo altre á brida batuda; tant que se toparen en lo bell mitj de la arena. Y los dos se feriren ab tanta forsa en los escuts que las llansas saltaren á bocins; mès lo cavaller alemany perdé un estrep en la carrera, aixi que los mestres de camp donaren sa llansa per no rompuda. Y després que 'ls ne donaren de novas, tornaren á embestirse; més aqueixa vegada feri lo compte á sòn contrari en lo elm sobre del nassal ab tal acert, que lo feu caurer per las ancas del cavall en terra, sense que la llansada que li doná aqueix en sòn escut hagués fet mès que aixecarlo un poch de la sella. Mès com al compte se li hagués romput lo gambal al afermarse 'n los estreps pera ab mès forsa ferir á son contrari, saltá de un bot de cavall, y desembaynant la espasa se dirijí vers lo mantenedor, que ja dret y ab la sua fora de la vayna se disposava á atacarlo. Y llavors comensá entre los dos una furiosa y renyidíssima batalla, dantse tant forts y espessos colps, que ressonavan en llurs armas, com los dels martells sobre una enclusa, deixantlas abonyegadas ahont se vulla que ferian. Qué os podria dir? que pareixian lo un y lo altre dos lleons disposats á destrossarse; que mès de una vegada se vegé lo compte

ab la punta de la espasa de sòn contrari en la gola, y que á la emperadora se li anavan los colors y venian com si aquells colps sobre sòn cor li cayguessen. Mès veus aquí qu' en lo moment en que lo cavaller alemany, aixecant la espasa, anava á descarregar ab tota sa forsa un colp sobre lo testa del compte, se desviá aqueix un poquet, de manera que vingué á donar aquell en fals; de lo qual se aprofitá lo compte pera donarli un tan furient colp sobre lo elm, que llansantne sanch á doll per lo nas y las orellas, caygué com un cos mort en terra. Quant lo compte se incliná vers ell lo trobá tan entabornit del colp y de la cayguda que res no veya ni sentia. Aixi que com noble y generós qu' era, no volgué donarli lo colp de gracia, mès que mès quant la emperadora li feya senyas que li perdonás la vida.

Y tant prest com los escuders hagueren retirat del palench al poch afortunat mantenedor, lo compte cavalcá de nou per anar á desafiar al altre sòn contrari. Emperò com aqueix ni era tan fort de sa persona, ni animós, y mòlt menos bon cavalcador, que sòn company, no feu en lo primer encontre mès que ferir de resquillent lo escut del compte, esqueixant de part á part la tela que lo cubria y deixant á descubert lo blassó qu' en ell pintat hi havia. De lo qual ne fou aquell mès enujat que si lo hagués ferit en la sua persona; per tal que tenia fort empeyo en que no sabés ningú del mòn qui era fins després de la batalla.

Y ara deixaré de parlarvos dels dos justadors pera dirvos los parlaments que passavan entre lo emperador y sos nobles y un dels mestres de camp.

—Per cert, deya aquell á sos barons, que no hi ha en tota Alemanya qui tan bon cavalcador, ni tant vigorós paladí y valent sia, ni que ab mès gallardía y destresa rompe una llansa, com aqueix aventurer, sino es Jofre de Bulló ó algú dels cavallers del imperi que son anats á la crusada.

—Mès nostre mantenedor es mòlt animós, respongué un dels nobles, y no duptau, Senyor, que será vencedora la senyera de Alemanya.

—Y no me diriau, lo mestre de camp, com se anomena lo aventurer estranger?

—Nosaltres li dihem lo cavaller d' Espanya, per qué es vingut d' eixa terra, ahont per mals pecats de llurs antichs reys, governan sarrahins, y perqué aixi vol que se 'l anomene.

Y estant en eixas rahons succehi lo que os he narrat de com fou vensut lo cavaller alemany, y de com lo segon mantenedor de una llansada mal portada deixá á descubert lo blassó del compte.

Y tant prest com lo emperador lo vegé, digué al mestre de camp:

—En bon punt ha ferit lo nostre mantenedor en la adarga del cavaller d' Espanya, pus per sòn blassó coneixerem qui ell sia. Y lo tal blassó apareixme que lo forman quatre barras roijas com si fossen de sanch.

—Aixi es, respongué aquell. Mès si bè m'·es aqueix conegut, y fins la historia de sòn origen, no aixi lo nom del casal á qui pertenexia. Pus he llegit, senyor, en las antiguas crónicas, que essent encara emperadors los reys de Fransa, un d' ells, á que deyan Cárlos Calvo, tingué moltas guerras contra los normants. Y com en una d' ellas fos malament ferit de un colp de sageta un de sos barons, compte feudater sèu, anomenat Jofre, lo dit Cárlos Calvo, anà pera mès honrarlo fins á sa tenda, y alli devant de tots posá sos quatre dits en la ferida del acongoixat compte, y los passá roitjs de sanch com los tenia sobre sòn escut d' or. Y desde aquell jorn foren aquellas ensangrentadas barras lo blassó sèu y de prossápia.

—Bé mostra lo aventurer venir de noble y valerosa rassa, digué lo emperador, y aixi lo salve lo senyor Dèu, que no dirá manco d' ell nostre mantenedor, á qui mès li hauria valgut no tenir que conèixer may al paladí de las sanguinosas barras.

Y aixó ho deya lo emperador perquè en aquell mateix punt lo compte havia arrancat de la sella al sèu contrari, fentli dar dos revolcadas per la pols.

Y com los mestres de camp declarassen vencedor en lo judici de Dèu al cavaller d' Espanya, ressonaren en aquell mateix instant los tochs de las trompetas y clarins y xirimías, y los crits de «Visca la emperadora! Visca lo aventurer!» que donavan las donzellas y las damas, y los nobles y ciutadans, tant que pareixia que lo mòn s' enfonsava.

Y com se 'n anás á fer sòn acatament al emperador, aqueix que

estava assustat de las maravellas que li havia vist fer, tal que lo tenia per millor que lo millor cavaller que tingués Artus á la Taula rodona, devallá pera mès honrarlo de sòn trono, y prenent sòn cavall per las bridas, lo mená devant del catafal ahont, folla de alegría la emperadora estava.

Y allí estavan també los dos cavallers vensuts, los quals humilment agenollats als peus de aquella, li demanavan que los fes la mercé de perdonarlos la vida. Y com llavors en aquell punt arribás lo emperador ab lo cavaller d' Espanya, clamárenli abdosos perdó, dihent:

—Pregamvos, senyor, que tingau de nosaltres pietat, qu' en veritat vos dihem que just es estat lo judici de Dèu, pus quant de la emperadora nostra madona diguerem lo diguerem per enveja y malavolensa que á ella y á sòn amich teniam.

—No esperau de mi mercé, respongué mòlt enujat lo emperador, si abans no la obteniu de la emperadora á qui posareu vostres falsos dictats en gran risch de ser morta en eixa foguera, que vosaltres per fellós y deslleals mereixiau.

—Anáuvose'n llibres y sans, digué aqueixa, que ni jo pendré venjansa de vosaltres, ni permetré que ningú la prenga; y tant sols vos demano que os allunyeu de mí, pera no veurervos en la cara tanta vergonya com de mí tindriau. Y vulla lo Senyor que trobeu en lo judici final la misericordia qu' en aquest judici sèu en tots trobáreu.

Y després que aquells se allunyaren la emperadora volgué parlar secretament al sèu cavaller pera saber d' ell qui era. Y quant aqueix li digué qu' era lo compte de Barcelona, mòlt ne fou pagada, com qui havia tingut la ditxa de tenir per paladí un dels mès assenyalats cavallers y coratjosos qu' en terras de cristians havia.

Llavors lo emperador pujá en lo catafal ahont estava sa esposa, á qui mòlt amorosament en lo front besá, com qui volia mostrar á tot lo poble y á la sua cort que la prenia de nou per esposa y que tornava á estimarla com abans de ser enculpada la estimava. Y no me demaneu que os digue la molta alegría y greu conort que hi hagué en aquella ciutat y després en tota la Alemanya, que jo no sabria, encara que volgués, descríurerlos.

Lo emperador se 'n aná ab la emperadora á sòn palau menant ab ells al cavaller acompanyat de manestrils, y nobles, y ciutadans que mòlt lo agasajavan y festejavan. Y després que rebé novas honras y mòlts presents de sos senyors, lo emperador y madona Praxedes, prengué comiat d' ells y anassen á sòn hospedatge de ahon t sortí ab los sèus, tan prompte com fou negra nit, pera retornar á sa ciutat de Barcelona, per tal que lo punxava mòlt lo desitj de veur er á sa comptesa.

Quant lo emperador sabé que aquell cavaller era partit, ne fou fortament despagat: emperó ne fou mòlt mès quant la emperadora li digué qu' era lo Compte de Barcelona; aixi que maná encontinent qu' eixa anás en sòn seguiment y que no tornás á sa presencia sino era ab lo dit compte, al qual volia honrar y premiar com á qui devia mès que la sua vida, pus mès que sa vida estimava l' honra sua y la de sa esposa.

Y aixi se feu.

Y ara os diré, perque vull que sapiau en tot la veritat, que si bè hi ha mòlts assenyalats escriptors que diuhen que lo emperador doná á nostre bon compte lo comptat de Provensa, aixó no es pas cert, per tal que lo tingué, essent ja viudo de María Roderich y del Almodis, per lo casament que feu ab la comptesa Dulcia, la qual era senyora de aquella terra, ahont damas cavallería y cortesía y poesia eran nascudas y mès qu' en cap altra part del mòn honradas.

Y aquí fineix la historia del fet de cavallería que portá á venturós acabament lo compte Ramon Berenguer lo gran, las altas proesas del qual contra serrahins vulla haver premiat ab sa santa gloria lo senyor Dèu, á qui demano també per mi vida y acert pera compondrer altres dictats, y per vosaltres bona voluntat pera oirlos y esperit de llarguesa pera premiarlos.

De D. Joaquim Rubió y Ors.

Fi.

NUMERO 15.

PRIMER ACCESSIT Á LA PLOMA D'OR.

LA VEU DE LA CASTELLANA.

(Tradicions populars.)

RONDALLA.

La rondalla de «la veu de la castellana» si voleu que os la conte, os la contaré.

Una vegada era un cavaller que vivia en un enfortit castell alt, alt, alt, alt, posat devora mar al cim de una arrocada serra. Serra ahont los homens tot just podian pujarhi á quatre grapas y los millors cavalls ensopegavan cent voltas, si es que en mitj de la fosca, espaordits per los llamps que fogueijavan dessota llurs peus , cavall y cavaller no se 'n anavan pel pedregam, rodolantne fins al centre de la terra.

Lo castellá havia guerreijat mitj seggle seguit ab los alarbs, veijent canusir en los camps de batalla sos negres cabells y sa llarga-

ruda barba que le hi arribava fins al pit, y escolant en ells sa darrera gota de sanch, després de haverhi leixat tres fills, jovencels encara.

La primera vegada que torná sol al castell, la pobra mare caigué en terra ferida de dolor, la segona ja no ho tingué de veurer, y á la tercera fins lo mateix cavaller no pogué pujarhi per sos peus, nafrat de cos y ánima.

Mès veus' aquí, que abans de morir, volgué ferne sabedoras del secret de sos tresors, que havia tingut colgats tota sa vida, á dues fillas que de sa muller n' hi restavan. Ningú sap á qui se semblava la pubilla, tant n' era de coquina y de esperit mesquí. Que ja de petita, petita, tot quant tenia amagava y res ab ningú compartia. No aixis, per cert, la segona, que era la viva imatje de la pobra de sa mare, que al cel sia, bona com ella y com ella hermosa.

Volgué ferlas sabedoras del secret de sos tresors lo cavaller, son pare, mes com hagués volgut esperar massa tart, feu la revivalla de la mort y finí ab la boca closa. Finí ab la boca closa y molt llagrimeijaren sas fillas quant aixis lo vegeren, que si la petita plorá la perdua de son pare, la gran aconhortarse no podia del trist succés que la privava de la herensa. Tánt que ni l' hi feu la oferta y fins lo deixá per tres jorns sens soterrar: cosa que nó's podria creurer, si no fos que sempre ho havem sentit á dir.

Veus' aquí que la primera nit, quant en llur cambra recullidas las dos germanas se despullavan de llurs vestimentas de dol, totas de gayetas guarnidas y ab llargs róssechs, á la usansa de aquells temps, sentiren fresseijar y fer remor defora lo castell. Podeu pensar quina angunia! Apagan la llántia, se colgan en lo llit cobrintse lo cap ab lo llansol, mes pensant que deurian esser los eguins dels cavalls ó la tramontana que jogava ab lo panell, á poch quedaren endormidas: que la son mata la por. La segona nit al punt de las dotze horas ab un esglay las despertá lo mateix soroll. Guaitaren per la enreixada finestra y vegeren la sombra de un cavaller armat de cap á peus colcant en mitj de la fosca, lo qual aixis com las vegé, comensá á galopar de pressa, de pressa semblant que mentres se allunyava, parlar volia; mes la veu l' hi mancava, perque la veu ja l' hi era negada. La son mata la por, mes la por y la son engendran somnis feréstegs. Y aixis si os haveu trobat may en semblant cas, ja coneixereu si aquella nit pogueren aclucar los ulls ni mica ni gayre, desvetlladas tot sovint per la sombra del cavaller que las suptava, com si galopás dins llur cambra. Esporuguidas estavan la tercera nit, esporuguidas quant sentiren la mateixa remor y vegeren que la sombra senyalant ab sa ma esquerra una, com pedra fina, que á sos peus fortament relluia, ab la dreta senyalava que se l' hi acostassen. No gosavan las damiselas, veshi tu, veshi l' altra; mes per fi baixant lo pont del castell, la gran á qui la cobdicia alenava, se hi adressá. Se hi adressá la gran, mes quina seria la surpresa al veurer que mentres se hi anava acostant, acostant, acostant, la sombra re-

cula que reculárás, recula que reculárás, en tant que lo tresor entelava per supols son lluiment fins á ovirarse tant sols una guspira y á trobar un carbó fet cendras al arribar á posarhi las mans! Y quin nou surt al veurerla relluir altra volta mes fortament al esser dintre de la clasta del castell. Semblava que fós fet per art del encantament, mes de segur alló resignava alguna cosa.

Ne hi han que diuhen que axó son supersticions y galindaynas, mes jo crech que per forsa ha de tenir algun fonament. Y fins certa vegada una vella xaruga, xaruga, que vivia prop del castell, que lo havia vist bastir en sa infantesa, que havia corregut totas aqueixas serras y endrets tant al pich del sol com en mitj de la fosca, que á la feble claror de la lluna havia vist mes de una volta las negrencas sombras dels antichs senyors del castell que 'l tornavan á visitarlo á mitja nit, que las coneixia una per una, savia llurs noms, llurs fets y llur historia, y que si bé encara no eran nats los que viuhen ara ja havia fet cent voltas la jornada des de castell á castell, no volia ab tot morir may, pera veurerne sempre una de nova..... eixa vella fins certa vegada 'ns contá que ella mateixa havia vist aqueix fet, afegint que tant y tant pregaren y fins amenassaren á la pobra petita que per fi ella se revestí de punt y l' hi donaren entenent de atansarshi.

Apler ab tot se hi atansá la petita, mes á cada passa que donava, lo tresor lluia mes fortament y la sombra no 's veya, no 's veya. Ni se torná á veurer mes, com si de una gambada hagués trasmontat la serra. Es bèn segur que aquell devia esser lo secret del tresor y aquella la filla mes volguda de son pare, mes l' altra n' era la gran y las lleys la 'n feyan pubilla. Aixis que quant després de haver trencat lo fermall pera saber lo que incloia—pus, ab perdó sia dit, las donas son tafaneras—se trobaren ab dos mitjas taronjas, una com las demès y l' altra d' or y plata fina, veus aquí que feu valer son dret la pubilla y se quedá ab aquesta donant la primera á sa germana petita. Es bèn cert que aqueixa havia sentit dir á la pobra de sa dida, que ja sabeu que es segona mare, mentres la tenia en sa falda, que segons fos la mitja taronja que l' hi toqués en sort, aixis foren greus ó felissos los jorns de sa vida; per lo que crehent que de aqueix punt penjava la seva sort, se afanyava á plorar. Mes la emvejosa de la castellana pera no sentir sos plors y queixas y pera que no le hi fes nosa, pus en bellea y en bon cor la guanyava, com havia sigut mala filla fou mala germana y ab qualsevol motiu y fals pretext un jorn que havian sortit á una cassera ab gran esbars de gent, al esser cap al tart la deixá esgarriar en lo mes espés del bosch y la tragué á fora del castell. A la pobreta, plora que plorarás, la por se la menjava. Y pensant que per supols un llop la havia de arrapar, se n' estava arraulida y fins le hi semblava que ja la devia haver ovirada, pus que comensava á enrugallarse: cosa que sols ho feya la por y la serena de la nit.

Aixi passá una llarga estona, fins que veyent allá d' allá, lluny, lluny, dintre la fosca brillá una llumaneta, poch á poquet se hi aná

acostant. Se hi aná acostant poch á poquet y arribá á veurer que era la brimarada de la llar del foch de una pagesía que pot esser que com nosaltres estiguessen contant rondallas, tot escalfantse bo y asseguts en lo ascon.

—«Pagesets, bons pagesets, Dèu vos dò bona ventura, si 'm volguesseu dar posada aqueixa nit?» Los cans lladran y udolan.—«Pagesets, bons pagesets, Dèu vos dò bona ventura, si 'm volguesseu dar posada aqueixa nit?»—«Xt, mustela, quisso, tè!»—Tots callan, no se sent un piu.—«Pagesets, bons pagesets, Dèu vos dò bona ventura, si 'm volguesseu dar posada aqueixa nit?»—«Entrau dintre, entrau senyora, que aqui dins sereu pastora.»—«Tinch escarrifansas de fret.»—«Assegueus' á la vora del foch, escalfaus' una miqueta.» —«Tinch fam.»—«Llescau pa.»—«Lo cap me pesa. Tinch son.»— «Anau á la cambra de mas fillas.»

A lendemati quiquiriquich! los galls cantan. Las faldillas de borré, lo giponet de vellut y las espardenyas ab veta blava fins á mitja cama, ab lo gayató á la ma pastorant lo ramat, pujá amunt, amunt, amunt sempre, fins que al cim d' un turó vegé lo castell de sos pares. Plora que mes plorarás, no s'en sabia mourer, fins que l'en tragué la fosca.—«Ay castellet de mos pares, quant podré tornarhi á entrar!»—Los pastors de aquellas pletas, com veyan son esguart tant bell y trist, si n' hi tiravan de lliris y rosas! si n' hi escampavan á sos peus de ramells de floretas!

Los barons de aquellas encontradas descolcaren moltas voltas pera agenollarse al devant seu, nafrats al bell mitj del cor! Y fins lo mateix fill del rey diu que perdut de amors per ella, l' hi havia dit parauletas dolsas com la mel y que 'n trencavan l' ánima:—«Tot lo cor s' en nua...» «color de rosa florida» y... de amoretas no 'n vullau mes!

Podeu pensar si n' serian de gelosas las altras pastoras á qui ella enlluernava com als estels entela la lluna! Mes la pobreta, trista y capficada per mort de son pare y per lo mal comportament de sa germana, si la haguesseu vista, no feya mes que plorar y encomanarse á Dèu nit y dia, sens fer ni mica de cas de las paraulas de amors. Bèn era de tallada de mala lluna! Ab tant com haveu sentit fins aquí, encara tot axó havian sigut flors y violas en comparansa de lo que se l'hi esperava. Pus veus aquí que la envejosa de sa germana, la pubilla del castell, á quals oidos arribaren eixas novas, feu que sos patjes y servidors la amanyaguessen ab paraulas de bona amistansa y la enmenassen al castell, ahont quant hi foren, sens volguerla veurer, la feu tancar en una torratxa com una gola de llop de fosca, sens ovirar ni sol ni lluna, ni cel ni terra y sols un raig de llum de un estel, que entrava per una escletxa que le hi servia de respirall. ¡Si abans plorava molt, podeu pensar quant ploraria ara! Semblava que sa germana fos pera ella germanastra ó que la dida la hagués baratada ab alguna altra en lo bressol, com ha succehit mes de una volta ab gran sentiment de mes de una tris-

ta y desconhortada mare, mes axó vos dirá quant poden la enveja y la cobdicia totas plegadas!

Ja dintre del castell y reclosa en la torratxa, pera ella tot eran sospirs y plors y pera la pubilla saraus y festas. Com eran molts los barons y cavallers que per aquell temps anavan per lo mon, cercant la mitja taronja; y sol succehir moltas vegadas que tirant los ulls á una dona, tothom se creu que aquella es la mestressa de l'altra mitja taronja que pera éll per lo mon rodola, quant en veritat sols ve be y correspon á la de un y ¡ay de aquell que topa ab una mitja taronja que no es la seva! y com per altra part ignorar no podian que era pubilla y senyora de totas las terras del terme del castell, no necessitau que os digue si serian pochs ni gaires los barons y cavallers que per aquell temps hi pujarian.

Mes lo que no sé si convindrá que os digue es que la orgullosa castellana, per mes que feya, no podia enmaridarse. Car vosaltres sabeu pla bè que l' encís de la bellea corporal dura fins y á tant que la boca parla, y minva al acostarsehi, si es que fa com un de aquells ensisats castells, molt bonichs per part de fora y que dintre no hi ha mes que bruixas y follets.

Ab tot cada vetlla se renovavan saraus y festas, ab lo ressó de las músicas d' una hora lluny á través dels vidres de coloraynas dels finestrals se veya giravoltar las sombras de balladors y balladoras y semblant que tot se n' entrava, fins altra hora de nit tot lo castell anava en renou. Y aixis sens que ella se recordás de l' ánima de son pare, lo any de dol passava. Y aixis passava lo any de dol sens que ningú se recordás de son pare, y segons semblava, ni fes esment de la pobra de la petita que mentres tant se desfeya en plors, clams y sospirs. Talment feya condol!

Qué ningú se recordás de ella, si ho creureu ó no ho creureu, jo no ho diré pas, tant mès quant se sap que al peu de la torra mes de una vegada ressonaren las cordas de una lira, á la que respongué dèsde dintre una veu que si sortigués del fons del mar se haguera cregut de una serena.

Vosaltres direu ¿cóm se podia sentir á través de unas tant groxudas parets com á la torra bastian? Mes lo amor com tot ho vens, tot ho esplica. Y es ben cert que per mes groxudas que 'n fossen, si n' eran prou pera allunyar los cossos, no n' eran pas gayre pera separar llurs cors.

¿Qui era lo cavaller? Cóm se conegueren? Cóm se estimaren? No sé pas si ningú ho sap, mes la desgracia interessa y los bons cors encara mes. Per altra part lo cavaller era per demés prudent, y sols cantava dessota los marlets en nits de fosca y sempre abans de sortir l' auba; no sens que algunas vegadas lo haguessen sentit los guaiters del castell ó mes que tot algun patge jovencel á qui desvetllaran los amors de alguna damisela ó la tardansa en arribar lo jorn de esser armat cavaller pera poder bornar en la plassa del castell.

La derrera vegada que se sentí la veu del cavaller era la vetllada

de Sant Joan; y per cert que si n' era un poch tremolona, mes aviat era de gayesa que de tristor, ni may havia sigut mes dolsa y forta, pus feya ressonar tot lo castell y semblava que res se l' hi 'n donás de esser descobert.

Feya un clar de lluna que tot ho enlluernava y ninas y galants, vilans y senyors al punt de la mitja nit sortian á defora á cercar la bonaventura, uns prop de las fonts, altres dessota dels arbres, aquexos mirant la lluna en lo fons de un gibrell y los de mes enllá cercolant los fochs. Y es sabut que tots los que al toch de las ánimas posan la mitja taronja á la finestra y al caurer las dotze están desperts, troban sa mitja taronja coberta per l' altra meitat y tancat á dintre lo enigma de llur sort. Mès ¡ay de aquells que se haijen endormit, que quant haijen tocat las dotze, no se 'n cantará gall ni gallina!

No succehí aixis, per cert, á las dues germanas. Mès ¡quina sort tant negre la petita! ¡Quant vos he dit ja que n' era tallada de mala lluna! També ella trobá sa altra mitja taronja, mes en tant que la de la pubilla semblava un pa d' or, la sèva en tot se coneixia que n' era de la petita.

Mes ja tenia rahó la vella que no volia morir may, pera veurerne sempre una de nova. Neguiteijava la castellana pera saber quina era la sort que tancava aquell rich pa d' or y com no podia mitj partirla, glatint de impaciencia, fou precis rebótrerla per terra, ab lo que la closca se feu mil micas y bossins. Mes lo pitjor de tot fou que com la finestra era oberta, s' envolá al aire una cinteta verda que incloia y un corb negre que també n' sortí, posantseli damunt lo cap li cantava: «Mala filla, mala filla, Dèu te dó mala ventura.» «Mala filla, mala filla, Dèu te dó mala ventura.» No ho sentigué moltas vegadas, perque caigué en basca al veurer morta sa esperansa.

Mentres tant la germana petita havent esgrillat la taronja, caigueren al mateix temps las parets de sa presó y una colometa blanca que llavors passava, deturantse damunt son cap l' hi cantava: «Bona filla, bona filla, Dèu te dò bona ventura.»

Tot just claretjava l' auba, ja s' veya venir un vaixell á tota vela. Sembla que lo foch se apaga. Cuitem, cuitém á dirho tot.

Los mariners que hi van dintre cantan una cansó. La tonada n'es molt vella, la lletra havia estat nova algun temps. Boga que bogarás, com mes se acostan, com mes se acostan, mes sembla una de las veus á la del cavaller que cantava cada nit. Ensorra la barqueta en la platja y de un bot saltá en terra. Puja muntanya amunt y fa un crit á la presonera. La veu, sa lira son las mateixas, mes los vestits son del fill del rey. Ella lo regonegué bèn prest de quant n' era pastora.

—Si avuy dorms en greu presó
demá vespre serás reyna,

y á ta germanassa gran
la 'n faré anar á galeras.

Ella no olvidant que n' era sa germana, la volia perdonar, pus axó tenen los bons cors, que sempre tornan bè per mal y tant y tant l' hi pregá, que lo fill del rey, no volent que fos dit per sos vassalls que en jorn de tanta alegría no havia volgut escoltar los prechs de la seva esposa y recordant que quant n' era petit mes de una volta també le hi digué son pare: «la primera l' rey perdona...» volgué seguirne son exemple y le hi concedí. Se agafaren ma per ma y rodaren tot lo castell. Mès per molt que cercaren y la cridaren, en lloch la sapigueren veurer per mes que la sentian respondrer. Sols un grill, que estant entafurat en algun recó, no se deuria haver adonat que ja era de dia, lo totxot, com si ho sapigués, se afanyaba á cantar: «Rich, rich, rich, me rebento si no ho dich.» Ara vejeu quin cas tan raro: la sentian y no la veyan!

Lo fill del rey, encara que n' era valent, volgué deixar un lloch de tan trista recordansa y ella també tingué desitj de coneixer al rey, son sogre, en qual cort visqueren anys y panys, voltats de sos fills y nets, estimats de sos vassalls que sentiren molt la seva mort y quedant com á proverbi del poble lo esplendit de las festas de llur nuviatje.

Ara lo castell es moblat y endressat com aquella mateixa nit. Y com si pera éll no passassen ni 'ls jorns ni 'ls anys, sols los seggles hi van deixant llurs petjadas.

Es un cas ben estrany, mès per axó poch temps després encara vivia la vella que no volía morir may pera veurerne sempre una de nova.

Ara en recordansa de aquell fet, si algun jorn passant prop del castell, pera aixecar vostra veu sou prou ausats, sentireu encara ressonar una veu fonda, fonda, fonda que os respon.

Los sabis diuhen que es l' eco de aquellas montanyas, mès lo bon poble encara creu senzillament que es la veu de la antiga castellana.

De D. Terenci Thos y Codina.

NUMERO 16.

SEGON ACCESSIT Á LA PLOMA D'OR.

BARCELONA ANTIGUA EN LO SIGLE ACTUAL.

Vull contar del sigle dinou lo período de las calsas curtas, jupa y barret de tres pics, cuot ab bossa, sabatas punxagudas y perruca empolvada; del que sortiren succesivament servils y lliberals, blanchs y negres, masons y comuners, anillers y exterminadors, retrógrados y progresistas, neos y republicans, y del qual se recordan encara tots quants han vist la estreta plaça de St. Jaume dins un laberinto de carrerons, la Rambla en terraplé rodejada de convents, la Muralla de mar rasserada de tapias, celdas y terrats baixos, continuada fins á la mitat del actual pla de Palaci ahont terminava ab lo portal austriach, las tómbas de las iglesias obrintse á qualsevol mort qui n' hi tingués dret, y los passeijs concorreguts de frares de diferents colors, inquisidors ab sas mánigas blavas, y sos familiars ab lo escut del formidable tribunal en sos pits. Memoria, sígasme felis pera contar cosas que haurian de sosprendrer als mateixos que las vegeren, y la gloriosa Sta. Eularia vulla inspirar als veniders la laudable idea d'escriurer ab temps y lloch las propias habituts.

Desitjant donchs quels nostres nets no hajan de trencarse lo cap removent la pols dels arxius cercant lo que nosaltres havem fet, comenso dient que hi ha hagut un temps dintre de la nostra centuria durant lo qual entre dinar y sopar la gent barenava; que tothom menjava á la catalana y retirava dejorn, perqué eran raros los cafés ahont passar la vetlla y nos fumava sino de amagat. Lo passeij consistia principalment en recorrer temples, lo matí detrás de missas, la tarda buscant rosaris, essent de gran distracció, al mitx dia, anar á presenciar com fra Geroni repartia la sopa als pobres en los Caputxinets de la Rambla. Las funcions de iglesia no eran de molt tan freqüents ni llargas com ara en rahó de que suplint nostres pares lo aparato ab la devoció, no las amenisavan ab músicas ni cadiras d'especulació que atraguessen als indevots. Be que hi havia banchs en totas las iglesias, estos no eran buscats sino de vells, malats, prenyadas y tulits, als qui los cedia facilment qualsevol al veurerlos. Ni podian tampoch ser moltas las funcions de vespre per quant á toch d'oració nos podia transitar pels carrers sense ques portás lo auxili de un fanalet encés, baix pena de romperse la crisma; puix sino feya lluna hi havia que caminar á las palpentas no tenint mes guia que la escassa llum de alguna llantieta que la devoció dels vehins fes cremar de tant en tant á las moltas imatges de las parets dels edificis. Sols en dias de necessitats ó regositjos publichs s'ensenian teyas en unas graellas que á est objecte hi havia en los paratges mes concorreguts. Aixi es que cap al tart de un dia festiu cada familia se dirigia bonament á casa sua á la mateixa hora en que los frares acudian de dos en dos als seus convents pera lo refectori. Lo *Pare nostre de las ánimas* era un toch de retiro per la gent de bonas costums, haventse ja resat en totas las familias lo Rosari de María.

Teatro no n'hi havia sinó un y era lo que avuy se diu Principal; sols un de particular se 'n tolerava en un carreró detrás de Palaci, del qual sortiren certament alguns caps d'espasa en la declamació; pero aquest no podia traballar sens autorisació del Principal sino á horas extraviadas com solian ser las tardas dels dias feiners. Aixó sí, aprofitava fins los dias de assueto oferint representacions al clero, que tant secular com regular be hi anava. La ópera italiana comensá las funcions de vespre, encara que durant molts anys no tingué gran acceptació. Las tertulias de nit eran sols per la gent de cotxe, ó al ménos de criats, los quals portassen lo fanal devant las senyoras per lo carrer, no sent del cas freqüentarhi ab lo fanalet de paper en la butxaca com solian los menestrals encara que acomodats. Y no sembli tot aixó mer efecte de la moda, puix aquesta be que sempre boja, tenia llavors que subjectar un poch los seus capritxos á las ideas dominants.

Fins á la guerra de la Independencia no se conegué la illuminació pública, la qual principiá ab uns fanals issats per un cordillet ondejant á gust del vent. Llavors apareguéren, y entenguem que

sols per los dias de feina, lo barret rodó, las calsas llargas, y las botas que ningú portava sinó en temps de fang ó pluja, y 's duyan sobre las calsas. ¡Qui havia de preveurer que servirian pera tot vestir! Comensaren á desapareixer las cuas, mes á proporció quels clatells se anáren esquilant, segons expressió del vulgo, trobárense alguns mal avinguts ab certas prácticas de tots abans ben rebudas: estos foren tinguts per afrancesats, primer dicteri que doná origen á las dissensions que alimentem encara. No falta qui volentho tot explicar atribuesca al inmoderat us del tabaco lo camvi verificat en las ideas, persuadit de que ab esta planta absorvim una malignitat que corromp lo cor y fa prevaricar lo enteniment, absurdo nascut á mon apareixer de algun esperit rutinari capás de creurer que un home ab un cigarro puro en la boca no es com los altres ..

Mes deixant tota qüestió á part, ell es cert que Barcelona faixada de pedra ab poquissims portals y estos de pont llevadís, paregué á son temps una gran clausura de diferents observancias, á tal punt dominavan pública y privadament las monásticas influencias. A cada pas un convent, los monastirs tocantse, un cementiri, sino dos, en cada parroquia, tot eran parets de tanca y carrers deserts ab mes creus y capelletas en cada carrer que no hi ha estacions en un Via Crucis, de manera que resultava una gran economía de caminar ab lo cap descubert per no fer malbé cada dia un sombrero. ¡Pobre del qui no se'l llevás al passar prop de una imatge visible! Al primer toch de la oració tant de bon matí com al mitx dia y vespre, la gent de tota condició se plantava barret en ma interrompent sens respecte humá sa via y conversació sin tenia, ab la santa exclamació: *Angelus Domini*... Ningú passava per lo costat de un sacerdot que no li fes barretada, ni li prenia la ma sens besarla. Pocas familias careixian del seu director espiritual, á qui consultavan en asuntos intrincats, tothom fiantse mes aviat del pare Joan ó mossen Borra que del advocat en un plet, del metge en una malaltía, del comerciant en un negoci. Trobávantse cada matí las sagristías, sobre tot las dels convents, plenas de noys y homens disputantse ajudar las missas, lo un aguardant al pare Lector, lo altre al pare Presentat, y tots satisfets quant lo Reverent pronunciava lo fallo irrevocable de «est me l'ajuda cada dia.» Las beatas se feyan traveta en las porterías dels convents conjuminant pot ser allí las futuras confessions ó tornant las visitas als Pares que freqüentavan llurs casas.

Lo Viátich sortia sempre sota tálam, puix al primer toch de un combregar los vehins deixavan la feina si era de dia, y de nit saltavan corrents del llit per sostenirne las varas, gelosos de que seguint detrás poguessen guanyar las indulgencias: los nobles hi enviavan sos cotxes per si eran menester y algunas parroquias tenian músichs disposats á totas horas per acompanyar á Nostr'Amo al só de unas xirimías. Sols per gran necessitat se portava ab lo Viátich la Extremunció, puix esta com aquell se administravan en comunitat regnant un gran punt entre la gent acomodada, de que la administració dels

sagraments fos feta ab lo major llustre possible. De nit y de dia los frares estavan en continuat moviment per la aplicació de sas respectivas indulgencias y auxili dels moribunts. Cortinas negras en balcons y finestras anunciavan la casa ahont hi havia un mort, devant la qual ningú passava sens dir al menos «Deu te haja perdonat» y si lo difunt hagués pertenescut á confraría ó tercera orde, com era tan comú, en lo matí del dia del enterro recorria la parroquia un andador vestit de llarg negre, collet ab valona blanca y barret de teula, lo qui anant á peu si lo cos era plebeu, y á cavall de una mula cuberta de bayetas si era noble, cridava á cada cantó precehint los tochs de una campanassa que portava. «Devots, confrares y confraressas de Nostra Senyora del Roser, devots tercerols del Pare Sant Francesch, etc. per caritat dirán un pare nostre y avemaría pera l'ánima de fulano que ha passat d'esta vida al altra; tal ferém tal trobarém devant de Deu la paga,» amonestació ques repetía tras nou cop de campana tantas vegadas quantas fossen las associacions religiosas á las quals lo finat hagués pertenescut. Lo cos era portat per dos fossers en un bayart seguint detrás indispensablement tota la familia ab sos vehins y amichs fos qual fos lo seu sentiment, no fiant com nosaltres als estranys lo despido dels mes propis objectes. Feyas lo be sempre de cos present distingintse per lo número de coves que ab certa quantitat de pans se oferian en la missa, de ahont provè ques digués *enterro de tants coves*. Oferianse las candeletas ab un dineret clavat en cada una, y al agenollarse cada hu al peu del capellá per l'absolta tirava dins la caldereta del aigua beneita un ardit embolicat en un paper. Lo luxo dels enterros consistía en que anassen moltas comunitats á cantar los responsos en la casa y acompanyar lo cadáver á la iglesia, en lo qual los antichs especularen millor que nosaltres; puix cercavan gent de oració que aliviassen l'ánima sens fer cas de un séquit numerós que res li dona. Nos deya may en lo dia del enterro la missa del perdó: esta era lo postrer obsequi que may negavan al difunt los seus allegats. Fins en los enterros per amor de Deu anava sempre la creu alta ab sos capellans, y á vegadas canonges, que plens de caritat evangélica honravan la pobresa ab sas oracions.

¿Qui nos fará carrech de que sols ab est sistema d'enterros havian de trobarse molt sovint las comunitats per los carrers? Ara figuremnos qual seria lo moviment mistich de Barcelona anyadinthi lo següent. Cada dissapte á entrada de fosch trobavan los frares Dominicos cantant lo Sant Rosari y explicant los seus misteris en las plaças á la claror de llanternas portadas dalt de un bastó. Casi totas las tardes dels dias de festa sortia una professó de la Verge: los primers diumenges de mes per la orde y confraría del Roser; los segons per la orde y confraría del Carme, los tercers per la orde y confraría de la Mercé, recorrent una los barris de Ribera, altra los de Rabal. Cap dominica del Advent deixava de sortir la congregació de la Esperansa captant *pera fer be y dir missas per la conversió dels*

que viuhen en pecat mortal; y la de la Bona Mort passejava en lo seu dia los vituperis de la Passió. Cada dia de las témporas surtia una professó de lletanías terminant cada vegada ab la singularment pintoresca dels ordenandos, los quals en ocasió de visitar alguns temples ostentavan publicament sas novas vestiduras y cerquillos de diferent mida y obertura. En la Catedral benehian lo terme per Santa Creu de maig. Lo diumenge de Passió professó de las set paraulas sortint de Valldonsella; lo dels Rams professó dels Dolors sortint del Bonsuccés; lo dimars sant professó de Jesus Nasareno sortint de Trinitaris descalsos; lo dijous professó del Sepulcre sortint del Pí; lo divendres á la tarda professó de la Santa Espina en la Seu y Santa María del Pí, y á la nit professó de la Soledat sortint de la Mercé; lo matí del dia de Pascua professó, dita vulgarment dels enamorats en Santa Catarina, y lo dilluns de Pentecostes la comunitat de Sant Pere de las Puellas en professó á Nostra Senyora del Pilar. De Corpus non parlem. Basta saber qu'en feyan totas las parroquias, y deixavan de ferne pochs convents, los quins hi portavan en tabernacles los sants per ells mes venerats. Aixó sí, dech advertir ques feyan ab menos soroll y mes intenció que ara.

Hi havia professó per Sant Antoni en Sant Francesch; en Sant Francisco de Paula lo últim dia del Tretzenari; y n' hi havia altras de majors dimensions que las ques fan encara en la Catedral per la Concepció y Santa Eularia. Lo Capitol anava professonalment per Sant Ramon de Penyafort á Santa Catarina; per Sant Sebastiá á la sua capella dels Encants; per Santa Madrona á Caputxins. La Inquisició assistia en cos á la festa de Sant Pere Mártir en la Iglesia de Predicadors, y al mateix temple concorria lo Seminari conciliar per la festa del Doctor angélich. Tota la Real audiencia assistia constantment cada dimars y divendres de quaresma, y lo diumenge de Pascua als sermons que per ella expressament se predicavan en Santa María de las Arenas. Lo Excel-lentíssim Ajuntament representá sempre la obra en la Catedral, y presidí en Santa María per Cap d'any: en lo Pí per los Sants Reys; en Santa Ana per sant Roch; en Sant Francisco de Paula per la sua festa; en la Mercé per la Mare de Deu dels Angels; en la capella de la muralla sobre la porta del seu nom per lo sant Angel de la Guarda. Fins lo gremi de pescadors baix la invocació de sant Telm, anava lo dia cinch de janer á rebrer la bandera de sant Ramon en lo convent de Sant Domingo y la portava á tocar las aiguas de la platja en lo lloch ahont aportá lo sant quant vingué de Mallorca miraculosament sostingut sobre la sua capa.

Y no penseu que solament los ulls gosassen ó patissen del continuo vaivé de banderas, creus, porrers y ganfarons, que be podian complaurers las aurellas ab la patética salmodia dels prevéres, lo tétrich so de las timbalas, la rutinaria música den Saldoni, y sobre tot ab l'armonía axordant de las campanas, que no contentas de tocar tant entre dia, feyan los tochs de fí á qualsevol hora de nit en que expirés un canonge, un obrer, un beneficiat ó quiscun frare

sols ne vestís lo habit; per la qual rahó ventavan totas las de la ciutat á cada batallada del rellotge durant las vint y quatre horas del dia dels morts. A un tro dels núvols tots los campanars tocavan á temps sense por de que lo llamp s'en pogués dur lo campaner. Cada mitja nit, encara que no sempre's llevassen los religiosos, tocavan á matines en la major part de las casas monásticas, y á las cinch de cada matí davan la senyal á totas sas companyeras las campanas de la Seu cridant á sos prebendats.

Al interior de las casas, fábricas, costuras, obradors, nos cantava en la quaresma sino la Passió, per Córpus lo Sácris, las jaculatorias en advent, los goigs dels Sants en las suas temporadas. Al toch de alsar Deu en la iglesia ó de passar pel carrer lo Viátich tothom parava la feina y se agenollava com si se trobás en la presencia del Santissim. Cada hu sabia millor la posició que devia guardar lo portant Cristo en una congregació al passar junt lo Sagrament que las obligacions municipals manco toleradas. Los vehins de las imatges exteriors adornavan alternativament los carrers per Sant Roch, Sant Cristófol, Sant Antoni, Sant Domingo, Sant Francesch, Sant Geroni, Sant Camilo, Sant Sebastiá, Sant Jacinto, Sant Magí, Mare de Deu del Carme, del Roser, de la Concepció, de la Mercé, dels Angels, del Remey, de la Victoria, de Marcús, de las Neus, de la Guia y altres y altres. Fins los dias de camp se contavan per aplechs y tornabodas en las ermitas dels Sants. Desde lo dia de Cendra apareixian moltas botigas, sobre tot las dels tunyiners, ab la famosa caricatura de la dona dels set bacallans, dels quals s'en retallava un cada diumenge següent en recort de las semmanas de peix que restavan.

Abans de la quaresma passavan los vicaris, poch mes ó ménos com nostres celadors de policía, á fer lo allistament de las ánimas de comunió, que hi pogués haver en cada familia; lo dissapte Sant recorrian la parroquia senyalant las portas ab la celebrada *sal y aigua dels bons ous*, y passat Pascua tornavan á passar per las habitacions recullint los butlletins dels que haguessen cumplert lo sant precepte, per lo qual document judicavan los rectors la conducta dels feligresos.

Crech que basta lo fins aqui dit pera provar que la ciutat entera havia de pareixer una clausura, qual no imaginaria l'home mes ascétich dels nostres dias; per lo que passant lleugerament sobre algunas circunstancias, completaré lo cuadro ab certas particularitats administrativas.

La part civil encara que sempre baix lo govern militar, adolesqué en gran manera de la influencia teocrática. Cap estranger no professant la religió católica, podia recorrer la ciutat y menys tractar ab ningú, que no fos acompanyat de un familiar de la Inquisició. Los oficis mecánichs formavan gremis, als quals se entrava mediant rigorós aprenentatge, y estavan obligats á las professons de Corpus ab sas banderas, y á las de Semana Santa ab sos respectius passos

ó misteris. Los teatros y demés llochs de diversió permaneixian rigurosament tancats durant la quaresma, octava de Córpus y dia de Tots los Sants; no se obrian en temps de pregarias per alguna calamitat pública, com sequedat, massa aigua, peste, guerra, llagosta, eruga; no n' hi havia en tot lo últim mes del prenyat de la reina; y á la mort del soberá ó de sa muller, no se permetia res que hi semblás fins passats los primers sis mesos del dol. Lo jubileu del any sant pareixía lo judici final. A mes de no permetres cap diversió se obligava desde lo primer al últim empleat á visitar en corporació, resant publicament, per cinch dias diferents los cinch temples designats per l' Ordinari. Ara figureuvos, si vos plau, en moviment y distribuidas en professons separadas las innumerables corporacions axi de homens com de donas de aquesta populosa ciutat: cabildos, comunitats parroquials, ordes seculars, ordes regulars, confrarías, tercerols, germandats, congregacions, tribunals, collegis, hospicis, academias, seminaris, gremis, hospitals, regiments militars, matriculats de mar, etc., y veheu si los carrers de Barcelona estarian obstruits de penitents! Fins en temps normal no be se oian quatre salts ó algunas esgarrapadas á un mal violi en qualsevol habitació, ques tenia segura la visita del alguasil indagant lo permís ó exigint la multa á que se havia incorregut.

Lo Ajuntament era compost de regidors perpetuos, retribuits, nombrats de real orde d' entre la noblesa; solament los síndichs eran plebeus; y uns y altres no sortían de ofici que no vestissen casaca rodona, calsa curta, barret apuntat y espasa cenyida, anant sempre precehits dels massers ab sas porras de plata deshonrant la gramalla vermella dels antichs concellers.

Los criminals eran executats en alta forca si plebeus, en garrot vil si borts ó nobles; vestint túnica morada los primers, negre los segons; essent aquells conduits á peu, estos á cavall de mula; y uns y altres arrastrats, segons lo delicte, per medi de una estora que la caritat dels Desamparats no deixava tocar á terra. Los assistia fins al suplici una porció de franciscans, un dels quals pujant després de la execució dalt del patíbol encareixia lo escarment ab fervorosa plática. Si lo cadáver era esquartisat ne penjavan un tros en cada portal de la ciutat, ahont molt sovint s' en veyan varios podrits los uns, sechs los altres y tots asquerosos com no cal dir; mes que per axó allí permanexian fins que la vinguda de alguna persona Real los fes tirar á la sepultura. Quant lo cástich era de açots y marca, lo ques deya passar *Boria avall*, lo reo nu de la cintura enamunt, anava lligat dalt de un burrot, y á cada un dels cent cantons de la carrera pregonat per lo nunci lo delicte, queya la paleta del butxí sobre la esquena del pacient ab altres tants açots quants fossen los cents á que estigués condemnat; essent á la plaça Nova li marcava la espatlla ab un ferro vermell de foch que allí en un fogó estava. Lo gemech y contorsió del infelis, axí com lo fum y la pudor que despedian sas carns, explicavan la barbaritat del cástich, ex-

pressiu resquici de l' horrible tortura que infamá fins pochs anys antes á reos y tribunals. Una dona en igual cas, no sufria la inflexible ma del butxí, pero soportava lo afront de passejar ab una cucurulla guarnida de cintas y cascabells. Mes fora llarg de referir totas las antigallas del nostre sigle y est escrit ja sols per esser llarg deu cansar al afeinats Jutges del Consistori.

Resumesch donchs dient que tot quant he narrat succehí ni mes ni ménos dintre de aquesta ciutat fins al any vuyt; que la invasió francesa modificá algunas cosas, las quals no reaparegueren pas al any catorce, tals foren lo rosari pels carrers, la marca al foch, lo acompanyament dels extrangers per los ministres del Sant Ofici; que lo indegut tribunal rebé una forta sacudida ab las ideas lliberals sancionadas per las sabias Corts de Cádis, y caigué desapiadadament en la tarda del deu de mars del any vint, en que fou tirada per los balcons y cremada la sua memoria; que ab la violenta restauració del vint y tres ja no tornaren á son estat primitiu sinó aquellas prácticas que pogueren apoyarse per sí mateixas ó en la forsa, y que finalment arribá lo inevitable any trenta cinch, en lo qual evaporantse ab lo fum dels convents lo vell mon de infulas clericals, eixí brios un mon nou, que avergonyit de las humils travas dels nostres pares, llansá de prompte pot ser massa lluny, lo jou quel migrava.

Y considerant com un filosop las varias épocas de la societat, no estranyem que los del any vuyt se complaguessen ab sas costums apocadas, y engendrassen ja sos fills baix lo irregular vot de ferlos vestir un hábit; perqué si ells veurerho puguéssen, extranyarian també que nosaltres necessitem carruatge al entrar y sortir de la vida, y que fins los noys de casas bonas fumen ara descaradament per tot arreu. Lo improvisat luxo dels moderns carnestoltas seria la confusió dels quins no imaginàren ni lo repugnant crit de *á setze*... Qui pogués jutjar als esdevenidors! — Prou per esta vegada.

De D. Genís Domingo Reventós.

NUMERO 17.

PREMI ESTRAORDINARI DE UNA PLOMA DE PLATA

OFERT PER LO ATENEO DE LA CLASSE OBRERA.

LO TRABALL DE CATALUNYA.

In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de quà sumptus es.

Génes. cap. 3, v. 19.

I.

MATINADA.

Lo dia que llustreja
Ab fulgent arch al horisont se mostra.
¡Oh Dèu! lluir lo veja
Per sa gloria y salut la terra nostra!
Lo raig del sol que juga
Sobre la mar de Rosas diamantina,
Y en los singlers aixuga
De Montseny la boirada matutina,

Quant ab sa claror nova
Sobre dels tendres brots l' aucell desperta,
A son traball ja troba
Lo jornaler de Catalunya alerta.
Dalt dels vinyats s' enfilan
Los cavadors serpentejant las rasas,
Y l's boscaters apilan
La llenya en los turons per ferne brasas.
Per las planas travessan
Las collas del jovent y per las hortas,
Mentres resant endressan
Las donas sos llindars obrint las portas.
Sonan las martelladas
En la fornal y cruix la dura serra;
Las máquinas ferradas
Fan ab sos colps sotraquejar la terra.
Y l' vent ab sa potencia,
Y l' aigua dels saltants ab sa emvestida,
Y la flama ab sa ardencia,
Al home ajudan que al treball los crida.
Y l' pensament alsantse
Ab eixa llum que l's elements governa,
També, á Dèu humiliantse,
Cumpleix ab son traball la lley eterna.

CANT DELS PAGESOS.

Lo cap de colla.

Minyons, á la passada
Siemi de bon cor;
Humidas de rosada
Tallem las garbas d' or.

Seguem, seguem,
A l' ombra, lo mitj dia
Reposarém.

Los segadors.

Sobre l' volant que l' dalla
Cau lo manat;
Qui en lo segar traballa
Jau aglassat.
Tallem, tallem,
A l' ombra, lo mitj dia
Reposarém.

Lo cap de colla.

Parada la batuda
Grogueja sobre l' era;
La cobla ja s' espera,
Ja canta l' eugasser.
Mentres lo front degota
S' esberlan las espigas;
¿Qui pensa ab las fatigas
Quant s'omple lo graner?
Seguem, seguem,
A l' ombra, lo mitj dia
Reposarém.

Los segadors.

Gelat per la serena
Del dematí,
Lo llaurador ab pena
Los solchs obrí.
Fent com ell, plá,
Lo pá de cada dia
No faltará
Seguem, seguem,
A l' ombra, lo mitj dia
Reposarém.

CANT DE LAS FILADORAS.

Lo majordom.

¿Sentiu lo fum com ronca
Que enjegan las calderas?
Entreune matineras
A seure en lo taler.
Fileu, fileu,
Quant estigueu cansadas,
Noyas, canteu!

Las filadoras.

Rodan plegats los fusos,
Son mes de mil;
Deixa los dits esmussos
Passant lo fil.
Fileu, fileu,
Quant estigueu cansadas,
Noyas, canteu!

Lo majordom.

Lo blanch cotó del arbre
Aquí se purifica,
Y es tela ab colors rica
Quant surt de nostras mans.
De l' alba fins la fosca
Voltem la manuella:
La roba que n' ix d' ella
Vesteix nostres germans.
Fileu, fileu,
Quant estigueu cansadas,
Noyas, canteu!

Las filadoras.

Dins la quadra, á aqueix' hora,
Lo cor decau,

Mirant allí defora
Lo cel tant blau :
Mes quant sortim,
Fet lo jornal, alegre
Lo cor tenim.
Fileu, fileu,
Quant estigueu cansadas,
Noyas, canteu!

CANT DELS MARINERS.

Lo nostramo.

De botas, sachs y balas
Veniu l' estiba á umplir.
Lo vent remou sas alas
Cridantnos per sortir.
¡Ohió, hó!
Lo mariner d' Espanya
N' es lo milló.

Los mariners.

Mentres que traqueteja
Lo cabrestant,
L' áncora que forceja
Se vá aixecant.
¡Ohió, hó!
Lo mariner d' Espanya
N' es lo milló.

Lo nostramo.

Quant l'equinocci esquinse
Los arbres y las lonas,
Y perdem tras las onas
Los cims de Montserrat;
No amayneu l' esperansa,
Traballeu nit y dia;

Qui fa de Dèu la via
A Dèu ha de ser grat.
¡Ohió, hó!
Lo mariner d' Espanya
N' es lo milló.

Los mariners.

D' Espanya son riquesa
Nostres perills,
Y tenim per noblesa
Esser sos fills.
¡Ohió, hó!
Dèu per tornar á casa
Bon temps nos dó.

II.

MITJDIADA.

L' obra ha avansat; mes l' hora es arribada
Que per alsar lo front y reposarne
Senyala l' mitj del jorn.
¡Que la bondat de Dèu sia lloada,
Puig feu al home ab son treball crearne
Maravellas en torn!

—

¡Gireu los ulls! per los canals la plana
Ab las venas dels rius sas fruitas lleta
Que foren rústichs pins.
Sa corona de fum porta ab ufana
Lo carro de vapor y ab veu inquieta
Udola pe 'ls camins.

—

Lo fil parlant guanya al aucell los passos,

Y del mar baix las onas tenebrosas
Llisca per los fondals.
Las costas als vaixells obren sos brassos,
Y las ciutats aixecan envejosas
Llurs palaus industrials.

—

¡Gran es del home l' esperit! la terra
Que ingrata li deu ser rega y millora
Ab sa suor aixis;
Y per sigles lluytant ab noble guerra
Per transformar la creació, no anyora
L'oci del Paradis.

—

Fou lo traball maledicció divina
Que las generacions damna fins are;
Mes no á l' esclavitut.
Al be l' traball nos torna y encamina;
Puig lo que fou maledicció d' un Pare
Deu ser una virtut!

—

¡Ben hajau jornalers que alseu ab pena
Los monuments del art! de la ma vostra
Lo fruyt es benehit.
Quant adresseu la doblegada esquena,
Lo premi trobareu que l' cel vos mostra...
¡Lo Senyor ho ha dit!

—

Y si la pols del opulent que passa
Espurna vostra cara demagrida,
¡No ploreu vostra sort!
Esgoteu ab valor la amarga tassa;
Pus os guarda pe'ls dols d' aqueixa vida
Sos goigs eterns la mort.

—

Mes, no: també en lo mon ab sa llarguesa
Se obre la má del Criador per l's pobres

Que pregan traballant.
Per sos fills té l's joyells de la riquesa,
Te l's llorers de la gloria per sas obras,
Té per ells un nom sant.

—

¡A l' obra donchs! la lley per tots es feta:
Tots una llibertat y una esperansa,
Tots un dever tenim.
Ab viva fé y conciencia satisfeta,
Ab la ploma, ab la arada, ó ab la llansa,
Traballem y obehim!

III.

VESPRADA.

Fineix lo jorn com de lluny
Una música s' acaba,
Los cims que daurava l' sol
La boira del vespre amaga.
Baixan boscaters del rochs
Ab la destral á la espatlla,
Y baixan los cavadors
Giravoltant per las rasas;
Las trompas dels segadors
Lo toch d' aplegar senyalan.
Ab sos derrers esbufechs
Lo fum dels vapors s' escapa,
Y rius de traballadors
Ixen al só de campana.
Mentres serras y martells
Per l's carrers lo remor paran,
A la claror de la lluna
Asseguts prop de llurs barcas

Conversan los pescadors
Y al voltant d' ells llur maynada.
Y á la llar cremant estellas,
Perque es fret lo vespre encara,
Passan plegats lo rosari
Los pagesos de montanya.

—

Reposa Catalunya sots lo mantell de glassa
Que extén per tot la boira lliscant de vall en vall;
Ton llarch fatích del dia ab somnis dolsos passa,
Y torna ab novas forsas á ton gloriós traball.

—

Tu feres d' un sol aspre jardins per tas colladas,
Tu feres rius de plata brollar de tos talers;
Devant sempre las altres avensan tas armadas ,
Als mars de mes borrascas fan cap tos mariners.

—

Per rica y poderosa te cridan la primera,
Tas obras testifican que ton orgull no es vá:
L' empresa que no agosan creyent serne quimera,
« Que s' fassa á Catalunya » lo poble diu y... s' fá.

—

Ta gloria es ta constancia; per ella en altres dias
Donares al mon Jaumes, Rogers y Cabestanys ;
Per ella vol ton Dèu que avuy encara sias
La joya de la Espanya, la enveja dels estranys.

De D. Joseph Lluis Pons y Gallarza.

NUMERO 18.

ACCESSIT Á LA PLOMA DE PLATA.

LA VEU DEL TIBIDABO.

Vade Satana.

Jo la he sentit en moltas
Nits sossegadas ressonar tranquila....
Jo la he sentit cent voltas
La veu de una Sibila
Parlar aixís á la industriosa vila:

Empori de grandesa,
Del aigua orgull hont falaguera t' banyas,
Lo brill de ta riquesa
Pel cim d' estas montanyas
Passa y s' exten fins á regions estranyas.

Baix influencia amiga,
Oh Barcelona, junt al mar nascuda,
Pogué ta gloria antiga
Veures pel' temps batuda
Que inquiet dels pobles los destinos muda :

Mes fou cada vegada
Per revivarse luego mes hermosa,
Com llú ab major flamada
La antorxa resinosa
Com mes del aire á la corrent s' exposa.

Cert que del mar senyora
No t' anomenas ja com altres dias....
¿Que hi fá, si ara á tot hora
També per mar envías
Naus que en ell troban victoriosas vías?

Y van á llunyas terras
A deixar, no l' incendi y la matansa
De primitivas guerras,
Sino ab felis mudansa
Llavors de benestar y d' aliansa.

Cert que l' recinto hont trono
Tos reys tingueren al olvit s' entrega
Perdut ab l' abandono
De la gent palaciega
Que allí per dictar lleys ja no s' congrega.

¿Qué hi fá? Millors encara
Palaus tú elevas tras valenta punya,
Hont del saber en l'ara
L'esprit de Catalunya
Monarca del treball, son ceptre empunya.

Hont acut afanyosa
—Cort á qui espléndit venidor espera—
Ta prole laboriosa,
Alsantne per senyera
De germandat y d'ordre la bandera.

Hont novas lleys explana
Altras victorias per lograr may vistas
La industria laletana

Que aspira á grans conquistas
Ab son exércit de soldats-artistas.

Y las tindrá de sobras.
Quant pot l'aixam de sas genials abellas
Ho diuhen be sas obras,
Manufacturas bellas
Del ingeni del home maravellas.

Revolució ditxosa
De nostra edat! Las obras peregrinas
Dels fills que cuidadosa
Así al treball inclinas
Del mon per totas parts tú disseminas.

Y en merescuda paga
Tribut lo mon de richs metalls te dona,
Y ta gloria s'propaga
Cenyinte, Barcelona,
Com reyna de las arts digna corona.

Ciutat de la fortuna
Gosa en ta magestat; que mes gallarda
May l'obtingué ninguna
Com la que á tú t'aguarda:
Mimada de la sort, gósat; mes guarda.

Guarda, que en sa caverna
Com alimanya al revolcás' danyina
A qui la llum enlluerna,
Qui sap si en ta ruina
L'esprit del mal algun ardit maquina!

Acás un jorn, si en alas
D'immoderat afany volar t'espía,
Voldrá tentarte ab malas
Promesas, com un dia
Tentá á Jesus prop Jericó volía.

Y á la mes alta serra
Per ell portada, t'mostrará á las horas
Dels regnes de la terra
Riquesas seductoras
«*Tot te ho daré*—diente—*si m'adoras.*»

Pero estéril sa furia
Tú deixarás, pus sempre se agermana

Ab la triumfal canturia
De tos obrers, l'hossanna
Que alsan los cors en oració cristiana.

Y á la fabril fumera
L'encens tú juntas que homenatge dòna
Omplint la vasta esfera
Al Dèu, oh Barcelona,
Que may, Pare sol-licit, t'abandona;

Que dirá á la proterva
Hidra del mal, si l'teu blassó perilla,
«Ta iniquitat superba
A ton Senyor humilla,
Y *allunyat Satanás*; esta es ma filla.»

De D. Lluis Roca
(*de Lleyda.*)

DISCURS

DEL SENYOR DON MARIANO AGUILÓ Y FUSTER,

ALTRE DELS MANTENEDORS.

ECCEL-LENTISSIM SENYOR.

Conclou per quarta volta la revivada festa dels trobadors catalans.

Quatre anys fa qu' una munió de poetes, sempre crexent, tramet de per tot lo Principat y dels antichs reyalmes de Valencia y de Mallorca sos bells dictats á est Consistori, com un homenatge de lealtat y d' amor á la materna llengua catalana, y á les triumfals y benvolgudes recordanses que en sí tanca.

Enguany fins d' enllá dels Pirineus s' ha axecat una dolsa y valenta veu pera saludar germanivolment á tot l' estol dels trobadors que venen á compondre aquest sabi y solemnial aplech. Lo coronat autor de la *Mireio* los ha donat á tots una sentida y forta encaxada; y per refermarne 'l bon parentiu ha cantat á grat scient les glories de nostre comú avior ab armoniosos rims que retrunyen dins nostres cors, com dura encara baix d' exos archs lo ressó del escalfat picament de mans ab que los haveu agrait y aclamat.

La bona germandat dels cultivadors de la gaya ciencia dexa per memoria de sa joyosa festa un nou recull d' inspirats cántichs que aviat l' estampa se cuytará d' escampar per tot arreu, com un testimoni mes pera ben jutjar ara y en lo esdevenidor l' instauració dels Jochs Florals de Barcelona.

¿Será prou aquest novell volum per aturar les acusacions que al mitx de generals aplaudiments s' han comensat á sentir en contra de la cobejada renaixensa d' aquesta institució? — Qui ho sap! Mes jatsia que injustament l' acusan, cal defensarla... y axò ray!... be la defensarèm prou.

Aquells que plangan una sola diada anyal á la pública recordansa de les virtuts glorioses dels nostres avis, clars estels de la *patria;* aquells que 's dolgan de veure endressar la mirada lluminosa del poeta vers lo infinit, ab ales de la *fe;* aquells á qui 'ls reque lo gentil afany ab que novament se cultiva lo gay saber, y menyspreen los delicatíssims cantars que inspira lo pur *amor*... exos, si gosan, que llansen la pedra de son escarni als tres mots sagrats que voltan l'arpa, sagell d' est Consistori, que diuen Patria, Fides, Amor.

Y ¿quins serán els que á dret scient gosen llansarla? No pas cap d' aquells prohoms de seny y de sana pensa, germans y compatricis nostres que no parlan nostre mateix llenguatge. Massa be saben que la dolsa y entonada llengua de Castella, per mes que no 'ns siga la natural, ens es adoptiva, plahent y sempre escoltívola; y prou gentil es ella y palaciana pera mostrar menyspreu y manco jelosia de la nostra malaguanyada, que dins ca-seua mateix fora d' aquest lloch viu escarnida, que fora d' aquesta estona tenim privada.

Be poden viure abdoses llengues en un mateix alberch, com á filles que son d' una sola mare, y de fet hi han viscut ab bona germandat casi des de s' infantesa; puix s' escalfaren á una mateixa llar catalans y aragonesos.

No, no deu, no pot perillar aquesta institució que l' amorós desitx de milenars de cors ha fet renaixer. No, no pot haverhi jamay rahó pera reptar á un poble la defensa del seu matern llenguatge, y molt menys si aquest té recorts tan antichs y tan gloriosos com lo catalá; com l'idioma catalá que, com se vulla, siga quatre milions d' espanyols parlam encara.

Y teniu esment que si demá tots aquets—la quarta part dels habitants d' Espanya—fessim l' impossible miracle de foragitar de nostres boques lo natiu idioma, si demá tothom sabés vestir son pensament ab paraules manllevades, y d' un cop poguessem, enjegant llurs mots, esquexar y fer malbé lo llenguatge que los segles, la historia y la naturalesa ens feren aposta, llavores encara durian son nom catalá los vilatges y masíes, les singleres y afraus, les conques y rius de les vuyt provincies que 'ns albergan, que necessari fora baratar de real orde... llavores encara romandria escrita ó estampada tota una literatura, y los tres arxius generals d' Aragó, Valencia y Mallorca, que perque no parlessen eternament en catalá fora precís esvair y cremar.

Y tot baratat y tot esvait que fos, encara á les hores aniria agafat sempre mes y afegit á nostre nom, que la mort esborra y deleix, un mot immortal que se deturan les generacions, lo llinatge, que també fora mester mudar, jatsia que nostres noms de casa alre no son que veus de la llengua catalana.

Y si aqueix somni d' impossible traydoría pogués realisarse, ¿no endevinau lo pris quin fora?—L' universal menyspreu que mereix y té lo poble calcigador de la seua honra, que pert sa dignitat fins al punt de renegar de ses tradicions mes boniques, de sos mes venerats usatges.

No: la nostra unió y bona germanda t ab totes les demés provincies espanyoles, sagellada ab sanch de cent batalles com les de Lepant, com les del Bruch, com les de Tetuan, no demana ni fretura lo sacrifici inútil de nostra llengua al altar del idioma nacional. ¡Tant se 'n valdria que perque no 's de castellana arquitectura enderrocassen lo morisch castell-palau ab que Granada se corona!

Un idioma no 's muda per un altre com qui 's treu un mantell fora d' usansa; ans be n' es un vestit tan acostat á l' ánima y tan de durada, que sols un poble ensopit y llort consent tacarsel y esquexarlo, y llavores per cástich va per espay de molts segles espellissat y mitx nu devant l' historia, compareix mut y afrontat devant lo esdevenidor. Un idioma es una heretat riquíssima replegada per generacions de generacions, que representa sempre una antiga y á voltes una gran civilisació. Y ¿quin bon espanyol voldria renunciar

á la qu' es conté en la llengua catalana? ¿Qui per enemich qu'en siga, ja que no acréxerla, no demanará estudiarla al menys per estojar y guardar s' alta memoria en lo gloriós tresor de les gestes de tota la nació?

Axis ho pensan, axis ho desitjan los mes sabis escritors de Castella, afanyantse á cercar per tots los recons d' Espanya tot quant mereix tancarse en los llibres d' or de nostra historia general civil y literaria. Axis ho creu nostra benvolguda Reyna, que de sa plana voluntat ha pensat protegir la publicació dels cantars populars de Catalunya, Valencia y Mallorca; cantars que si mostran la saba y la forsa de nostra llengua materna y de nostres costums, mostran també lo ferm y antich llas, l' íntim parentiu dels catalans ab tots los demés pobles de la Península.

¡Be us podeu donchs alegrar, Il-lustre Senat municipal, al veure que axis se acull la empresa que la vostra autoritat ampara! Rebeune les gracies, no sols en nom del Consistori que per ma veu, brollant escalfadament dels cors, les vos dona, sino en lo de tots els bons amadors y cercadors de les poétiques recordanses de la nostra historia escampats per totes les provincies de la terra catalana. De tots vos asseguram lo agraiment, y per tots lo sent est Consistori, senyaladament pe'ls qui restan triumfants en la gloriosa justa de vuy; pe'ls qui han combatut ab inspirat esfors per haverne la honra de la victoria, que de segú haurán en las vinents; y per les gentils dames que ennoblexen la jornada del tornetx ab sa presencia, puix que ab sa molt graciosa manera de deportarse en aquexes lluytes del ingeni forman l' eczalsament dels vencedors.

Dues paraules encara, al pendre comiat d'est sabi concurs: plácieus escoltarles, trobadors! Ja que del geni heu rebut l' arpa que puntejau, cantaune los alts fets de nostra patria: en lo poétich estudi del bell temps passat trobaréu no sols armonía per vostres cántichs, sino fe y llum per esguardar la fosquedat de l' esdevenidor.

Oberta roman la via, caminaula gloriosament. Apinyauvos al peu de la senyera d' est Consistori inspirantvos dels beneits tres mots de sa divisa, y si may los vesseu escarnits, defenseulos ab sobiranes obres de vostre ingeni, esmentant sempre que com mes bons catalans millors espanyols seréu.

Seguiune les petjades d' aquell poeta que, ab son celebrat *Adeu siau*, *als turons de sa patria*, no sols fou lo primer de tots que gosá axecar y enaltir ab gran acert la moridora llengua (pujantsen tan amunt en una primera y sola volada, que no han arribat á atányerlo encara), sino que es el que ha mostrat despres qu' es pot esser lo millor mestre, lo princep dels poetas de Catalunya, essent un dels mes galans, purs y triats escritors de Castella.

Redoblau l' estudiatiu, l'amorós esment de que fretura encara lo bon manetx de nostre matern llenguatge, si tráureli voleu los sechs que li dexaren los lligams de sa llarga servitut, y guardarlo dels perills y oradures de sa nova y soptada llibertad. Replegauli per axó les joyes que encara li restan escampades, puix que al mitx de l' aspredat d' alguns vocables, que diuen be lo muntanyós del pais ahont nasqueren, trobarèu en pobles y viles, en llibres y cantars tal abundó de dolses paraules, d' expressions eletes, de bells mots de paratge, que prou podrán fer enveja á mes d' una de ses germanes les altres llengues neollatines... Poliu donchs y enjoyau la llengua catalana, que agraida llavors als qui l' hajan treta de son condol y agonía, arrancará per vosaltres del arbre altívol sempre vert les corones immortals merescudes, y passará per sa veu — com diu lo patriarca dels nous trobadors (*) — vostre nom é vostre memoria

Als propis, als estranys, á la posteritat.

(*) Al fer est públich homenatge á Don Bonaventura Carlos Aribau, no eram pera creure que l' estampa d' eix breu volum ja no arribás á temps pera durli á llegir las nostres sentides paraules. Ben lluny estavam de sospitar llavores que lo tribut d' admiració y respecte, qu'un sentiment de justicia arrancá del nostre cor, hagués de ser lo preludi dels adolorits elogis que de per tot arreu sa llamentada mort ha fet exir. Ab prou rahó la planyan les lletres espanyoles, y encara ab mes les catalanes. A son dol juntam lo nostre dol: si be es veritat que al mitx de la tristor per tan greu pèrdua trobam qualque conort, en que al cridarlo Deu, lo hajs duyt al menys á finar entre nosaltres, com per dexarne á sa ciutat nativa l' honra de la seua tomba.

Los trobadors de Catalunya ara y sempre l' esguardarán ab amor, la mostrarán ab ergull, recordantne que hi jau lo restaurador y deslliurador de la poesía catalana en lo present segle; la vera y lluminosa guia de tots ells, qu' ab un sol cántich trobá l' inspirada dressera per pujar y merexer l' anomenada gloriosa d' un esdevenidor immortal.

Seguinme les pedades d' aquell poeta que, ab son celebrat Adeu y sagrisim, als tiroirs de ar patria, no sols fon lo primer de tots que gosà atzocar y anallir ab gran acert la moridora llengua (pujantsen tan amunt en una primera y sola volada, que no han arribat a atanyer-lo encara), sino que es el que ha mostrat despres qu' es pot esser lo millor mestre, lo primegp dels poetas de Catalunya, essent un dels mes galans, puts y triats escritors de Castella.

Rodolina l' estudiantina, l'amorós semant de que fretura encara lo bon manatx de nostra matera llengatge, si tranarch volan los socks que li dexaren los ligams de sa larga servitut, y guardarlodels perills y onadures de sa nova y sopada libertad. Replegantli per azò los joyes que encara li restan esmampades, puts que al mitx de l' sa-prebat d' alguns vocables, que diuen be lo mantanyós del pais abont nasqueren, lobaràn en pobles y vilas, en llibres y cantars tal abundo de tolses paraules, d' expressions eletes, de bells mots de paratge, que pron podràn ter envejà à tres d' una de ses germanes les altres llengues modlatines... Pulin doncks y enjoyan la llengua catalana, que agradà llavors als qui l' bajan tret de son condol y agonia, arrancant per vosaltres del arbre altivol sempre vert les co-ranes inmortals moresquedes, y passarà per es ven — com diu lo patriarca dels nous trobadors (1) — vostre nom ó vostre memoria

.lle propia, als estranys, a la posterilat.

---

(1) Al fin est publich homenatge à Don Buenaventura Carlos Aribau, no eram pera creure que l' estampa d' ex bon volum fe no arribés à temps pera darli à llegir les nostres sonades paraules. Ben llunyt estavam de sospitar llavors que lo tribut d' admiració y respecte, de sentiment de pietat estranya del nostre cor, llegeix de ser lo primeri dels adoratrs aloglo que de per tot arreu es llamentada mort la del mes, lo prou rabo la plaça los llurs aspiracions, y mostra ab sos lo estatuaus. A son dir jaxam lo nostre dol: si be es veritat que al mitx de la tristor per tan gran pèrdua trobem qual-que conort, es que al cridarlo fen, lo baja dun al mesys à llur entre nosaltres, com per desarme a es cintat entre l' bora de la sous tombe.

Los trobadors de Catalunya sera y sempre l' esperdinen ab amor, la mostrera ab orgull, recordantsa que si jan la restaurador y dellinedor de la poesia catalana en lo present segle; la sera y llumanera guia de tots ells, que ab un sol cantich tribs l' inspirat dressera per pujar y mostrar l' amoresada glorioso d' un ex lexendor immortal.

ÍNDICE

	Pág.
Consistori de 1862.	5
Acta de la festa.	8
Discurs del M. I. senyor alcalde Corregidor.	11
Discurs del senyor President del Consistori..	13
Memoria del secretari.	18
I Troubaire catalan (F. Mistral).	28
Traducció de la anterior poesía, per Dámasso Calvet.. . .	34
Lo castell de la armonía (de don Geroni Roselló).. . . .	40
¡Vint y cinc anys! (de don Teodoro Llorente).	46
Los veremadors (de don Terenci Thos y Codina).. . . .	50
Lo rey conqueridor (de don Geroni Roselló).	53
Lo compte Borrell (de don Antoni Camps y Fabrés).. . .	64
Lo senescal en Pers de Muntcada (de don Terenci Thos y Codina).	74
Lo triunfo de la creu (de don Joaquim Rubió y Ors).. . .	79
A la Verge María (de don Dámasso Calvet).	90
A mon Deu (de don Antoni Camps y Fabrés)..	93
Assi comensa la historia de un fet de cavallería que portá á venturós acabament lo compte de Barcelona, lo Gran anomenat, salvant en judici de Dèu per batalla á la emperadora de Alemanya (de don Joaquim Rubió y Ors). . .	96
La veu de la castellana (de don Terenci Thos y Codina). .	117
Barcelona antigua en lo sigle actual (de don Genis Domingo Reventós).	124
Lo traball de Catalunya (de don Joseph Lluis Pons y Gallarza)	132
La veu del Tibidabo (de don Lluis Roca) *de Lleyda*. . . .	141
Discurs de altre dels mantenedors (don Mariano Aguiló y Fuster).	145

ÍNDICE

Pág.

Consistori de 1862. 5
Acta de la festa. 8
Discurs del M. I. senyor alcalde Corregidor. 11
Discurs del senyor President del Consistori. . . . .
Memoria del secretari. . . . .
I Trobadors catalan (F. Mistral). 28
Traducció de la anterior poesia, per Dámaso Calvet. . . . 31
Lo castell de la armonia (de don Geroni Rosselló). 40
¡Viut y cinc anys! (de don Teodoro Llorente). 46
Los vencedors (de don Terenci Thos y Codina). 50
Lo rey conquerridor (de don Geroni Rosselló). 53
Lo comple Borrell (de don Antoni Campe y Fabrés). . . . 64
Lo sencsal en Pers de Minyetada (de don Terenci Thos y Codina). 75
Lo triunfo de la cruz (de don Joaquim Rubió y Ors). . . . 79
A la Verge Maria (de don Dámaso Calvet). 90
A mon Déu (de don Antoni Campe y Fabrés). 93
Así comensa la historia de un fet de cavalleria que portà á
vualtres acabament lo comple de Barcelona, lo Gran ano-
menat, salvant en judici de Déu per batalla á la emperis-
dora de Alemanya (de don Joaquim Rubió y Ors). . . . 96
La vora de la castellana (de don Terenci Thos y Codina). . 117
Barcelona antiguan en lo siglo actual (de don Denis Bandrés
Reventós). 121
Lo trabali de Cataluya (de don Joseph Lluis Pons y Gallarza) 132
La vora del Tibidabo (de don Lluis Rusca) de Llegada. . . 141
Discurs de altre dels manjadores (don Mariano Aguiló y
Fuster). 145